

MİMAR SİNAN

4. En Muh. Büyük Üstad MesajıTunç TİMURKAN
6. Message of the M.W. Grand MasterTunç TİMURKAN
7. İman - Ümit - Şefkat Vitali SAPORTA
17. Kutsal Kitaplar..... İsmail Hakkı MOLTAY
24. Finlandiya Lüteryen Kilisesinin
Hürmasonluk Raporu..... Celil LAYIKTEZ
41. Kardeşlik Raşid TEMEL
44. Mason Karşıtlığı Üzerine.....Koparal ÇERMAN
53. Sokrates..... Enis Nihat ECER
60. Tolerans veya Hoşgörü.....Adnan ŞENER
63. Hürmasonlukta "Kelime" SembolizmasıTamer AYAN
81. Asyada Masonluk..... Güres ÇARKOĞLU
91. Evrensellik ve Masonluk..... Erdal SEZENER
95. İnsan Hakları, Özgürlük, Eşitlik ve
Kardeşlik Üzerine Düşünceler H. Ahmet GİRGİN
101. Localardan Haberler Mimar SİNAN
112. Aramızdan Ayrılanlar Mimar SİNAN

MİMAR SİNAN

***Gevşemeyin, endişe etmeyin.
İnancınız sağlamsa, mutlaka başaracaksınız.***

Şâni Yüce Kur'an, S.III.139

Kapak Kompozisyonu : ŐİNASI BARUŐU
Y E N İ L İ K B A Ő İ M E V İ
Tel. 243 55 72 - 245 32 48 ☆ İSTANBUL - 1996

MİMAR SİNAN

**Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locasının
tarihî, çağdaş ve gerçekçi açıdan
araştırma ve yayın organıdır.**

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası adına
İmtiyaz sahibi : Cavit YENİCIOĞLU

Yazı İşlerini fiilen idare eden : Reşad UMUR

DERGİDE ÇIKAN YAZILARIN SORUMLULUĞU YAZARLARINA AİTTİR.
ÜÇ AYDA BİR ÇIKARILIR, ÜYELERE MAHSUSTUR. PARA İLE SATILMAZ

SAYI : 102 Nuruziya Sokağı 25, 80050 - Beyoğlu Tel : 249 24 51 ARALIK 1996

4. En Muh. Büyük Üstad Mesajı Tunç TİMURKAN
6. Message of the M.W. Grand Master Tunç TİMURKAN
7. İman - Ümit - Şefkat Vitali SAPORTA
17. Kutsal Kitaplar..... İsmail Hakkı MOLTAY
24. Finlandiya Lüteryen Kilisesinin
Hürmasonluk Raporu..... Celil LAYIKTEZ
41. Kardeşlik Raşid TEMEL
44. Mason Karşıtlığı Üzerine..... Koparal ÇERMAN
53. Sokrates..... Enis Nihat ECER
60. Tolerans veya Hoşgörü..... Adnan ŞENER
63. Hürmasonlukta "Kelime" Sembolizması Tamer AYAN
81. Asyada Masonluk..... Güres ÇARKOĞLU
91. Evrensellik ve Masonluk..... Erdal SEZENER
95. İnsan Hakları, Özgürlük, Eşitlik ve
Kardeşlik Üzerine Düşünceler H. Ahmet GİRGİN
101. Localardan Haberler Mimar SİNAN
112. Aramızdan Ayrılanlar Mimar SİNAN

EN MUH.-. BÜYÜK ÜSTAD MESAJI

Sevgili Kardeşlerim,

1996 senesinin son günlerine geldik. Loca görevlilerinin seçimleri yapıldı ve başta Üstad-ı Muhteremler olmak üzere is'adları yapılan görevliler iki sene sürecek olan şerefli ve güzel bir döneme başladılar. İs'ad törenlerinin yapıldığı aralık ayı, masonik takvimin belki de en renkli ve hareketli aydır. Görevlerini başarı ile bitiren Üstad-ı Muhteremler ve Locasına hizmet vermek için büyük bir gayret ve şevk ile Masonluğun bu en şerefli mevkiine gelen yeni Üstad-ı Muhteremler, senenin bu ayında bizlere bir çok eski ve güzel hatırayı yaşatmaktadırlar.

Üstad-ı Muhterem Kardeşlerim, hepiniz için önümüzdeki iki senenin muvaffakiyet ve güzellikler ile dolu geçmesini temenni ederim. Evrenin Ulu Mimarı hepinize yardımcı olsun. Üzeri-

nize aldığınız bu ağır ama şerefli vazifeyi en iyi şekilde yapacağınıza eminim.

Üstad-ı Muhterem Kardeşlerim, bu dönem, sizlerden Eğitim ve Ritüeli ezbere tatbik etme konularında destek ve yardım beklemekteyim. Lo-calarınızda bir veya gerekli gördüğünüz kadar Kardeşi Eğitim ile görevlendirin ve her çalışmanızın bir bölümünü tatbiki ve teorik eğitime ayırınız.

Sizlerden beklediğim ikinci husus, ritüellerin ezbere tatbik edilmesi konusunda göstereceğiniz hassasiyettir. Masonluğu güzel ve çekici bir hale sokan faktörlerin başında, yapılan törenlerin teatral ve ustaca yapılması gelmektedir. Bunu temin edebilmenin ön şartı ise, ezberleme ve ön çalışma yapmaktan geçer.

Kardeşlerim. 1997 senesinin Türk Masonluğuna, ailelerinize birlikte sizlere, bütün milletimize ve insanlığa hayırlı olmasını, Evrenin Ulu Mimarından dilerim.

Tunç TİMURKAN
Büyük Üstad

MESSAGE OF THE M.W. GRAND MASTER

My dear Brethren,

We reached the last days of 1996. Elections of the lodge officers are done and those officers and their R. Worshipful Masters, whose installations are carried out, started a nice and honorable period of two years. The month of December, during which time the installations take place, is the most colorful and busy month in the Masonic calendar. Those R. Worshipful Masters who successfully terminated their tenures and those new ones who reached this most honorable level of Masonry to serve their lodges with great enthusiasm, make us to recall a lot of old and new memories.

My brethren R. Worshipful Masters; I wish the two years before us will be full of success. May T.G.A.O.T.U. help us all. I am confident that you will perform this heavy but honorable duty best to your abilities.

R. Worshipful Masters; during this period I expect you to help and support me in the matters of performing the rituals by heart and instruction of the brethren. In your lodges appoint one or more brethren you deem suitable for instructions and dedicate a part of your labors to the theoretical and practical instructions.

Another favour I ask of you is to be overly sensitive on the subject of performing the rituals by heart. One of the main factors which makes Masonry attractive and beautiful is the performing the ceremonies in a theatrical and perfect way. The main condition to obtain this is to learn them by heart and practice.

Brethren all: I pray to T.G.A.O.T.U. for 1997 to be beneficial in all respects for the Turkish Masonry, for you and your families, for our national and for the whole humanity.

Tunç TİMURKAN
Grand Master

İMAN - ÜMİT - ŞEFKAT

(Masonluğun Üç Dinsel Erdemi)

Vitali SAPORTA

1872'den kalma bir incelemede, Çalışma Tablosu'ndaki Merdiven hakkında şöyle bir kayıt vardır:

Soru: Çalışma Tablosu'ndaki Merdiven kaç basamaklıdır?

Cevap: Ahlâki değerlerin sayısı kadardır; ancak, üç temeldir. İman - Ümit - Şefkat.

Soru: Neden?

Cevap: Ev.: Ul.: Mi.:na İman, kurtuluşa Ümit ve bütün insanlara Şefkat.

Hür ve Kabuledilmiş bütün M.: larca ortak noktaların başında Ev.: Ul.: Mi.:na ve ruhun ölmezliğine olan **İman** gelir. İlkel insanlar, etraflarına bakarak bir "**Dünya Tapınağı**" kabul etmişler, Karanlık ve Aydınlik (Işık); Güneş, Ay ve Yıldızları, Rüzgâr, Toprak ve Su'yu Tanrılaştırmışlar; Şeytan'ı kabul etmişler ve yarınlarda ceza ve mükâfatla karşılaşabileceklerini varsaymışlardır. Görülüyor ki İman, genel bir duygudur. Şöyle ki, etrafımıza bakıp düşündüğümüzde her yerde ve her zaman ve de herşeyin üstünde ve ötesinde yer alan bir **Varlık** düşüncesine, daha geniş bir ifadeyle, zorunlu ve mükemmel olan; iyinin, güzelin ve gerçeğin ezeli ve ebedi kaynağı sayılan; yasa, adalet ve yüce akıl ile özdeşleşmiş bulunan Üstün Bir Varlık düşüncesine doğal olarak varmak durumundayız. Buna değinmek için

Philo şöyle söyler: "*Her kim mucizelere inanmaz veya onları küçümserse İman sahibi olamaz. İşte o kişilere siz, Evren Mucizesi'ni gösteriniz. Çünkü sadece Evren'e bakmanız bile inancınızı doğurabilir.*"

Tanrı kavramını araştırmak, hayat prensibini araştırmaktır. Tanrı inancı, üstün bir adalet idealini güçlendirir ve insanı sınavlarında bir mükemmeliyet timsali olarak ayakta tutar. Kabul edilmelidir ki, dünyayı güçlü bir **Bütünlük ve Teklik** yönetmektedir. Bilimin yıktığı şey, maddî ve fiziki olarak düşünülen Tanrı kavramıdır. Dolayısıyla bazılarının yanlış olarak düşündükleri ve iddia ettiklerinin aksine bilim ilerledikçe Tanrı kavramı daha yücelere çıkarılmış ve yukarıda da söylediğimiz gibi tüm varlıkları kapsayan tek bir Varlık kavramının belirlenmesi sağlanmıştır.

Lao-Tseu şöyle diyor: "Dünya ve Cennet'in oluşumundan önce varolan **Kaos**'tan da evvel tek bir **Oluş** mevcuttu, **Sonsuzluk ve Sessizlik; Değişmezlik ve Daimi Hareketlilik; Evrenin Anası**. Bu Oluş'un adını bilmiyorum ve Sebep kelimesi ile ifade ediyorum. Dünyada O'nun modeli vardır; Dünya Cennet'tedir; Cennet Sebep'tedir ve **Sebep** kendi **İçinde**'dir."

Tanrı, insan soyunu yarattıktan sonra adına **Kelâm** (The Word); **Akıl** (Wisdom) dediği bir "Oluş" meydana getirdi. Bu **Kelime**'ye Kaba'la'da **Ainsoph** denir. İşte bu kelime, biz Müslümanların aradığı **Yaşam Kelimesi**'dir. Bu kelimenin içeriğinde cennetin sebebi, hayatın ışığı, tabiatın ölümsüz ruhu vardır ve mesleğimizin bize öğretmek istediği ana temel, işte buna **İnanma**'mız gerektiğidir.

Dedik ki, başlangıçta sadece **Kelâm** vardı ve **Kelâm**, Tanrı'ya yakındı, başka bir ifade ile "**Tanrı'nın Kendisi**" idi. Herşey O'nun tarafından yaratıldı ve O olmadan hiçbirşey yaratılmamıştı. O'nda **Yaşam** vardı ve yaşam Işık'ı idi ve **Işık, Karanlık**'ta parlıyordu ve karanlık ışığı yutamıyordu. Tanrının kendisiyle özdeşleşmiş olan bu kelime, evrende mevcut olduğu düşünülebilen veya düşünülemeyen bir kelimenin içeriğini kapsıyordu.

Kelime, Tanrı'nın Evren'de **Hareket Tarzı**'dır. Hatta sadece Evren'in değil, özellikle yarattığı "**Ben H'Adam**" "Adem Soyu"nun da koruyucusudur. Tanrı insana kaderinin ötesinde kötülükle (**Şeytan** ile) korkusuzca mücadele etmek cesaretini, yaşamında karşılaşacağı her yol ayrımında onu menfi veya müsbet sonuca götürecektir serbestçe **Düşünme** ve **Hür Seçim Hakkı**'nı **Akıl** yoluyla vermiştir. Unutmayalım ki Kutsal Kitap Tefsircileri şöyle derler: "Tanrı'ya inanmayanlar için On Emir Tabletleri, üstü kazanmış taş parçaları, Kutsal Kitaplar ise papirüs rulolarıdır."

Kabalaya göre dünyanın yaradılışından evvel (Primitive Light) İlk Işık, heryeri kapsamıştı ve hiçbir boşluk yoktu. Bu Işık'ta mevcut olan (*Supreme Being*) *En Yüksek Oluşum*, Kendi Mükemmelliği'ni dünyaya yansıtmak istediğinde küçük bir *Boşluk* yarattı. Bu boşluğa ilk yansımaları bir *Işık Hüzmesi* ile yaptı. İşte bu hüzme, mevcut olan herşeyin, tüm iyi ve kötü kuvvetlerin, asla karşı konulamaz cezalandırılmamızın veya mükâfatlandırılmamızın ana sebebidir.

Hepimizde etrafa hayat ve aşk dalgaları, erdemler ve sayısız güçler saçan enerjiler vardır. Tanrıyı işte orada, yani enerjinin kaynağı olan iç mâbedimizde, aramak gerekir. İnsan hür iradesini istediği gibi kullanabilmektedir dedik. O halde kötülük, insanın eseridir; çünkü, hür seçiminin bir sonucudur. Işığın karşısında karanlıklar nasıl kaybolursa; iyiliğin karşısında da kötülüklerin yok olacağına inanıyoruz. Fakat denilebilir ki, herşeyin yaratıcısı olan Tanrı pekâla herşeyi mükemmel yapabiliirdi. Ama böyle olsaydı evrensel hayatın ve etkinliğin, çeşitliliğin, çalışmanın ve gelişmenin amacı söz konusu olamazdı. Böylece evren, değişkenliği olmayan bir mükemmellik içinde donup kalırdı. Hak edilmemiş veya özlem içinde elde edilmemiş bir nimet, hiç nimet sayılabilir mi ve ona kolayca ulaşmış bir kimse bunun değerini bilebilir mi? Her ışık için savaş vererek mükemmelliğe doğru ilerlerken, kötülükler teker teker yok olacaklardır. Herşeyi bizim hayrımıza düzenlemiş cömert Tanrımıza inanalım ve şükredelim. O'nun eserinde bir eksiklik görünüyorsa bu, bizim cehaletimizden, aklımızın yetersizliğinden ileri gelmektedir. Bu İlâhi Yasa'nın üzerimize kanat germekte ve eylemlerimizi yönlendirmekte olduğunu bilerek hayat sürmek ne kadar güzel ve teselli edicidir. İyilik yolunun yolcusu olan bir insanın kudreti işte bu düşüncede yatmaktadır. Özgürlük ve bunun sonucu olarak da sorumluluk, insanın ilericiiliğiyle orantılıdır. O halde, canla başla kendimizi tekâmül ettirmeye çalışmalıyız.

Bilgisizlik, tüm kötülüklerin anasıdır. Fakat şunu herkes bilmelidir ki kötülüğün saltanatı ebedi değildir; adalet de boş bir sözcük değildir. Yüce adalet duygusundan eşitlik, dayanışma ve sorumluluk kavramları doğar. İnsan, hür iradesini kullanarak seçtiği yolda ilerler. *Yücelerin Yücesi*, esirgeyici kanatlarını bahtı karaların üzerine gerer, onları esirger ve teselli eder.

Bilgeliği ve iç huzurunu kısırtışmalarda, rekabette, şan - şöhrat ve mal hirsında değil, çalışmada ve yardımseverlikte, nihayet Tanrı'nın imzasını taşıyan etrafımızdaki eserlerin incelenmesinde bulabiliriz. Akıllı, mantığı hesaba katmayan, yanlış veya doğruyu denetlemeden kabul eden dinî inanç, körü körüne inanıştır; bizleri sonunda zorbalığa ve fanatizme götürür. Oysa Akıl'ın bizi aydınlatmaya çalışan ezeli ve ebedi *Akıl*'in bir parçası olduğunu söylemiştik. *"Akıl içimizdeki*

Tanrı'dır." demiştir **Paulus**. İman, soylu duyguların ve yüce davranışların anasıdır. Şuurun derinliklerinde insana seslenen, mücadelelerinde ona destek olan, her türlü dalkavukluğun ve tehdidin üstünde yer alan ve ihtirasın sesinden daha güçlü bir sestir. Böylesi bir imanın, araştırmacı ve düşünme özgürlüğüne dayalı bir temele oturması gerekir. İman sahibinin ruhunda parıltıyan ışık, ebedi geleceğe, Adalet'e ve Yüce İyilik'e karşı duyduğu yaklaşımı coşturur; kendini O'nun çekim sahasının içinde hissetmesini sağlar.

İşte KK. İm, bizim aradığımız M. İm Işık'ın temeli budur. Do. İm'a bakmamızın sebebi de budur. Işık, karanlığın karşıtı; **İyi**'nin paraleli, **Kötü**'nün aksidir. Işık, Tanrısal **İman**'ın hakiki bilgisi, her derecedeki M. İm'un ebedi mükemmelidir.

M. İm'lukta, aşağıdaki üç kriter:

- 1) **İman** (Tanrı'ya, insanlığa ve kendi benliğine);
- 2) **Ümit** (İnsanlığın ilerlemesine ve Kötülülere karşı);
- 3) **Şefkat** (Muhtaç olanlara, başkalarının hatâ ve kusurlarına tolerans);

bizleri:

- a) Tanrı'nın birliği ve şefkati;
- b) Ruhun ölmezliği;
- c) Kötü hareketlerin mutlaka cezalandırılacağı;

sonucuna götürür.

Bu üçlü, en yüksek M. İm değerleridir. Başkalarının yardımseverlik ve şefkatini takdir eden **Akıllı**'dır. **Ümitli** olan **Kuvvetli**'dir ve Tanrı'ya **İman**'ı olan **Güzellik** ve **Sevgi**'yi bilendir. Bu üç erdem, K. İm'lik sevgisini ve evrensel iyilikseverliği ifade eder. Biz, bunların etrafında sonsuza dek çalışır ve bunlara **Olağanüstü Erdemler** deriz; çünkü, Ev. İ. Ul. İ. Mi. İ. ile ilgilidirler. **İman** ile O'na inanır, **Ümit** ile O'na güvenir ve **Şefkat** ile O'nu severiz. Bakınız Blaise Pascal ne diyor: "**Tanrı'nın varlığını kanıt ve tanıtılarla değil, imana varmakla elde edebilirsiniz.**" P. Bayle ise şöyle devam ediyor: "**Tanrı düşüncesini akılla birleştirmek boşunadır. Bunlar hiçbir zaman bağdaşamazlar. Öyleyse herbiri kendi alanında değerlendirilebilir. Gerçek erdem, aklın aldığına değil, aklın almadığına inanmaktır.**". Başka bir ifadeyle diyebiliriz ki Ev. İ. Ul. İ. Mi. İ. na inanmak demek olan **İman**'a sahip olmak, bizim zayıflığımızı ve Hiç'liğimizi bilmektir. Herhangi birşeye inanmış biriyle hiçbirşeye inanmamış olan kişinin mukayesesinde, inanmışın daima daha kuvvetli olduğu görülür. Ancak, bu konuda önemli olan **Doğru**'ya inanmış olmaktır. Ev. İ. Ul. İ. Mi. İ. nı Din'den ayrı düşünmek imkânsızdır. Çünkü din, in-

sanları yaşamda ve ölümden sonra mutluluğa götüren erdemlerin bütünüdür. İman için bilimin ulaşamadığı ya da bittiği yerde başlar denir. İşte bunun içindir ki Kant şöyle demiştir: "**İmana bir mevki vermek için bilgiyi yok saydım.**". Teist kişi, Tanrı'nın varlık ve birliğini her zaman *Sevgi ve Kutsal Kitapların Öğretisi içinde* kabul eder. Burada, Yunus Emre'nin dizelerini hatırlayalım:

O herşeyi yönetendir,

O'ndan gayri hiçbirşey yoktur.

*Topluma **Bir** gibi bakarken **İki** olduğunu sanma;*

*Böylece doğru **İman**'ın bütün mânasını bulursun.*

Bilgi ve **İman**'ın ispatlanmamasını, Ev.: Ul.: Mi.: 'nın varlığından değil, bilginin henüz O'nu ispatlama düzeyine gelememesine bağlamıştık. İşte bu iman, göremediğimiz; fakat, bütün benliğimizle varlığını kabullendiğimiz Ev.: Ul.: Mi.: na olan mutlak İman'dır.

Öte yandan insan bedeninin formasyonu sırasında Tanrı tarafından **Hiç**'likten burnuna üfürülmüş olan **Ruh**'un yaşam boyunca onun ayrılmaz bir parçası olduğunu Kutsal Kitapların öğretisi çerçevesinde kabullenmek M.: luğun prensipleri içindedir. **Büyük Ruh**'un bir parçası demek olan **insan ruhu ölümsüzdür**. Ruh, insan bedeninde makrokosmosun veya **Büyük Bütün**'ün küçültülmüş bir resmi gibi mikrokosmos veya mini evren haline dönüşmektedir. Bu sebeple, kendimizi sorguya çekerek, aklımızı ve şuurumuzu inceleyip geliştirerek varlığımızın derinliklerinde Tanrıyı bulabilmekteyiz. Amaç, insan zekâsının üstün seviyeye yükseltilerek ölümsüzlüğün mükemmeliğini kavramaktır. Böylece **Hakikat**'e varılabilir ki **O**, ebedidir.

Ruh, bedenin yaşam temeli, yönetici ve hâkimidir. Paradoksal olarak ruhun dünyada bulunuşu iğredir ve ait olduğu yere dönmeyi yeğler. Çünkü **Cennet**, "**Süper ışık ve Aklın bulunduğu yer**"dir ve ruh oraya dönmek ister. İnsanla Tanrı arasındaki **sevgi bağı**, ruhun ölümsüzlüğünü sağlar. Ruh, bedenin iyiye, güzele ve doğruya yönelmesini ister. Çünkü, ancak **iyi ve doğru insanlar** doğrudan **cennete gidebilirler**. Diğer bir deyişle ruh, eğer yeterli bilgi seviyesine ulaşmışsa ölümden sonra orijinine döner ve bir daha ondan ayrılmamak üzere **Saf Form** ile birleşir.

Ruhun ölümsüzlüğü ve ebedi hayata inanmamız, oraya ulaşabilme gayretini bize vermeli ve yüksek değerlere fani dünyada ulaşarak, yaşayan ve yaşayacak olan, insan nesline karşı görevlerimizi yapmalıyız. Bu görev inancı, bizleri öbür dünyadan çok bu dünyada bir saat kadar olsa bile daha fazla yaşamaya bakmamız gerektiği sonucuna götürür. Moritz Lazarus konuyu, R. Jacob'un Pirkei Avot - 4:16,17'den alıntı yaparak bize bu şekilde ifade etmektedir. **Ben** görüşü, **Biz** düşünce-

sine dönüşünce ideale doğru gideriz. Çünkü bu dünyada iyiye harcanmış bir saatlik yaşam, öbür dünyada ölümsüz bir yaşamdan daha fazla tercih edilmelidir.

Kabalistik görüşe göre ruhun cezalandırılıp mükâfatlandırılması daha **Cennet**'e ilk girişinden itibaren başlamıştır. Günahkârı bekleyen ceza ise: "Ruhun Ölmezliği veya **Cehennem** ile bağlantılıdır. Midras-hik kaynaklara göre ise "Beden, ruhsuz yaşayamayacağı gibi ruh da bedensiz yaşayamaz". Yani ruh ile beden (harmoni) uyum içindedir. Tıpkı Tanrının evreni kapsadığı halde "**görünmemesi**" gibi ruh da "**bedeni kapsar fakat görünmez**". Ruh, Tanrı kadar saftır ve kişinin "embriyo"suna "Allah'ın bir parolası olarak verilir". Kural olarak Tanrının verdiği şey ancak Tanrı tarafından alınabileceği için "intihar" denen yasaktır. **Anamın bağrından çıplak çıktım ve oraya çıplak döneceğim; RAB verdi ve RAB aldı** (Eyüp 1:21).

Yeniden doğuş görüşü, ölümden sonra bir mevcudiyetin olduğu inanışının sonucudur. Bu hususta Kutsal Kitaptan birkaç alıntı yapalım:

- * *Rabbin eli üzerinde idi ve beni kemiklerle dolu vâdiye koydu ve bana dedi: Ademoğlu, bu kemikler dirilebilir mi? Ve ben: Ya Rab Yehova, sen bilirsin, dedim. Ve Rab kemiklere şöyle dedi: İşte sizin içinize soluk koyacağım ve dirileceksiniz ve üzerinize adaleler ve et koyacağım ve dirileceksiniz ve bileceksiniz ki ben **Rab**'im. İşte kabirlerinizi ben açacağım ve sizi çıkaracağım, içinize ruhumu koyacağım ve dirileceksiniz. (Ezekiel 37:1-14).*
- * *Ve yerin toprağında uyuyanlardan birçoğu, bunlar ebedi hayata ve şunlara utanca ve ebedi nefrete uyanacaklar. Ve anlayışlı olanlar gök kubbesinin parıltısı gibi birçoğunu salâha döndürenler de yıldızlar gibi ebediyen ve daima parlayacaklar. (Daniel 12:2-3)*
- * *Senin ölümlerin dirilecekler; benimkilerin cesetleri kalacaklar. Ey sizler, toprak içinde yatanlar, uyanın ve terennüm edin; çünkü çiğlerin, otların çiği gibidir ve yer ölümlerini dışarı atacak. (İşaya 26:19)*
- * *Şimdi görün ki ben, ben oyum.*
Ben öldürürüm ve ben diriltirim. (Tesniye 32:39)
- * *Hepsi bir yere gidiyorlar; hepsi topraktandır ve hepsi yine toprağa dönüşüyorlar. Ademoğullarının ruhu; yukarıya çıktığını ve hayvanın ruhu; aşağıya yere indiğini kim biliyor? (Vaiz 3: 20-21)*

ile anlatılmak istenen, insan ruhunun onu kendisine bağışlayan Tanrıya döneceği fikridir.

Ölüm, tabii bir yaşamın gereği ve yeniden yaşamların sağlanmasının yoludur. Biliyoruz ki Ölüm Meleği, yaşamın verildiği aynı günde yara-

tılmıştır. Fakat, yukarıda da söylediğimiz gibi öleceğiz diye dert etmeye gerek yoktur. Bilâkis dünyadaki yaşamın iyi, güzel, âdil, ahlâkî ve yardımseverlik içinde geçmesine bakalım. Bize verilen, elde ettiğimiz güzellik ve zenginliklerden, nimetlerden en fazla ölçüde istifade etmeye bakalım. Böylece M. : K. :, fiziki anlamda bu dünya üzerinde yaşadığı sürede kendisini ve bütün insanlığı olumlu, daha iyi ve rahat bir geleceğe taşıma **Ümit**'ini asla kaybetmez ve bunun gerçekleşmesi için bütün gayretiyle çalışır.

M. : luğun umudu, "İnsanlık Ma. : ."inin birgün gerçekleşeceğidir. Bunu güven ve sabırla beklemeliyiz. Ümit, adaletin ve insan sevgisinin bulunduğu yerde yaşar. Kötü zamanlarda iyi şeylerin tahakkuku için yaşayanlar, insanlığın devamını sağlarlar. Dünya yolunu şaşırırsa bile yaşamın mutlaka bir anlamı vardır. Yarının belirsizliklerini ve problemlerini göğüsleyebilme kuvvetini, adalet anlayışı ve insanlığa hizmet etme kıvancıyla göstermeliyiz.

Ümit, sıkıntılı zamanlarımızda bizi ferahlatan, ilerideki mutluluğu müjdeleyen bir ışık, bir itici güçtür. Ümit, **İman**'ın tabii bir neticesidir. **Din**'ler, korku, mükâfat ve **Ümit** yoluyla insanları doğru yola yöneltmeye çalışmıştır. Bilim ile dinin ortak gayesi **Hakikat**'e ulaşmaktır. Einstein'ın dediği gibi "Bilimsiz din kör, dinsiz bilim topaldır". İmanlı kişi, Ümit ile doludur. M. : lukta İman'ı, Bilim ile birleştiren herşey vardır. **Hakikat**, bilemediğimiz, ulaşamadığımız bir **Gerçek**'tir; fakat bu gerçek karşısında **Ümit**'imizi kaybetmiyoruz. **Ruh, Düşünce ve Vicdan** gibi konularda bilim adamları "bilimsel açıklaması yoktur" derler ama "kesinlikle yoktur" demezler; çünkü, şuurlu İman, her konuyu objektif olarak ele alır ve Ev. : Ul. : Mi. : nın herşeyde ve her yerde, Sevgi halinde tezahür ettiğini kabul eder. Ümit, iman ile şefkatın sonucudur. Her işimizde bize yol gösterir, yardımcı olur. Araştıralım, ararsak buluruz. **İman söner, şefkat söner, fakat ümit her zaman ışık saçar.** Ümit oldukça iman ve şefkati aydınlatabiliriz. Şefkat olmazsa düzen olmaz. Bilgisizliğin engellerine rağmen yolumuza devam etme ümidini kaybetmeyelim; böylece adalet, zulme yenilmesin.

Şefkat, Yunanca "Agape" kelimesinden gelir. İçeriğinde **Sevgi** ve **Vazife** vardır. Bu sevgi, arzunun ta kendisidir. Bu arzu ise ebedi hayatta güzellikler içinde olmanın, cennete girebilme isteğinin en üst mertebesidir. Ev. : Ul. : Mi. : nın insana karşı tavrının, beşerin de O'na cevabının aynasıdır. İçeriğinde acıma, sabır, tolerans, düşmanı bile sevme ve affetme içgüdüsünü de taşır. Şefkat ayrıca sosyal bir tatmin içgüdüsüdür. İnsana itibar kazandırır. Şefkatin güzel bir tarifini şöyle yapabiliriz: "başkalarını kendin gibi sev" Şefkat da akıl gibi Ev. : Ul. : Mi. : nın beşere en büyük hediyesidir. Çünkü benliğimizi ancak şefkatin sayesinde yüceltebilir ve kendimizle barışık olabiliriz. Şefkat doğrudan

Tanrı'dan kaynaklandığı ve ebedi olduğu için yaşamımızın temeli olan en yüksek değeridir. Bütün insanları birbirine bağlayan bu iyilik duygusu, acıları avutur, felâketlere katlanmayı mümkün kılar, yoksullara cesaret verir ve nihayet zenginleri yoksullara yardıma zorlar.

Şefkat ve **Hayır**, dul kesesine attığımız paradan, fakire yaptığımız yardıma, verdiğimiz burslara, kimsesizlere ve dullara uzanan ellerimize kadar genişler. Maddî ve malî imkânlarını mantıksal ölçüler içinde yardımseverlik uğruna kullanmak her M.:un görevidir. Hastane, okul, yuva ve düşünler yurdu yapımında teşebbüs ve katkılarımızı esirgememeliyiz.

"Selâmeti yardımseverliğin dışında arama." Dünyada sadece kötülük yoktur, insan iyiliği de bilmektedir. Eğer merhametli olmak istiyorsak, bizleri dedikoduculuğa ve aleyhte bulunmaya sevkedecek şeylerden uzak duralım ve insanları dünyadaki can yoldaşlarımız gibi görelim. Böylece kötü niyetlerden vazgeçer ve onları sempati haline dönüştürebiliriz. İşsizleri, zavallı hastaları, fakirleri ve cahilleri itip kakacağımıza, yaralarına merhem olmaya, gözyaşlarını dindirmeye, maddî nimet ve düşünce hazinelerinin daha hakkaniyetle bölüşüldüğü bir mutluluk ve sevgi dünyası yaratmaya çalışalım.

Maddî yardım ve hayır, insanların belli bir kesimin ırk ve renk gibi faktörlerden asla etkilenmeden destek olma, cesaret verme biçimi altında da uygulanabilmektedir. Bu tür yardım, **Sadaka**'dan ibaret değildir, fakat tüm insanları geliştirecek olan evrensel bir değer, bir iyi yürekliliktir. Gerçek hayırseverlikte sabır ve hoşgörünün egemen olduğunu, içeriğinde geniş bir anlayışın mevcudiyetini söylemiştik. İşte bunun için kimseyi aşağılamayan ve incitmeyen bu erdeme ulaşmak zordur. Hayırsever insan, hayrını gizlice yapar, mükâfat beklemez, gösteriş yapmaz. "**Sağ elin verdiğini sol el görmemelidir**" demiştir İsa.

Öyle acılar vardır ki, sadece sevgi gösterisiyle dindirilebilir. Ancak özveri ile uzakları yakın edebiliriz. Bu suretle toplumsal felâketler önlenir. Daima hatırlamalıyız ki, **hiçbir şey kaybolmamakta, hiçbir şey de unutulmamaktadır.** Zaman içinde insanları bir araya getiren bağlar mutlaka geçmişin iyilikleriyle örülmüştür. Bu suretle en katı yürekli bile yumuşamakta, sevgi ve aşka birlikte yönelebilmektedirler. Şefkat'in yüceliğini tek bir cümle ile ifade etmek gerekirse kısaca şöyle diyebiliriz: "**Fikir ve bilgilerle donatılsam bile şefkat ve iyilikseverliğim yoksa ben bir HİÇ'im**".

Vücudun içi his ve düşüncelerimizi barındırır ve bunları ifade eden **Kalbin Sesi** ise iyilikseverlik ve yardımseverliğin sesidir. Öte yandan bu ses, hikmetin akla hâkim olduğunu ve adaletin varlığını gösterir. **İyi kalbli veya kötü kalbli olmak, kaos veya düzen gibi dualityte**

nin sonucudur. Talmudik izahlara göre, şeytan, insanı etkisi altına alabilir ve içine yerleşerek onu kötü kalbli, acımasız yapabilir. Fakat insan **tövbe ederek ve Allaha inancını yineleyerek, O'nun emrettiği kaidelere uymaya çalışarak ve kendini güzele yönelterek iyi kalbli** olabilir.

Sonuç olarak diyebiliriz ki, M.:luk; köleliğin üzerine hürriyeti, yalanın üzerine hakikati, karanlığın üzerine ışığı, ölümün üzerine hayatı (yaşamı), kötülüğün üzerine iyiliği koyma çabasını gösterir ve emreder. **"Her keder, mutlaka kurtuluşla sona erer"**. Önemli olan bu ümidi kaybetmemek ve sevgiyi herkesle paylaşarak müsbet enerjimizi etrafımıza yayabilmektir. Kutsal Kitapların erdemleriyle ve bize bahşedilen akıl sayesinde Ev.: Ul.: Mi.:nın herşeyi mutlaka **Güzellik** ve **İyilik** için yaptığına asla tereddüt duymadan ve yarımın daha iyi olacağına inanarak O'na iman etmek başta M.:lar olmak üzere her insanın aslı görevidir. Her dinin temelinde mevcut olan **Moral Değerler** ve **Hakikat**'in ötesinde M.: camiasının birer ferdi olarak bizler tüm insanları din, dil, ırk gözetmeden aynı çatı altında toplayabilecek **Ülkü Mâbedi**'ni kurma yolunda bütün gücümüzü harcayalım.

KAYNAKÇA

- * *Aklın Işığında İnanç* M.S. 76 pp.56-64
- * *Akul Yolu ile İman ve Ahlaka Yöneliş* M.S. 79 pp. 26-30
- * *Bir Özyapı (karakter) Özelliği Olarak İnanç. Kendini..* pp. 192-204
- * *Düzenli Masonlukta İnanç. Bilgi* pp. 107-109
- * *Ebedi Olan Ruhtur, Leon Denis*
- * *Encyclopaedia Judaica: Soul, Body, Resurrection, Afterlife, Imagination, Heart, Intellect, Transplants*
- * *Faith, Hope and Charity. New Encyc. I pp., 269-270*
- * *Faith, Love, Work, 1962 Y.B. pp. 80-89*
- * *Faith, Hope and Charity. Phoenix 5 pp. 96-104*
- * *Felsefesal ve İnançsal Bazı Terimlerin Anlamları ve Açıklamaları M.S. 86 pp. 64-75*
- * *"Foi" İman. Felsefe S.2 pp. 19-23*
- * *Freedom of Faith. Short Talks. pp. 172-177*
- * *Freemasonry and Faith. Chater-Cosmo 12 p. 241*
- * *Hayır ve Şefkat. Doğuş K.Y. 5 pp 86-95 İman ve Masonluk. M.S. 6 pp. 7-123*
- * *İman, Şefkat ve Ümit Üzerine. Arayış pp. 63-64*
- * *İman. Arayış 83 pp. 48-50*
- * *İman. Hz. Muhammed'in.. pp. 275-281*
- * *İnanan Bir Varlık Olarak İnsan. İnsan.. pp. 196-203*
- * *İnanç ve Akılcılık. Yükseliş 2 pp. 49-53*
- * *İnanç. A. Mason S. pp. 457-458*

- * *İnanmak Gereksinmesi. Masonluktan.. pp. 190-8, Sur la Foi pp. 253-4*
- * *İnanmak ihtiyacı. T. Mason D. 82/5 pp 9-20*
- * *(İnanç). Tanrı Anlayışı'nın Önsöz ve Giriş'i pp. 7-38*
- * *İnanış Üzerine. M.S. 25 pp. 30-35, Anadolu 13 pp. 33-36*
- * *İnanış ve Din Mes'elesi. T. Mason D. 44 p. 2357-2361*
- * *İnsanda İnanç Kavramı. Mason D. 54-56 pp. 71-74*
- * *İstemlerimiz-Beklentilerimiz Umutlarımız. Mason D. 54-55 pp. 14-27*
- * *"Karanlığın Aydınlığa Başkaldırması" Klasör IV, 168*
- * *Kitabı Mukaddes*
- * *Mason Sözlüğü, Murat Özgen Ayfer*
- * *Masonik Vazife ve İnançlar, Doğuş K.Y. 2 p.51*
- * *Masonik İnanç. M.S. 92 pp.82-85*
- * *Masonluğun İçtimai Şefkat ve Hayır Cephesi. T. Mason D. 12 pp. 582-585*
- * *Masonluk ve Türk İslam Kültürü*
- * *Masonlukta İman ve İtikat*
- * *Masonlukta İnanç Evrimi*
- * *Masonlukta İnanç ve Erdem. M. Demirci pp. 30-51*
- * *Merhamet Üzerine. Ruhun İhtirasları p. 145*
- * *Morals and Dogma of Freemasonry. Albert Pike, pp. 276-311*
- * *17. Yüzyılın Avrupa'sında Saf İman'dan Bilgi/İnanç İkiliğine Geçiş. Cogito 95*
kış pp. 201-204
- * *Ritüeller*
- * *Sevecenlik. A. Mason S.p.882*
- * *Şefkat Üzerine. Klasör I,44*
- * *Şefkat ..Mektuplar pp. 73-76*
- * *Şefkat. Arayış 25 pp. 52-53*
- * *Şefkat. M. Buket pp. 279-280, Merhamet p. 351*
- * *(Şefkat). Dünyada.. pp. 114-115*
- * *Tanrı ve Din Konusunda. Anderson'un Kitabı p. 52*
- * *Tanrıya İnanç. Doğuş K.Y. pp. 51-54*
- * *The Drama of Faith. The Builders pp. 33-50*
- * *The World Needs Hoop. G.L.B. Alberta 37.8*
- * *Umut ve Akılcılık. Yükseliş 2 pp. 40-42*
- * *Umut. A. Mason S.p. 021*
- * *Umut Yaşamın Toprağı. Klasör V, 245*
- * *Ümid ve Korku Üzerine. Ruhun İhtirasları pp. 132-133*
- * *Ümid. T. Mason D.55 pp.2919-2922*
- * *Ümit, Adaletin ve İnsanlık Sevgisinin Bulunduğu Yerde Yaşar. Yeditepe 1 pp. 81-82*
- * *Ümit. Arayış 25 pp. 80-81*
- * *Ümit. Arayış 83 pp. 51-52*
- * *Ümit. M. Buket pp. 278-279*

KUTSAL KİTAPLAR

İsmail Hakkı MOLTAY

Voltaire'in ifadesi ile zaman fonksiyonlu değişik kültür ve coğrafyaların ortaya çıkarttığı inanç biçimleri ve genelde en önemli özelliklerinin tek tanrı anlayışları olduğu; kitaplı dinler dediğimiz Yahudilik, Hristiyanlık ve Müslümanlık sanki bir zincirin halkaları gibi birbirinin benzeri özellikler gösterirler ve hür masonluk binlerce yıldan beri akıp giden insanlık mirasının kutsal birer parçası olduğuna inandığı bu türden din anlayışını kendi düşünce, felsefe ve prensiplerinde içkin olan din ve tanrı anlayışı olarak kabul eder. Ancak, bugün dünya üzerinde bu üç büyük dinden başka, tek tanrı inancının doğrudan ifade edilemediği, yalnızca bazı ahlâkî prensipler üzerine kurulmuş olan dinler de vardır ve bunların

en önemlileri Brahmanizm ve Brahmanizm'in bir kolu olarak gelişmiş olan Budizm'dir. Bunun dışında Taoizm, Konfüçyanizm vb. dinlerin varlığından da söz edilebilir. 20.yy'in ilk yarısının sonunda bu dinlere inanan 1.5 milyar civarında insanın var olduğu biliniyordu. Ancak komünizm propagandası sonucu Çin'deki genç jenerasyonun dinle ilgilerinin azalmasının bugün bu sayıyı dörtyüzbine kadar düşürdüğü söyleniyor.

Bütün bu dinlerde propagandaları için en önemli araçlar yazılı ilâhî belgelerdir ki biz bunların tümüne birden "Kutsal Kitaplar" diyoruz. Kutsal kitaplar, tek tanrıya inanışın dogma ve doktrinlerini açıklayan ve onları yaymada (propagandada) önemi büyük

olan dinsel araçlardır. Ancak yukarıda da açıkladığımız gibi doğrudan tek tanrı fikri yerine, yalnız ahlâki prensiplere dayalı olarak oluşturulmuş dinlerin de kutsal kitapları var ve genelde bütün kutsal kitapların en belirgin özellikleri belirli coğrafyalarda yaşamış toplumlardaki "mit" dediğimiz "toplumsal bilinç" ürünlerini bir araya toplayan ve belirli bir mantık dizininde anlatan yazılı belgeler olmalarıdır. Örneğin, İsrailoğullarının yaşadığı topraklarda ortaya çıkan peygamberlik kurumunun kutsal kitapları Sümerlerden başlayan Mezopotamya, Anadolu ve Mısır mitlerinin bir çoğunu içerirler. Bu arada Hindistan'da ortaya çıkan Brahmanizm ile ilgili kutsal kitaplarda da Persler yoluyla iletilmiş olduğuna inanılan Ortadoğu mitlerinin etkilerine rastlamak mümkündür. Hindu'lardaki kutsal öküz mitinin Mezopotamya'daki BAAL'lerin kutsal öküz miti ile benzer olduğunu görüyoruz. Kutsal kitaplar arasında kurulabilecek olan bu türden ilgilere rağmen peygamberlik kurumunun genelde kutsal kitapların birer vahiy ürünü olduklarını kabul etmesinin, bir başka deyişle de Tanrı'nın bunları doğrudan peygamberlere inzal ettikleri ifadesinin inanç sahiplerince birer dogma olarak kabulü de bizzat şaşırtıcı değil. Çünkü insanların bilgisinin ana kaynakları, duygular ve deneylerdir; öğelerini bilinçli veya bilinçsiz olmak koşulu ile az çok bunlardan alan akıl da bazı gerçekleri keşfe-

debilir. Genel olarak filozofların sezgi, peygamberlerle Tanrıbilimcilerin vahiy ve şairlerin ve diğer sanatkarların da ilham sözcükleri ile ifade ettikleri bir dördüncü kaynak da insanda bilinmeyi bilmeye yardım etmektedir. Vahiy ya da inzal, Tanrıbilimcilere göre mutlaka Tanrı'nın bir lütfü olarak bir melek aracılığı ile uyanırken veya uykuda herhangi bir gerçeğin bir peygambere bildirilmesidir. Esas işi tasarım olan meslektaşların çalışmalarında ilham kavramının önemine en az benim kadar inanmış olmalıydılar, diye düşünüyorum.

Avami topluluklar için, kutsal kitaplarda anlatılan tanrısal ve ahlâksal dogmaların onlar için vazgeçilmez birer doktrin olması gerektiğini söylemek mümkündür. Çünkü kutsal kitaplar hem inancın en yararlı sonucu olan ahlâkın kurallarını insanlara nakletmektedirler; hem de bu kitaplar mucizevi şiirsel, müzikal, ya da edebi vb. gelişmiş özelliklerinden dolayı o insanlarca kutsal sayılmaları ile, ahlâklı olmak için iyi birer propaganda araçlarıdır. Türk müslümanların arapça yazılı Kuran'ı arapça olarak hiç manasını anlamadan okuma ve dinlemelerindeki hikmet, bu durumdan kaynaklanır. Aynı şekilde kilise ve havralarda halâ lâtince ve ibrance kutsal kitaplardan okumaların hikmeti de bu olsa gerektir.

Kutsal kitapların peygamberlik kurumunun gelişmediği

Brahmanizm'deki en önemli örneği kutsal Veda kitabı ve bu kitabın bir bölümü olan Manava Dharina Shastra isimli kitaptır ki, bu kitabın da Berrina adlı bir melek tarafından Brahmanlara iletiildiğine inanılır. M.Ö. 560'da bir filozof olarak Brahmanizm içinde, Hristiyanlık'ta reform yapan Luther'in yaptığı gibi yapan Budha da Budistlere Tripitaka adlı kitabı bırakmıştır ve bu kitap da kutsal kitap sayılır. Gene M.Ö. 480'de ölen Çin'li filozof Konfüzyüs'ün Çin'de Budizm'e paralel olarak tanrı'nın varlığına gerek göstermeyen, cennetin varlığını yadsıyan ve genelde etik ve "devleti iyi idare için ahlaki prensipler"i vazedenden Konfüzyanizm'in kutsal kitabını yazdığını biliyoruz. Ayrıca Hinduların Bhagavat Gita'sını, Taocuların Tao Te King'ini de kutsal kitaptır diye görmek mümkündür. Pek muhterem Celil Layıktez kardeşimiz Uzakdoğu localarını tanıttım yazılarında birinde Rig Veda, Bhagavat Gita, Tao te King ya da Tripitaka'nın localardaki yemin kürsüleri üzerinde görülebileceklerini anlatır.

Kutsal kitapların kaynaklarının mitler olabileceğini yukarıda da belirtmiştim. Gene kutsal kitaplardan edindiğimiz bilgilerden tek Tanrı'ya inanan dinlerde Hz. Âdem'den İbrahim Peygamber'e kadar geçen süre içinde gelen peygamberlere büyük kutsal kitaplar vahyedilmediğini; ancak, yalnız 10 tanesi İbrahim peygamber'e gelmiş 100'den fazla su-

huf, yani cüz şeklinde kitap bulunduğunu söyleyebiliriz ve bu suhurların çoğunun da arkeolojik kazılarda ortaya çıkartılan taşlar ya da kutsal tabletler üzerinde yazılı olarak bulunduğu ve bu kutsal levhalarda büyük kutsal kitapların kaynaklarının açıklandıkları; mitoloji bilimi ile uğraşanların kitaplarında anlatılır.

İlk büyük kutsal kitap Yahudi'liğin kurucusu olan Musa Peygamber'in kutsal kitabıdır ve bu kitabın ilk ismi TORAH'dır. Melek Cebrail yolu ile Musa'ya vahyedilmiş olduğu varsayılır ve bu kitap pişmiş toprak tabletler üzerine yazılmıştır. Ancak Musa'ya Torah'dan önce de "On Emir" inzal olmuş (inmiş) ve onlar da tabletler üzerine yazılmışlardır.

Yahudilerin Torah'dan sonra yazılan ikinci kutsal kitapları TALMUT'tur ve Musa Peygamber Tur dağında Tanrı'dan duyduklarını, Harun, Yuşa ve El-Yazar'a öğretmiş ve bu öğreti daha sonra gelen peygamberler yoluyla 2. yy.'da Yahuda'ya öğretilmiş ve Yahuda da 40 yılda MİSHA adlı kitabı yazmıştır. 3 ve 6. yy.'da da Jerusalem (Kudüs) ve Babil'de Misha'dan esinlenilerek GAMARA ismi verilmiş olan iki ayrı kitap yazılmış ve böylece Talmutların sayısı üçe çıkmıştır. Bu üç kitabın Hristiyanlarca kabulü ile de "Aht-i Atik" ya da "Eski Ahid" dediğimiz kitap ortaya çıkmıştır. Ancak, Yahudiler "Eski Ahid"i TANAH olarak isimlendirerek üç bölümden oluşan Tanah'ın ilk

bölümüne de TEVRAT adını vermişlerdir. İNCİL'in ise "Yeni Ahid" olarak Hz. İsa'ya vahyedilen kitap olduğu söylenir. Ancak dinini yaymak için yalnızca üç yıl yaşayabilmiş ve yanındaki azizlerin de genelde bir kutsal kitabı kaleme alabilecek kadar eğitilmiş olamayacakları söylenen Hz. İsa'nın kutsal kitabının bugünkü İncil olup olmadığı tartışılmaktadır. 325 yılında İznik'te toplanan Hristiyan konsüllerin o güne kadar yazılmış bir çok İncil'i yanlış diyerek imha etmiş olduklarına ve esas İncil'in de bu imha edilenler arasında olduğuna inananlar vardır. Ayrıca İncil'in önce ibranice yazılmış olması ve sonradan yunanca'ya çevrilmesi sırasında, tek tanrı fikrinin, Eflatun'un felsefesinin etkisi ile, yunanca İncil'de değiştiği ve "Trinity" yani üçlerin birliği; "Tanrı, Tanrı'nın oğlu İsa ve Kutsal Ghost-hayalet" kavramları ve bunların üçünün "Hristiyan Tanrısı" nı oluşturduğu fikrinin geliştiğini söyleyenler vardır. Torah, yani Eski Ahid'e, her biri birer İncil oldukları söylenen Aziz Matthew, Aziz Mark ve Aziz Luke ve Aziz John'un kitaplarının eklenmesi ile ve bazı yeni yazıların da bunları ek olarak birleştirmesi yolu ile "Hristiyan Kutsal Kitabı" geliştirilmiştir ve bunlara "Kitab-ı Mukaddes" adı verilmiştir. Ancak bunlar zaman içinde Hristiyanlık ile ilgili idari kurumlarca düzeltmelere, ekleme ya da ek-siltmelere konu olmuş ve sonuçta bugün örneğin Barnabas İncili, KJV (yani King James Versiyonu)

nu) ya da "1611'de Majestelerinin özel emri ile revize edilmiş kiliselerde okunacak ingilizce tercümesi" gibi Kitab-ı Mukaddes örnekleri ortaya çıkmıştır.

Müslümanların kutsal kitabı Kuran ise 571'de doğan Hz. Muhammed'e vahyedilmiş olan kitaptır. Bazı düşünürler, çok akıllı bir insan ve mistik bir düşünür olan Hz. Muhammed'in, kutsal kitabını vahiy kâtiplerine 23. yılda yazdığını kabul ederek, bu işi yaparken yalnız inzal edilmesini beklemeyen, kendisinden önceki peygamberlerin kitaplarını da çok iyi bildiğini ve onları geliştirdiğini ve gençliğinde Bahira adlı bir Hristiyan Azizi'nden ve Mastura adlı bir başka Hristiyan yardımcısından çok şey öğrendiğini iddia ederler. Ancak Müslümanlık'ta Kuran'ın bir vahiy ürünü olduğuna ve Tanrı'nın Kuran'ı Cebrail vasıtasıyla Hz. Muhammed'e inzal ettiğine ve Hz. Muhammed'in de son peygamber olduğuna inanılır. Ayrıca müslümanların kutsal kitabı Kuran'ın hiç değişikliğe uğramadan bugüne kadar ulaştığı bilinir. Müslümanlar diğer kitaplı dinlerdeki Tevrat, Davut Peygamber'in kitabı Zebur ve İsa peygamberin kitabı İncil'in de Allah'ın kitabı olduğuna iman ederler.

Hz. Muhammed'in felsefesi adlı kitabın yazarı Cemil Sena'ya göre "Kuran'ın, gene kendisine göre en son gelecek peygambere vahyedilmesi nedeni ile, tanrısal inanç ve ödevleri en iyi anlatan

kitap olması gerekirken", Ragıp Sağuner kardeşimizin dergimizde çıkan bir yazısında anlattığına göre Kuran'ın kendisi, Araf suresinin 141. ayetinde "Onun için bir levhaya her konu üzerinde bildiriler, ayrıntılı açıklamalar çiziktirdik (yazdık)" diye, "herşeyde bilgi sahibi Tanrı'nın bir levhaya insanlar için yeterli gördüğü herşeyi yazdığını" bildiriyor ve onikinci surenin 41. ayetinde ise "söyleyeceklerini saklayan odur" demek sureti ile, en yüce gizlerinden birini açıklıyor. 85. surenin 11. ve 12. ayetlerinde de "bilimlerin üstü bilim olan Kuran-ı Âlim'in özenle saklanan bir levha üzerine yazılı olduğu buyuruluyormuş. Ragıp Sağuner kardeşimize göre, bu levhanın İslâm teolojistlerince kabul edilen "Levh-i Mahfuz" olduğu anlaşılıyor. Nereden ve nasıl gönderildiğine dair İslâmi kaynakların açıklamalarında da Kuran'ın "Levh-i Mahfuz"daki "Tanrisal Kitap"tan Beyt-i İzzet'e (Yüce Kâbe olabilir) toptan indirildiği, sonra oradan Cebrail aracılığı ile Hz. Muhammed'e vahyolunduğu söylenir. Cemil Sena'ya göre de Levh-i Mahfuz'daki bu kitabın tamamı Hz. Muhammed'e bildirilmemiştir ve Hz. Musa, Hz. İbrahim ve Hz. İsa'ya indirilmiş olan kitaplar da Kuran'a göre o "Tanrisal Kitap"tıdır ve gene Kuran'a göre "yeryüzünün tüm ağaçları kalem olsalar, denize daha yedi deniz eklenerek mürekkep yapılsa yine Tanrı'nın sözcükleri bitmez." Bu nedenle Kuran Levh-i Mah-

fuz'daki kitabın ancak bir damlasıdır. Cemil Sena "Nasıl oluyor da Hz. Muhammed son peygamber sıfatı ile Tanrı'nın vahyetine kapısını kapatmıştır? diye sormadan edemez ve "Levh-i Mahfuz'daki sonsuz gerçeklerin bilim, teknik ve sanat dahilerinin gayretleri ile keşfolunacağını ve öyle olunduğunu" söyler ve "Hz. Muhammed artık peygamberler çağını kapatmış ve insanlara bilim yolunun açılmasına hizmet etmiştir" der.

Hür masonluk ile kutsal kitaplar arasında sıkı bir ilişkinin bulunduğunu görüyoruz. Yukarıda açıklanan Levh-i Mahfuz'daki Tanrisal Kitap'ın bir damlası olabilecek mevcut kutsal kitapların sembolik varlıkları, düzenli Hür masonlukta da kabul edilmiştir ve ritüellerimizde önemle yer almıştır. Locayı aydınlatan üç büyük nurun kutsal kitaplar, gönye ve pergel olduklarını hepimiz her loca açılışında bir kerre daha tekrar ederiz. Bunlardan biri yoksa bir loca tamam olmaz ve hür masonluğa girişte aday, yemin kürsüsündeki kutsal kitabın üzerine sağ elini koyar ve kalbinin üzerine de sol elini koyarak yemin eder.

Masonik öğretisi içerisinde yer alan ve ritüellerimize de alınmış yaradılış, Süleyman Mâbedi ve bu gibi anlatımların kaynağında da kutsal kitaplardaki bazı mitler vardır. Bu mitler, mistik masonlar tarafından özel olarak yorumlanmış (Rosicrucian Fellowship) ve ayrıca ritüellerimizin de

çok önemli allegorileri arasına sokulmuşlardır. ABD mistik masonlarının, bu konulara ilişkin olarak yaptıkları çalışmalarını, zaten zaman içinde eklemelerle geliştirilmiş olan İncillere ekleyerek, Masonik İncili yayınladıklarını bile öğreniyoruz (İnternetteki hür masonlukla ilgili tartışma grubu notlarından). Burada kısaca hatırlattığımız olgulara benzer durumlar, Masonluğun bir çeşit din olduğu iddialarının da yayılmasına neden olabilmektedir. Oysa masonluk bir din değildir. Çünkü dinler, ölümden sonraki dönemde ruhun sakınılması ve kurtuluş için yol gösterirler; Tanrı'nın varlığını hissedebilmek için bir dinsel öğreti ("teoloji") geliştirirler ve Tanrı ile ilişki için de bir pratik geliştirilmesinin yollarını öğretirler. Oysa masonluk, çalışmalarında bunların hiçbirine yer vermez ve hür masonlar kendi inançlarını kendilerinde yaşayabilirler ve hür masonluk tek tanrıya inancı ve ruhun ölmezliğini kabul eder ve 1717 yılında Anderson Nizamnamesi ile "ahmak ateistlerin mason olamayacakları" ilkesi getirilmiştir. Hür masonluk'ta hiç kimse bir başkasının dini inancına karşınma hakkına sahip değildir. Değerli ve ahlâklı bir yaşamı düşünen ve kardeşlerini seven ve "Evrenin Ulu Mimarı" kavramı ile ifade edilen tek tanrının varlığına inanan kimseler, hür mason olabilirler ve hür mason localarında hiçbir dini tartışma yapılmasına izin verilmez.

Spekülatif masonluğun, 1717'de kurulmasından bu yana Katolisizm ile çatışma içinde olduğu söylenmektedir. Bu durum 1738'de zamanın Papa'sının Masonluğu Hıristiyanlığın düşmanı olarak yasaklaması ile son haddine varmıştır. Ancak bizce bu halin esas sebebi, 17. ve 18. yy.'da aydınlanma çağının doğal etkilemesi ile, kutsal kitaplardaki mitlerin çoğunun bilimsel gerçeklere ters gelebilecek anlatımlara sahip olması gerçeğinin ortaya çıkması ve mitlerle ilgili şüphecilikğin "teizm" yani tanrı'nın vahiyini içeren, kutsal kitaplı, tek tanrılı din anlayışına karşı, "sadece evreni yaratan ve yarattıktan sonra evrenle ve insanla hiç bir ilişkisi kalmayan, vahiy ve kutsal kitap göndermeyen tanrı" anlayışlı "layık" sistemlerin gelişmesine yol açmasıdır. 18. ve 19. yy.'da bu türden tartışmalar hür masonlukta gereksiz tehlikeli sonuçlara yol açmış, ancak İngiltere Birleşik Büyük Locası'sının koyduğu masonik dogma sonucu hür masonların bir dine sahip olmaları ve bu dinin tek tanrı olmaları kuralı getirilmiş ve dinlerin kutsal kitaplarda belirtilen, vahyedilen dinler olduğu hususunda çoğunluk mutabık kalmıştır (1813) ve bu anlayışa katılmayanlar da masonik düzenin dışında sayılmışlardır. Ancak yeryüzünde semavi dinler dediğimiz vahyedilmiş kutsal kitaplı dinlerden başka yine kitaplı, yöresel ve töresel dinlerin de mevcut olduklarını incelememizin başında açıklamıştık. Yusuf Kökdamar

kardeşimize göre "bunların varlıklarını kabullenmemek ne akla, ne de din ve inanç varlığımıza sığabilir. Bu nedenle Eflatun, Tao, Budha, Konfüçyüs ve benzer kişilerin de ihtimal birer peygamber olabileceklerini ve onların kitaplarının da birer vahiy ürünü olabileceklerinin masonlarca kabul olunmakta olduğunu ve Uzak Doğu'daki localarda bu kitapların da mâbed içinde (altar) yemin kürsüsündeki ışık kaynaklarından biri olan kutsal kitaplar içinde yer almasının uygun olduğunun kabul edildiği"ni görüyoruz. Bu noktadan itibaren de Ebedi Maşrika intikal etmiş Pek Muhterem Mukbil Gökdoğan kardeşimizin 1982 yılında Türkiye Yüksek Şûrası Kolej Toplantısı'nda yaptığı konuşmasından bir bölümü aktararak yazımı tamamlamak istiyorum:

"Dünya üzerinde halen sayısı yedi milyon'a (gayrimuntazam ritlerinkilerle on iki) yaklaşan muntazam Mason'un bağlı oldukları muhterem Locaların altar'larında (kürsü) Mukaddes Kitaplar (V.S.L.) yer alıyorsa, bunu, rahmetli İngiliz Kardeşlere ve onlara inananlara borçluyuz; dolayısıyla minnettarız. Bir eseri kurmak kadar, yaşatmanın da büyük marifet olduğunu düşünerek "İngiltere Birleşmiş Büyük

Locası"nın bugünkü kudretli, hâkimiyeti, nâzım rolü oynamasındaki önemini, ciddiyetle takdir ve tebrik etmemiz gerekir.

"İngiltere Birleşmiş Büyük Locası"nın bu hâkimiyeti, hiç bir B.L.'nin, dolayısıyla hiç bir Loca'nın hükümranlılığına, Hürriyet'ine gölge düşürmez; tersine, kuvvet kazandırır.

Ama şu nazik noktayı dikkatten kaçırmamak gerekir: Bu Hürriyet, "Üniversal Masonluk"un Anayasasına uygun çalışmalar devam ettiği sürece geçerlidir. (Saf doğmalarımız Allah ve Ruh'un ölmezliği). Bu kanunlara uyulmazsa o zaman BİRLİK'e, karşı hareket edildiği için intizam kaybolur.

Onun için, her muntazam kardeşin, Obediyansı içinde Yemin'ine ve Gelenek'lere sadık kalarak, kendisini geliştirmeye devamlı olarak gayret göstererek, yenilikler aramaması, keşifler peşinde koşmaması, asırlar boyunca herşeyin aranmış ve en iyi kendini buma yolu'nun böylece tesbit edilmiş bulunduğuna inanması, ve gördüklerini, duyduklarını anlamaya çalışması lâzımdır, şarttır. Yoksa, bu kardeşler hem vaktini kaybeder, geri kalır; hem de etrafını rahatsız eder, çalışma ahengini bozarlar".

FİNLANDIYA LÜTERYEN KİLİSESİNİN HÜRMASONLUK RAPORU

Celil LAYIKTEZ

1. Onsöz :

Finlandiya'da halkın çoğunluğunun bağlı olduğu Evanjelik - Lüteryen Kilisesinde (1) Masonluk aleyhinde bir cereyan başlamış ve dindar Masonlar bir ikilem içinde kalmışlardı. Kilise ile Finlandiya Büyük Locası arasında vuku bulan üst düzeyde görüşmelerden sonra, Büyük Loca, aleyhteki şüpheleri kaldırmak amacıyla, tetkik için arşivlerini Kilisenin araştırmacılarına açmakla kalmamış; mavi locaların ilk üç derece ritüelleri ile Finlandiya'da faal olan Mark, Royal Arch, Tampliye Şövalyeleri ile Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti'nin 4 - 33 arası derecelerinin tüm ritüellerini Kiliseye teslim etmiştir.

Bu, yukarıda sayılan ritüellerin dışında Kilise'nin anket ekibi 1200 Masonla mülâkat yapmış ve bunların 848'ini (% 71) kayda değer bulmuştur. 1993 yılında, aynı anket, Fin halkının genelinde yapılmış ve böylece Masonlarla Mason olmayanlar arasında bilimsel bir kıyaslama yapılabilmisti.

(1) *Bir Protestan mezhep*

Araştırmanın amacı dört ana soruya cevap vermektir:

1. *Ahlâki ve etik değerler, din ve muhtelif kiliselere karşı davranış hakkında Hürmasonluğun öğretileri nelerdir?*
2. *Üyelerin dinsel inanışları ile kabul ettikleri ahlâki ve etik değerler, yukarıda ifade edilen öğretilerle ne derecede uyum içindedir?*
3. *Hürmasonların ahlâki ve etik değerleri, yaşamlarında uyguladıkları normlar ve dinselilik, Finlandiyalı erkeklerin geneline göre nasıl bir sapma gösteriyor?*
4. *Masonluğun üyelerinden beklediği kriterlerle uyguladığı eğitim bu saptmaları ne derecede izah edebilir?*

Cevap verenlerin % 29'u Hürmasonluğu yaşamlarında fevkalâde önemli bir unsur olarak kabul ederlerken % 50'si de önemli olduğunu ifade etmişlerdi. Deneklerin % 33'ü Hürmasonlukta aradıklarını tam olarak bulduklarını; % 42'si düş kırıklığına uğramadıklarını; % 18'i yeterince tatmin olduklarını; % 2'si de göreceli olarak hüsrana uğradıklarını belirttiler.

Beklentilerinin karşılanmış olduğunu ifade edenler genelde eski Masonlardı ve tatmin olma duyguları, devam ettikleri ek derece sistemlerinin sayısının çokluğuna paralel olarak artış gösteriyordu. Örnek olarak Tampliye Şövalyeleri ile Malta Şövalyeleri cemiyetlerine üye olanların % 58'i Masonlukta aradıklarını tam olarak bulduklarını ifade ederlerken, hiçbir ek derece sistemine bağlı olmayanların yalnızca % 20'si aynı cevabı vermişlerdi.

Kilisenin araştırmalarının sonucunu Finlandiya Lüteryen Kilisesi Araştırma Enstitüsü Başkanı Dr. Harri Heine toparlamış ve 1995 yılında yayımlamıştır. (2)

Dr. Harri Heino'nun çalışmasının ana başlığı şöyledir :

1. *Finlandiya'da Masonluk ve Enternasyonal zemin.*
2. *Etik değerler ve idealler. Temel etik değerler - Topluma karşı davranış: idealler ve ahlâk - Dostluk, ahlâki ve mânevi değerlerin yükselişi.*
3. *Hürmasonların dinseliliği: Üye olabilmenin ön şartı olarak Tanrı'ya inanç; Hristiyanlık.*

(2) Harri Heino, "What does the Finnish Freemason believe in" (Mihin vapaamuurari uskoo?- Suomolaisten vapaamuurarien arvot, ettikka ja uskonnollisuus.) Kirkon Tutkimuskeskus, Publication No. 46 of the Research Institute of the Lutheran Church of Finland. 1995.

4. *Evanjelik Lüteryen Kilise ile ilişkiler.*

5. *Diğer dinlerle ilişkiler.*

6. *Ana Bulgular.*

Memleketimizde camilerde, sokakta, güdümlü medyada, TBMM kürsülerinde ve hattâ yargıda, yükselen laiklik karşıtı bilinçsiz ve dogmatik inançların körüklediği Mason aleyhtarlığı bir gerçektir. Yaratılan polemiklerin ışığında, yalnız Hristiyanların Mason olabildikleri bambaşka bir ülkede, Papa XII. Clement'in 24 Nisan 1738 tarihli aforozundan itibaren, geleneksel olarak Mason aleyhtarı olan Kilise'nin, Batı Dünyasına yakışır bir objektiviteyle, kendine bağlı bir profesyonel ekibe yaptırmış olduğu bu bilimsel araştırmanın sonuçlarını, özet olarak, başka ilgi odaklarına da ulaşacağını ümit ederek, sizlere sunmayı faydalı görüyorum.

2. Finlandiya'da Masonluk ve Enternasyonal zemin.

Yazar bu bölümde Hürmasonluğun geleneksel tarihi, Orta Çağlar taşçı ustalarının loncalarını, Şövalye tarikatlarını, derecelerinin gelişmesini, ilk Büyük Locayı ve Anderson Anayasasını, Eski Yükümlülükleri anlattıktan sonra Finlandiya'ya tarihine gelir.

18. y.y. da Finlandiya İsveç Krallığının bir parçasıydı. Fransız Masonluğunun etkisinde, ilk Büyük Loca Stokholm'da 1735 yılında kuruldu ve ilk Finlandiya locası 1756'da Turku'da çalışmaya başladı.

1808 - 1809 İsveç - Rus harbinden sonra Finlandiya Rusya'nın kontrolüne girdi. 1822'de Çar I. Aleksandr tüm gizli cemiyetlerin kapanması ile ilgili bir ferman yayımladı ve Finlandiya'da Masonluk 1917'ye kadar uykuda kaldı. 1 numaralı Suomi Locası A.B.D.'ye göç eden Finliler tarafından kuruldu ve 1922'de Helsinki'de tahsis edildi. Finlandiya Büyük Locası 1924'de kuruldu. Masonik faaliyet 2. Dünya Savaşı esnasında askıya alınmışsa da 1945'den sonra çalışmalar kesintisiz sürdü. 1933 yılı sonunda Finlandiya Büyük Locasının üye sayısı 4960 idi.

Çoğunlukla İsveç kökenli Finlilerin kurduğu İsveç Riti ile çalışan Finlandiya Masonluğa da 1923 de uyandıktan sonra gelişti ve günümüzde üye sayısı 1000'ı geçen bir Büyük Loca durumuna geldi.

Eski ve Kabul Edilmiş Finlandiya Masonları Büyük Locası bu çalışmaya esas alınmıştır. 1993 yılının sonundaki istatistiklere göre, mavi locaların üye toplamı 4960 idi. Mavi localardan üyelerini alan Mark Master Büyük Locası'nın (kuruluş: 1961) üye sayısı 3078 (% 62.0), Royal Arch Büyük Şapitri'nin (kuruluş: 1971) üye sayısı 2207 (% 44.5),

Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti (kuruluş: 1973) üye sayısı: 1613 (% 32.6) ve Tampliye Şövalyeleri ile Malta Şövalyeleri teşkilâtları (kuruluş: 1983) üye sayısı: 422 (% 6.5).

Hürmasonluk, Çarlık Rusyasında ve Sovyetler Birliğinde, Hitler Almanyasında ve Finlandiya gibi Almanya'nın müttefiklerinde yasaklanmıştı. Diğer taraftan, İngiltere ve İsveç Kraliyet aileleri Masonluğun hâmesi durumundaydılar. Finlandiya Lüteryen Kilisesi üyelerinin Mason olmalarını yasaklamışken, İsveç Lüteryen Kilisesi piskoposlarının yarısı Masondu.

Bu türden fikir ayrılıklarının nedenlerinin başında Masonluğun ritüellerini halktan gizlemeleri gelir. Bu gizlilik Masonluğun çirkin gizli amaçlarının veya enternasyonal bağlantılarının bulunduğunu, veya doktrinlerinin yerleşik kilise düzenine veya genelde ahlâk kaidelerine aykırı olduğu şüphelerini yaratmıştır.

Masonluğun değerlendirilmesinde karşılaşılan diğer bir sorun da çeşitliliğidir. Uzun tarihi esnasında Masonluk dünyanın değişik yerlerine yayılmış ve her dönemde geçerli yerel ve dinsel faktörlerin etkisinde yüzlerce derece sisteminin oluşmasına olanak tanımıştır.

Enternasyonal düzeyde görülebilen Hürmasonluğun bu çeşitliliği herhangi bir genelleme yapılmasına engeldir. **Masonluk hakkında bir yargıya varmadan, kişi hangi Masonluktan söz ettiğini kesinlikle belirtmelidir.** Ayrıca, tüm diğer cemiyetlerde de olduğu gibi, Mason cemiyetlerinin üyeleri mütecanis bir toplum oluşturmazlar: etik, din, Kilise, hattâ Hürmasonluğun kendisi hakkında bu kişilerin değerlendirmeleri farklı olabilmektedir. Masonluğun resmî görüşü ile üyelerinin özel görüşleri arasında ayırım yapmak şarttır.

3. Etik Değerler ve İdealler :

• Temel etik değerler :

Hürmasonluğun başladığı günden itibaren, insanlar, Masonluğun, toplumun diğer kesitlerine kıyasla üyelerine tanıdığı ayrıcalıklarla onlara özel maddi menfaatler sağladığına; ayrıca da, enternasyonal ekonomik ve politik devrimi gerçekleştirmek istediklerine inanırlar. Bu tür inanışların kaynağı Hürmasonluğun gizliliği, enternasyonal görünümü ve üyelerinin toplum içinde işgal ettikleri yüksek mevkileridir.

Tablo 1: Masonlara göre, çocuk büyütürken çok önemli ve önemli olan ilkeler (Denek sayısı "N" : 848):

İlke	% çok önemli	% önemli
sorumluluk:	95	5
âdab-ı muaşeret:	91	9
tolerans ve başkalarına saygı:	89	11
özgürlük:	70	29
kararlılık, sebat:	57	40
özveri:	46	51
hayal gücü:	44	51
hırs:	41	58
çalışkanlık:	34	63
dinsel inanç:	34	60
itaat:	28	67

Hürmasonların temel değer ve idealleri geleneksel olup genelde Fin erkeklerinin değer sistemine uygundur. Hürmasonlar çoğunlukla çocuklara sorumluluğun, âdab-ı muaşeret kaidelerinin ve başkalarına karşı hoş görülü ve saygılı davranmanın öğretilmesine taraftarlar. Özgürlük, kararlılık, sebat ve özveri de önemli sayılan ilkelerin arasında bulunuyor. Hürmasonluğu yaşamlarında fevkalâde önemli bir unsur olarak kabul edenler hoşgörü, başkalarına saygı, özveri, dinsellik ve itaata, diğer deneklere göre, daha çok önem vermişlerdir.

• Topluma karşı davranış: İdealler ve ahlâk:

Arzu ettikleri sosyal gelişim açısından Hürmason deneklerin düşünceleri arasında büyük farklar gözüküyor. Neredeyse tümü (% 97) aile yaşamının çok önemli olduğuna, her bireyin kişisel iç gelişimine büyük önem verilmesi gereğine (% 96) işaret ederken hiçbir denek bu sorulara olumsuz yanıt vermemiştir. Büyük bir çoğunluk kişilerin daha basit ve doğal bir yaşam tarzını seçmelerinin doğruluğuna inandıklarını ifade etmişlerdir. % 74 denek para ve mala daha az önem verilmesine taraftardır. Küçük bir azınlık egemen güçlere daha çok saygı veya çalışkanlığın değerinin düşürülmesine taraftar olmuştur.

Tablo 2: Toplumda olabilecek değişimlerde arzu ettikleri yönü belirten Hürmasonlar ve genelde Finlandiyalı erkekler. (Yıl: 1993, Masonluk anketi, N= 848, Gallup Fennica, N = 407)

	Masonlar %	Genel %
<i>aile yaşamının büyük önemi:</i>	97	89
<i>bireyin geliştirilmesi:</i>	96	75
<i>daha basit ve doğal bir yaşam:</i>	87	77
<i>para ve malların değerlerinin azaltılması:</i>	74	56
<i>yeni teknoloji geliştirmenin önemi:</i>	56	58
<i>egemen güçlere daha çok saygı:</i>	26	23
<i>çalışkanlığın değerinin azalması:</i>	10	10

Toplumda olabilecek değişimlerin arzu edilen yönü genelde Masonlarla diğer Finlandiyalı erkeklerde birbirine çok yakın. Ancak Masonların aile yaşamına, bireyin geliştirilmesine verdikleri önemle, daha basit ve doğal bir yaşam özlemi ve para ile malların değerlerinin azaltılması yönündeki arzuları genele göre bir hayli daha yüksektir. Yaşlı ve genç masonların verdikleri yanıtlar arasında fark önemsiz derecede azdır.

Tüzük ve ritüeller otoriteye karşı itaata ve yardımlaşmaya önem vermektedir. Tarafıma teslim edilen kaynaklarda ahlâk dışı amaçlara yönelik iddiaları destekleyecek malzeme bulunmamıştır. Masonik hareketin Eski Landmarklarına göre "Her Mason, etmiş olduğu yeminle bağlı olduğu jürisdiksiyonun yasa ve tüzüklerine uymakla yükümlüdür".

Finlandiya Masonik teşkilâtı üyelik istek formunda, aday, "ahlâkî veya millî görev ve haklarına karşı gelmedikleri müddetçe" tüzük ve kuralara uyacağını belirtmektedir. Tekrisi esnasında da adaya, yukarıdaki ifadeye uygun olarak: "Bizlerle birlikte, iyi amaçlar için çaba göstermenizi, başı yüksek bir birey olarak davranmanızı ve yurdumuza hizmet etmenizi istiyoruz. Kardeşlerinize destek olacak ve kardeşliğimizin dışında kalan muhtaç insanlara yardım elinizi uzatacaksınız" denmektedir.

Mason deneklerin güvendikleri sosyal müesseseler içinde en yüksek oyla aile mefhumu geliyor (% 99); güvenlik güçlerine de güvenlerinin yüksek olduğunu görüyoruz: ordu (% 96) ve polis (% 92); bunları % 86 ile üniversiteler, gene % 86 ile bireyler, % 81 ile adalet sistemi ve % 78 ile Kilise izliyordu. Güvenin en az olduğu müesseseler ise % 4 ile politik partiler, % 11 ile sendikalar, % 21 ile basın ve % 23 ile çevrecilerdi.

Tablo 3: Mason deneklerin (N=848) sosyal müesseselere olan güven - güvensizlik oranları :

yüksek güven %	müessese	düşük güven %
99	aile	1
96	silâhlı kuvvetler	4
92	polis	7
86	üniversiteler	11
86	vatandaş	10
81	adalet	19
78	kilise	20
67	eğitim sistemi	32
54	bürokrasi	43
45	Avrupa Birliği	44
44	bankalar	55
40	büyük işletmeler	56
31	Parlamento	68
30	işveren örgütleri	66
23	çevreciler	74
21	basın	77
11	sendikalar	86
4	politik partiler	95

Tablo 4: Mason deneklerin (N=848) ve Gallup Fennica'ya göre genelde Finlandiyalı erkeklerin (N=407) sosyal müesseselere olan güven-güvensizlik oranları :

% Hürmasonlar		% genelde erkekler
96	silâhlı kuvvetler	66
92	polis	81
81	adalet	62
78	kilise	31
67	eğitim sistemi	74
54	bürokrasi	22
45	Avrupa Birliği	33
44	bankalar	21
40	büyük işletmeler	39
31	Parlamento	22
23	çevreciler	28
21	basın	31
11	işveren örgütleri	34
4	politik partiler	10
99	aile	0
86	üniversiteler	0
86	vatandaş	0
30	sendikalar	0

Diğer Finlandiya'lı erkeklerle kıyaslandığında, Masonların kiliseye: + % 47; bürokrasiye: + % 32; silâhlı kuvvetlere: + % 30; bankalara: + % 23; adalete: + % 19 güvenleri varken; sendikalara - % 23; basına: - % 10; eğitim sistemine: - % 7; politik partilere - % 6 eksik güvenleri olduğu anlaşıldı.

Yaş gruplarına gelince, farklı yaşlardaki masonların oylarında kayda değer bir fark görülmemiştir. Tek fark Kilise ile ilgili sorularda ortaya çıkmıştır: Masonların geneli Kiliseye % 78 oranında güven gösterirken, genç Masonlarda bu rakam % 66 ya düşmüştür. Bu haliyle dahi, bu oran Finlandiyalı erkeklerin geneline göre + % 35 dir.

Diğer Finlandiyalılarla hemfikir olarak Masonlar, ülkenin, topluma intizamı, disiplin ve "doğru değerlere saygı"yı sağlayabilecek güçlü liderlere ihtiyacı olduğuna (% 82) inanıyorlar. Kirlilik gibi çevreye olan tehditleri azaltmak üzere, Masonlar ve Mason olmayanlar, yakın çevreyle, kendi yaşam standartlarını düşürmeyi kabul ediyorlar (% 82

Tablo 5: Aşağıda gösterilen iddiaları olduğu gibi veya çoğunlukla kabul edenler. Hürmasonluk anketi: N=848, EVA anketi (son bahar 1992): N=2367.

<i>% Hürmasonlar</i>		<i>% genelde erkekler</i>
82	<i>Ülkenin düzen, disiplin ve doğru değerleri yeniden oluşturacak güçlü liderlere ihtiyacı vardır.</i>	77
82	<i>çevreye olan tehditleri azaltmak üzere daha düşük bir yaşam standardına razıyım.</i>	75
80	<i>Finlandiyalı olmak bir ayrıcalıktır.</i>	61
66	<i>Kendimi yalnız Finlandiyalı olarak değil, Avrupalı olarak da hissediyorum.</i>	39
65	<i>Finlandiya'yı gittikçe egoistçe finansal kâr peşinde koşma ve kör pazar güçleri kontrol ediyor.</i>	78
57	<i>Günümüzün problemlerinin çoğunu ileride bilim ve teknoloji çözecektir.</i>	39
50	<i>Finlandiya Avrupa'dan fazla tecrit edilmiştir.</i>	29
34	<i>Ülkeye fazla göçmenin gelmesi arzu edilmeyen ırkların karışmasını sağlayacak ve milletin yaşam gücünü baltalayacaktır.</i>	43

Masonlar, % 75 diğeri). Masonlar, diğeri göre, Finlandiya milli değeri ve Avrupa idealleri ile daha çok özdeşiyorlar. Masonların büyük bir çoğunluğu (% 80), Finlandiyalı olmanın bir ayrıcalık olduğunu ve % 66'ı da Avrupalı kimliğini kabul ediyorlar (toplumun genelinde bu rakam yalnızca % 39). Masonların yarısı Finlandiya'nın Avrupa'dan fazla tecrit edilmiş olduğunu söylerken, nüfusun genelinde bu rakam % 29'a düşüyor. Genel nüfusun "finansal kâr peşinde koşan kör pazar güçlerinden" (% 78) ve Finlandiya'ya göçten (% 43) endişesi, Masonların aynı konulardaki endişelerinden çok daha fazla.

Dostluk, ahlâki ve mânevi değerlerin yükselişi:

Hariciler, insanların neden Mason olmak istediklerini ve bu cemiyetin üyelerine ne verdiğini hep merak ederler. "Büyümüş erkek çocuklar için oyun", faydalı iş temasları, gizli bilgiye ulaşma imkânı, hattâ, enternasyonal bilgi ağlarından (network) istifade gibi yanıtlar zaman zaman ima edilebilmektedir.

Tablo 6: Hürmasonluk anketi. (N=848). Deneklerin yaşamında Masonik faaliyetin bazı veçhelerinin önemi (% olarak):

	<i>çok önemli</i>	<i>önemli</i>	<i>toplam</i>
<i>sağlam dostluklar</i>	54	42	96
<i>ahlâki idealler</i>	48	43	91
<i>günlük rutinden kurtulma</i>	50	41	91
<i>manevî büyüme</i>	46	42	88
<i>yaşamın anlamını düşünmek</i>	35	50	85
<i>zor dönemlerde kardeşçe destek</i>	39	40	79
<i>yardım faaliyetleri</i>	20	59	79
<i>enternasyonal temaslar</i>	2	23	25
<i>gizli bilgi</i>	3	21	24
<i>işte ve iş temaslarında fayda</i>	0	7	7

Masonlara, Hürmasonlukla ilgili on sorunun arasından, kendilerince en önemli olanları işaretlemeleri istenince, % 96'sı "dostluğu" işaretledi. Diğeri yanıtlar, önem sıralarına göre, % 91'le "ahlâki idealler", % 91'le "günlük rutinden kurtulma"; % 88'le "manevî büyüme". % 85'le "yaşamın anlamını düşünmek"; % 79'la "zor dönemlerde kardeşçe destek" ve % 79'la "yardım" konularını kapsamıştır. Deneklerin yalnızca küçük bir oranı "enternasyonal temaslar"ı (% 25); "gizli bilgiyi" (% 24); ve "işte ve iş temaslarında fayda'yı" (% 7) kendilerince önemli buldular.

4. Hürmasonların dinselliği :

Tanrıya inanç üyeliğın bir şartıdır.

Temel Masonlukta, Aydınlanma döneminin dinselliğe olan etkisi hissedilmektedir. Yaratıcı olarak Tanrı'ya (Evrenin Ulu Mimarı), ruhun

ölmezliğine ve ahlâkî yaşamın önemine inanç, din mefhumunu basite indirgemektedir.

Eski Landmarklara göre: "Hürmasonluğa kabul edilebilmek üzere her adayın, evrenin yaratıcısı ve yöneticisi, tek, ebedî ve gerçek Tanrı'ya ve ruhun ölmezliğine inandığını açıklaması gerekir. Ancak hiçbir Mason adayına dinsel inancının kendine özgü özellikleri sorulmayacaktır".

Finlandiya'da Kalfa Masonlara temel Hürmasonluk hakkında aşağıdaki eğitim verilmektedir:

"Masonluk felsefesinin temeli tek Tanrı'ya inanıştır. Tanrı'ya inanış duadan kuvvet almak ve ebedî hayatı ümit etmektir. Öğretilerinde hiçbir doktrin bulunmadığından, Masonluk herhangi bir dine rakip değildir. Ancak, Masonik çalışma ve Hürmasonluğun ilkeleri doğal olarak dinseldir. Mason olabilmesi için, adayın bir dinsel inanışa sahip olması şarttır."

Mason deneklerin % 95'i Tanrı'ya inandıklarını ifade etmişken, geriye kalanlar bu konuda fikirlerinin olmadığını söylemişlerdir. 848 denek grubunun içinde yalnızca üç ateist vardı. Tüm alt yaş gruplarında da oranlar pek değişmedi. Deneklerin % 43'ü kişisel bir Tanrı'ya inandıklarını, % 50'den fazlası da Tanrıyı bir ruh veya hayat gücü olarak gördüklerini açıkladılar.

Yakın tarihli genel anketlerde Finlandiyalı erkeklerin % 50'si Tanrı'ya inandıklarını söylemişlerdir. 1993 Gallup Fennica anketinde, erkeklerin % 25'i kişisel bir Tanrı'ya inandıklarını, % 22'si de Tanrıyı bir ruh veya hayat gücü olarak gördüklerini açıkladılar. Bu konuda Masonlarla diğer Finlandiyalı erkekler arasında görülen fark çok büyüktür, bu da yeni adayların dinsel inanç sahibi olmalarının gerektiği kuralına titizlikle uyulduğunu gösterir.

Tablo 7: 1993 yılında Tanrı'ya değişik tarzda inananların oranı: (Hürmason anketi: N= 848; Gallup Fennica: N=407)

<i>% Masonlar</i>	<i>Konu</i>	<i>Erkeklerin genelinde %</i>
43	<i>Kişisel bir Tanrı vardır.</i>	25
52	<i>Herhangi bir ruh veya hayat gücü vardır.</i>	22
3	<i>Ne düşünebileceğimi bilemiyorum.</i>	15
0	<i>Ruh, Tanrı yada hayat gücü yoktur.</i>	13
2	<i>Cevap yok</i>	5

Masonların dinselliğinin bir başka göstergesi haftada en az beş kez dua edenlerin yüksek oranıdır (% 53), Finlandiyalı erkeklerin genelinde bu oran % 21 dir. Hayatın anlamı üzerinde Masonlar % 54 olarak düşünürken, genelde bu oran % 41 dir. Masonların 10'da 9'u çocuklarına dinsel eğitim verilmesine taraftarken, genelde bu oran % 54'e düşmektedir.

Hristiyanlık :

İngiltere'de kuruluşu esnasında, Hürmasonluğun Hristiyanlık mirasının üzerine bina edildiğini en eski kaynaklar kanıtıyor. 18. Yüzyıldan sonra doğrudan Hristiyan öğeler ayıklanmış ve başka dinlere mensup erkekler de Mason olabilmışlerdir. 18. Yüzyılın ortalarından itibaren çoğunlukla Fransa'da gelişen ilâve dereceler Hristiyan dinselliğinden uzaklaşmaya karşı bir tepkiden doğmuştur. Bu ilâve dereceler, ritüellerine Yeni Ahitten alıntılarla ilâhiler ve dualar katmışlardır.

Finlandiya'da Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti diye bilinen sistem açıkça bir Hristiyan doğa sergilemektedir ve adayın Baba - Oğul - Kutsal Ruh üçlüsüne inanması beklenir. Adaya sorulan ilk soru "*Üçü bir arada inanca sahip misin ve yeminini Kutsal ve bölünmez Üçlü'nün adına yapmaya hazır mısın?*" dir.

Tampliye ve Malta Şövalyeleri derece sisteminde, hacı rolündeki aday katılma arzusunu ifade ederken "Kutsal Haç'ın koruyucusu" olmak istediğini açıklar. Kadınlar, dullar öksüz ve yetimlere ilâveten Hristiyan inancını da korumaya söz verirken Şövalye tarikatının Hristiyan temele istinad ettiği kendisine temin edilir. Preseptori⁽³⁾ "*Peygamberimiz İsa, Rahibimiz İsa, Kralımız İsa*" adına açılır. Kapanış da aynı kelimelerle olmaktadır.

İlâve derece sistemlerinin dışında, Hürmasonluk bir Hristiyan Tanrı'sına inancı aramamakla birlikte, ankete cevap veren Mason deneklerin % 60'ı Hristiyan dininde öğretildiği gibi Allah'a inandıklarını, % 36 sı da Kilisenin öğretilerinin dışında, kendilerine göre inandıklarını ifade etmişlerdir. Diğer deneklerin bir Hristiyan Tanrı'sına inanç oranı ise yalnızca % 29 olmuştur.

(3) Preseptori: Tampliye Şövalyeleri Locası.

Tablo 8: Tanrı'ya inanç şekilleri. Hürmasonluk anketi (N=848); Monitor anketi, N=913 denek.

<i>% Masonlar</i>	<i>Konu</i>	<i>% genelde erkekler</i>
60	<i>Hristiyan inancına göre Tanrı'ya inanırım</i>	29
36	<i>Kilisenin öğretilerinin dışında, kendime göre inanırım.</i>	
3	<i>İnanıp inanmadığımı bilmiyorum.</i>	21
0	<i>Tanrı'nın varlığından şüphedeyim.</i>	9
0	<i>Tanrı'nın varlığına inanmıyorum.</i>	11
0	<i>Cevap yok.</i>	1

Tablo 9: İncil ile Masonluğun uyumu. Masonluk anketi (N=848).

<i>Konu</i>	<i>Cevapçılarının oranı %</i>
<i>Uyum tamdır</i>	61
<i>Bazı konuları bağdaştırmak zor olmakla beraber, genelde uyum vardır.</i>	34
<i>Hiç uyum yoktur ve olamaz.</i>	0
<i>Gerçeği algılamada tümüyle değişik iki sistem.</i>	1
<i>Fikrim yok.</i>	3

Tampliye ve Malta Şövalyelerinin görüşlerinde Hürmasonlukla İncil'in uyumu % 74 iken, ilâve derecelerin hiç birine devam etmeyen Masonlar arasında bu yanıt % 52'de kalmıştı.

Hristiyanlığın muhtelif konseptlerini kabul eden Masonların oranı, Finlandiyalı erkeklerin geneline göre hep fazlaydı. Gallup Fennica anketinde genelde Finlandiyalı erkeklerin % 55'i Tanrı'ya inanırken, Masonlarda bu oran % 95 idi. Genelde Finlandiyalı erkeklere göre Masonlar arasında Ölümsüz ruha inanç % 34, ilk günaha % 28, ölümden sonra hayata % 26, cennete % 10 daha fazla idi.

1993 yılının sonlarında yapılan bir ankette genelde Finlandiyalı erkeklerin % 6 sının ayda iki kere İncil okudukları anlaşılmıştır. Masonların arasında bu oran % 21 olarak tesbit edildi. Masonların % 4'ü hiçbir zaman İncil okumazken, bu oran genelde Finlandiyalı erkeklerde % 38'i bulmuştu.

5. Evanjelik Lüteryen Kilise ile ilişkiler:

Hürmasonluk anketine cevap verenlerin % 96'sı Evanjelik Lüteryen Kilisesine kayıtlıydılar. Cevapçılarının % 1'i Ortodokstu, % 3'ü de hiçbir

kiliseye veya dinsel cemaata kayıtlı değildi. Finlandiyalı erkeklerin % 83'ünün Kiliseye bağlı oldukları düşünöldüğünde, Masonların arasında bu oranın oldukça yüksek olduğu görölüyor. 49 yaşın altındaki Masonların Kiliseye bağlarının, yaşlı Kardeşlerine göre daha gevşek olduğu da söz konusu araştırmanın bir yan ürünü olarak ortaya çıktı.

Masonların Kiliseye bağlılıklarının başlıca nedenleri, çocuk ve gençlere doğru değerleri öğretmesi (% 89), Kilise törenlerine iştirak (% 88) ve Kilise'nin Finlandiya'nın yaşam tarzındaki yeri (% 87).

6. Diğer dinlerle ilişkiler :

Hürmasonluğun Kaynağını eski Filistin, Mısır veya Akdeniz bölgesinin başka bir kültür odağında aramak ve efsane ile sembollerini bu ülkelere bağlamak üzere teşebbüsler olmuştur. Orta Çağ Şövalye tarikatları ve modern günümüzün gizli cemiyetleri ile tarihsel süreklilik aranmıştır.

19.cu yüzyılın sonundan itibaren Hürmasonluğu eleştirenler, Masonluğun ritüellerinde sık sık Tevrittan alınma öğelerin işlenmesini ve bazı ilâve derecelerde Kabalistik elemanların kullanılmasını bahane ederek, işin esasında Hürmasonluğun Yahudilikle birlik olduğunu ve beraberce komplolar ürettiklerini iddia etmişlerdir. Nazizm'le birlikte doruğuna erişen antisemitizmin güçlenmesi bu tür spekülasyonlara müsait bir zemin hazırlamıştı.

Spekülatif (4) Hürmasonluğun 17. ci yüzyılın sonlarında ortaya çıktığı bir tarihsel gerçektir. Diğer taraftan Masonik edebiyatta, sık sık Mısır ve Yunan misterlerine, Fisagorculara, Hermetizme, ilm-i Simyaya, Esenyenlere, Kabalaya, Rozikrüsyaniizme ve Teozofiyeye atıflar yapılarak, bu eski ve gizli düşünce okullarının Masonlukla olan benzerliklerine işaret edilmektedir.

Finlandiya ve İngiltere'de Masonların büyük çoğunluğu, Hürmasonluğun doğuşu ile yukarıda sözü edilen ezoterik veya okült cemiyetler arasında doğrudan tarihsel bir bağ olduğuna inanmamaktadırlar.

(4) *Spekülatif Hürmasonluk: Fiili işçilerin dışında, burjuva ve asilzadelerin kabul edildiği Masonluk. Karşıtı: Operatif Hürmasonluk.*

Aydınlanma Çağının tipik bir göstergesi olarak dinsel tolerans ve değişik değer yargularının kabulü Masonların dinsel yapısını oluşturmaktadır. Eski Yükümlülüklerde aşağıdaki ifadeyi okuyabiliyoruz:

"Eski zamanlarda Masonlar, yaşadıkları ülkenin dini hangisi olursa, olsun, o dinin icaplarına uymak üzere yemin ediyorlardı. Günümüzde ise, tüm İnsanların mutabık kaldığı Dine göre yemin ettirerek, onları kendi özel inançlarında serbest bırakmak daha uygun olur. Dinin ya da inancın ismi ne olursa olsun, tüm İnsanların mutabık kaldıkları Din, iyi ve doğru, şerefli ve namuslu bir insan olmaktır. Böylece Masonluk, hiçbir zaman bir araya gelemeyecek insanların buluşma noktası ve bu kişilerin arasında teessüs edilebilen gerçek Dostluğun Yöntemi olmuştur."

Aydınlanma Çağının mirası olarak, Masonik değerler sistemi içinde, toleransın daima önemli bir yeri olmuştur. Ankete cevap veren Masonların % 89'u toleransın ve başkalarının düşüncelerine saygının çok önemli olduğunu kabul etmişlerdir. Bunun önemli bir göstergesi dinsel toleranstır. Deneklerin % 85'i "Hernekadar dünyada bir çok din

Tablo 10: Muhtelif din ve mezheplere karşı Hürmasonların ve genelde Finlandiyalı erkeklerin tutumu. Masonik anket, 1993 (N=848); Monitor anketi, 1993 (N=913).

<i>% Hürmasonlar</i>	<i>Kilise veya mezhep</i>	<i>% genelde erkekler</i>
93	<i>Evanjelik Lüteryen Kilise</i>	65
86	<i>Ortodoks Kilise</i>	49
85	<i>Salvation Army (Halâs Ordusu)</i>	10
64	<i>Roma Katolik Kilisesi</i>	30
32	<i>Musevilik</i>	0
18	<i>Pentakostalizm</i>	14
14	<i>Budizm</i>	11
14	<i>Advantizm</i>	14
11	<i>Hinduizm</i>	10
10	<i>İslâm</i>	5
7	<i>Mormonlar</i>	4
5	<i>Yahova Şahitleri</i>	5

varsa da, sonunda hepsi aynı Tanrı'ya götürür" ibaresi ile mutabık olduklarını belirttiler. 1991 yılında Finlandiya genelinde yapılan bir ankette, deneklerin ancak % 58'i olumlu cevap vermişti, bu da, bu tür düşünce tarzının Masonlara özel olduğunu gösteriyor.

Diğer Finlandiyalı erkeklere oranla Masonlar genelde tüm dinlere karşı iyi niyetli gözüküyor. Özellikle yerleşik kiliselere karşı tutumları çok olumlu: Evanjelik Lüteryen Kilisesine: % 93; Ortodoks Kilisesine % 86.

Katolik Kilisesinin Hürmasonluğa karşı olan geleneksel tutumu dikkate alınrsa, Masonların Katolik Kilisesine olan olumlu yaklaşımları şaşırtıcıdır.

Tablo 11: Bazı dinsel ve doğa üstü olaylara inanan veya onları mümkün görenlerin oranları :

% Hürmasonlar		% erkeklerin geneli
56	<i>dua ile tedavi</i>	34
26	<i>uzaydan gelen UFO'lar</i>	37
21	<i>ruhanî tedavi</i>	28
12	<i>ölülerden mesaj getiren medyumlar</i>	14
8	<i>yıldız falı</i>	12
4	<i>büyü</i>	12
3	<i>hayaletler</i>	8

Paranormal olaylara karşı Hürmasonların daha septik oldukları görülmektedir.

7. Genel bulgular :

Bu çalışmanın temelini oluşturan malzeme Finlandiya Büyük Locasının kural, ritüel ve tüzükleri ile beş ilâve derece sisteminin tüm ritüellerini ve değerlendirmelerini kapsamıştır.

İnsanca değerler, ahlâk ve dinle ilgili Finlandiya Hürmasonluğunun öğretileri, insanlık, Hristiyanlık ve hümanizma ideallerine dayanır.

Mason doktrini fâziletli bir yaşam ve kendi kendini geliştirmeye yöneliktir. Masonlukta üzerinde en çok ısrar edilen değerler kardeş sevgisi, komşuya yardım, yoksullara yardım, içtenlik ve gerçek sevgisi, doğru sözlülük, doğruluk ve namustur. Etik değerler kişisel vicdana, ebedî hayata, Tanrı'nın herkesin yaratıcısı olduğuna ve tüm insanların doğuştan eşit oldukları inanışlarına dayanır.

1200 Masonu kapsayan ankette, Mason cemiyeti üyelerinin ortak paydaları sorumluluk anlayışı, âdab-ı muaşeret kaidelerine uyum, başkalarına karşı tolerans ve saygı olmuştur. Sosyal müesseselerin çoğuna büyük itimadları vardı. Hürmasonlar, özellikle, aile düzenine, silâhlı kuvvetlere, polise, üniversitelere, bireysel vatandaşa, adalete, Kiliseye ve eğitim sistemine inanıyorlardı. Politik partilere, sendikalara, basına, işveren teşkilâtlarına ve çevrecilere karşı ise şüpheliydiler.

Hürmasonluğun öğretileri konseptüel bir formüle sığdırılabilecek türden bir "Giz" içermiyor; en büyük ısrar kendi kendini sürekli tekâmül ettirmektedir. Ritüelleri haricilere saklı tutmalarının gerçek nedeni tecrübeye dayalı eğitim sistemlerinin pedagojik yapısıdır. Kaldı ki, derece sisteminin her basamağında, Locanın Üstadı adaya önceden, yapacağı yeminin hiçbir surette kişisel ahlâk kaideleri, sosyal ve toplumsal hak ve sorumlulukları ile çelişkili olmayacağına, Masonik yeminlerin yalnızca etik olarak bağlayıcı olduklarına ve toplumda yapması gereken hiçbir yeminin önüne geçemeyeceğine dair teminat verir.

Üyelikten ayrılmaya hiç bir engel yoktur, her geçen yıl da bir kaç üyenin ayrıldıkları görülür.

Hürmasonluğun ana branşı, 18. y.y. dan itibaren Tanrı'ya, Evrenin Yaradanı olarak inancı şart koşmaktadır. Tanrının daha kesin doktriner tanımı bireysel Masona ve bağlı olduğu cemaate bırakılmıştır. Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti, Tampliye ve Malta Şövalyeleri ilâve derecelerini kapsayan Finlandiya Masonluğu bir Hristiyan Masonluk tur ve adayın girişte, Üçlü Hristiyan Tanrısına inanmasını ister.

Hürmasonların % 60'ı bir Hristiyan Tanrıya inandıklarını söylerken, halk arasında bu oran yalnızca % 29 olarak tesbit edilmiştir.

Paranormal olaylara karşı Hürmasonların daha septik olduklarını görüyoruz. UFO'lara, yıldız falına, büyüye ve hayaletlere inancın Hürmasonlar arasında çok düşük olduğu saptanmıştır.

Masonluğun üyelerinin değerleri, normları ve dinselikleri üzerindeki etkisinin gücü, üyelerin üyelik yılları, Masonluğa öz yaşamlarında verdikleri değer ve ilâve derecelere aktif iştirakleri oranında yükselmektedir.

KARDEŞLİK

Raşid TEMEL

Otuz yıl kadar oluyor. Birgün Mason kardeşlerimle konuşurken "kardeşlik hakedilerek kazanılır; ben haketmeyenlere kardeş demem" diye bir söz ettim. Aslında buna söz değil lâf denir. Orada bulunan Nafiz Ekemen üstadımız beni bir güzel azarladı ve kardeşliğin Masonluğun en başta gelen özelliklerinden biri olduğunu; kardeşler birbirini kardeş olarak tanımazlarsa ortada Masonluk diye birşey kalmayacağını söyledi.

O zaman ettiğim bu lâflar, bugün aklıma geldikçe, ne kadar üzüldüğümü ve utandığımı tahmin edemezsiniz. Aradan bu kadar yıl geçtikten sonra, bir kardeşimle aramızda kardeşlik ilkelerine uygun bulmadığım bazı tatsızlıklar oldu. Neticede bu kardeşime "seni ne atarım nede satarım; se-

ni her zamanki gibi sevmeye devam ediyorum, aksi halde Masonluğumu inkâr etmiş olurum." dedim, ve rahatladım. Allah hiç birimizi Masonluğumuzu inkâr edecek duruma düşürmesin. Bugün çok eskilerde kalan hatâmı bu vesileyle ile düzelttiğimi görünce de duyduğum üzüntü ve utancın etkisinin artık geçmişte kaldığını hissederek huzur buluyorum.

Sözlüklerde kardeşliğin tarifi şöyle yapılıyor: "Kardeş kabul edilen kardeş kadar yakın sayılan kimse, dost. Yakın dostluk arkadaşlık. Birlik beraberlik. Ülkedeki kardeşlik bağlarının güçlenmesi."

Şimdi kardeşlik üzerine yasalarımızda, ritüellerimizde ve kitaplarımızda bulunan yükümlü-

lüklerimize, hatırlamamıza da vesile olacağı için, tekrar bir göz atalım. Ritüeldeki yeminde "Kardeşlerimin yardımına koşacağım." tekriste "Milyonlarca Masonla kardeş oldunuz, aranızda kurulan bu kardeşlik bağı ömrünüz boyu sürecektir, bunu sakın unutmayın." yine tekriste "Bilinizki size candan bağlı kardeşleriniz vardır ve daima olacaktır." deniyor.

Albert Pike de bu konuda birşeyler söylemiş. Şöyle diyor: "Masonlar birbirlerine karşı müşfik ve koruyucu olmalıdırlar. Aralarındaki ilişkiler kadim kardeşliğimizin ruhuna uygun olarak çok dikkatli hareket etmelerini gerektirir. Birbirlerinin kusurlarına daha yumuşak, daha affedici, gelişmelerine karşı daha yapıcı ve istekli, aynı zamanda kardeş kelimesini kullandıkları için utanç duymayacak şekilde kardeşliğe yakışır hislerimiz ve hareketlerimiz olmalıdır."

1723 Anderson mükellefiyetleri de şöyle diyor: "En son olarak şunu da bilmelisiniz ki, gerek bu mükellefiyetlere, gerekse başka yollarla size iletileceklere uymaya mecbursunuz. Bu görevi yaparken kavga etmeden, karalamadan bu kardeşlik derneğinin kubbesinin anahtarını, çimento-sunu, şan ve şerefini meydana getiren kardeşlik sevgisini geliştireceksiniz."

Little Masonic Library de de şunlar yazıyor: "Loca bir klüp değil-

dir, bir dershanedir. Orada dürüst insanlar olmamız için kardeşlik ve yardım ilkelerinin uygulanması öğretilir. Loca zihnimizi açan, iyilik yapmak için gücümüzü arttıran büyük bir öğretim yeridir. Kardeşlik ruhunu yerleştirmek için bizi bir araya getirmiştir." başka bir yerinde de "Masonluk her zaman büyük şeyler öğretir. Bunun en kolay görülebileni ise, katı yürekli kimselere yumuşak yürekli Masonlar olmayı öğrettiğidir. İşte bu yoldan kardeşlik sevgisinin gerçek anlamını öğrettiği gibi, bizlere de bu yolda hocalık yapmak şeref ve payesini verir."

Şimdi üzüldüğümü ve utandığımı söylediğim sözlerimin içinde bir gerçeğin olduğunu da düşünüyorum. O da kardeşliğe lâyık kimseler olmamızdır. Kardeşliğe lâyık kimseler olmakta, Masonik olduğu kadar insani bir görevimizdir. Bunu da unutmayalım. Hem kardeşlik sevgisinin yerleşmesi, hemde buna lâyık olabilmenin bazı şartları olduğuna inanıyorum. İyi niyetli olmak - güvenilir olmak-uyumlu olmak - alâkalı olmak - sabırlı olmak ve sadık olmak. İşte gerçek kardeşlik ve buna lâyık olmanın temeli bunlarla atılır.

Bütün bu söylediklerimi, takviye etmek için şimdi Amerika Cenup Jürisdiksiyonu Hâkim Büyük Âmiri Kleinknecht üstadımızın bir sözünü aktarıyorum: "Aradı-

ğımız hakikatlerin en büyüğü Masonların birbirlerine yabancı durmamalarıdır. Bir kardeşimiz bir hatâ yapmış ise ona hücum etme ve kınama yerine, kulağına eğilip iyi bir öğüt verilmelidir. Çünkü Masonlukta kardeşlerimize olan sadakat, Masonluğun temelini teşkil eden bir kaya parçası gibidir ki, bu olmadan Masonluk da olmaz." diyor. Kardeşliğe yakışmayan hareketlerimiz

bu kaya parçasını dinamitlemek- tir. Onun için ne olduğumuzu ve neye inandığımızı iyi bilmeli- yiz.

Gücü kuvveti olan tek şey vardır. O da sevgidir. Bizim kardeşlik sevgisi de bunun tam içindedir. Bir kimse severse bunun güce, kuvvete ihtiyacı yoktur. Zira bunlar, sevginin içinde zaten olan şeylerdir.

MASON KARŞITLIĞI ÜZERİNE (*)

Koparal ÇERMAN

Masonluğun temel sembolizması mimaridir. Mimari ruha hitab eden, zarif, mükemmel bir san'attır. Fakat kişiye özel değildir. Yani bu san'atı ne evimizin çalışma odasında uygulayabilir, ne de ona ait eserleri kütüphanemizde bir kitap, ya da müzik dolabımızda bir plâk gibi saklayabiliriz.. Hepimiz birkaç duvarcı ustası marangoz bulup bir ev, bir villa yaptırabilir, fabrika binası bile inşa ettirebiliriz. Hattâ, şakul ve gönyeyi kullanmayı biliyorsak, biraz da elimizden iş geliyorsa, kendimiz bile dört duvar dikip, üstüne bir çatı kondurarak basit bir ev yapabiliriz; ama bunların mimari san'atı ile hiçbir ilgisi olamaz. Mimari toplumsal bir san'attır, toplumun gözü önünde ve toplum için yapılır. Bu yüzden gürültüsüz patırtısız yürütülemez. Çünkü insan ruhunun yüceliğini yansıtan, bu çok yönlü san'at eserlerini yaratırken mimarlar; teknik problemler yanında aynı zamanda toplumun bir kesiminin olumsuz tutumları ile de uğraşırlar. Bu yüzden mimarların o toplumun çok ayrıcalıklı fertleri olması gerekeceği aşikârdır. Düşünün, bir müze, kültür sarayı, kilise, cami, devlet ya da okul binası yaparken bilen bilmeyen, yetkili yetkisiz herkes tenkid'de kendini haklı görür ve fikrini, bugün artık basın-yayın yoluyla yüksek sesle de haykırabilir. Düşünmez ki mimar; eserini meydana çıkarana dek, daha nelerle uğraşmış, ne zorluklara göğüs germiştir. Çağımızın büyük mimarlarının

(*) H.L. Haywood kardeşimizin *MORE ABOUT MASONARY* isimli kitabından adapte edilmiştir.

hayat hikâyelerine şöyle bir göz atarsanız; hemen hemen hepsinin, insanlık için gurur kaynağı olacak büyük eserlerini yaratırken ne çetin mücadeleler verdiklerini, ne akıl almaz engelleri aşmak için uğraştıklarını hayretle görürsünüz.

Kalın kafalı ve bağınaz insanlar kültürden nefret ederler. Hem de san'atın; amansız düşmanıdırlar. Çünkü bilirler ki; eğer kültür ve san'at bir gerçekse, bu gerçekliğin içerisinde onların yeri yoktur. Bu kalın kafalılar san'atkârları küçümser, onları; acayip kılıklı, sıra dışı, güçsüz ve gülünç insanlar olarak görür ve onları her fırsatta öyle karikatürize ederler. Takdir edersiniz ki bu; budalaca bir görüştür. Ne denli budalaca olduğunu, biraz tarih okuyanlar bilir. Çünkü kültür ve san'at: tarih boyunca çok cesaretle, atılan ve korkusuz bir yol izlemiştir. San'atkârların binlercesinin hayatı (ki bunları cahiller okumazlar) düşmanlarına karşı çetin mücadeleler vererek ve kendilerine köstek olan bağınazlarla savaşarak geçmiş; hattâ birçoğu bu yolda öldürülmüşlerdir. Tarihte, kültür, san'at ve insanlık ideali uğruna ölen kahramanların da tıpkı, savaş kahramanları ya da din şehitleri gibi, çok uzun listeleri vardır.

Orta çağın mimarları olan operatif masonlar da bu kuralın dışında kalmamış; hattâ çağın diğer san'atkârlarına nispetle çok daha fazla, düşmanlıklarla karşılaşmış; nadide eserlerini yaratırken bir yandan da bu kalın kafalı bağınazlara karşı büyük mücadeleler vermek zorunda kalmışlardır. Tabii, bu durum onların loncalar halinde çalışmalarından, veya mimari san'atının tekeli ellerinde bulundurmalarından doğmuş da olabilir. Ama neticede onlar; birlikte çalışarak bir eser yaratmanın öncüleri olmuşlardır. Metod ve sırlarının çalınmaması için de, yabancıları kendilerinden uzak tutmuş; birliğe daima elyak ve yeminli çıraklar alıp onları eğitmiş ve ihaneti, muhtelif ceza tehdidi ile önlemişlerdir.

Bazı duygusal yazarlar ortaçağ hürmasonlarını biraz sessiz, yalnız, ve mistik bir anlayışla kendilerini kardeşlik müessesesine adanmış kişiler olarak gösterirler. Örneğin tarihçi Hope; onları birlikte yiyip içen ve tozlu kasaba yollarında kolkola girip, omuz omuza kardeşlik türküleri söyleyen gruplar olarak anlatıyor. Tabii bu, saf ve sevimli bir takdim şekli olsa da, sadece yiyip içip şarkı söylemek, geçmişte öyle sık görülen manzaralardan değildir. Hürmasonların kendi tuttıkları ceride ve kayıtları, diğer tarihi belgelerle karşılaştırarak incelersek, ortaya çok daha farklı tabloların çıktığını görürüz.

Operatif masonlar sevecenliklerinin yanı sıra, haksızlığa uğradıklarında bunu sineye çekmemiş hemen oracıkta işi bırakmışlar, ya da para konusunda aldatıldıklarında başladıkları işi yerle bir etmekte hiçbir beis görmemişlerdir. Hattâ krallar bile onlara haksızlık yapıp an-

laşmayı bozduklarında işi hemen durdurmuşlardır. Belki de bu gibi sebeplerle, kendi loca binalarının bile talana uğratıldığı olmuştur. Bu konuda tarihi kayıtlara geçmiş bir olay; tahrik neticesi bir papazın önderliğindeki çapulcular tarafından yapılan kundaklama olayıdır. Operatif masonlar kendi aralarında daima barıştan yana ve dostça bir tavır sergilediler. Tabii, onları bu tutuma özendiren kendilerine has özel kanun ve kuralları da vardı. Lâkin, dış düşmanlıklara karşı hiçbir zaman tepkisiz kalmadılar. Hem kendilerini hem de hak ve menfaatlerini daima cesaretle savundular.

Bir inanç çağı olarak ortaçağ, genel görüntüsü itibarıyla, tarihin sessiz ve kesintisiz akıp giden bir sürecini oluşturur. Sıkıntı ve savaşlar genelde mitolojiktir. Çağa, zaman zaman gürültülü karışıklıklar ve arbede hâkimdir. İşte operatif masonlar böyle bir ortamda; kral'lar, lord'lar, bişop'lar için çalışıp, toplumsal alanda iş yaptıklarından ve tabii zarif eserleriyle ilgi çekip göz doldurduklarından bu karışıklık ve arbedenin tam ortasında kaldılar, bu yüzden de düşmanları çok oldu. Şimdi artık görüyoruz ki masonluk; bu uzun geçmişinden günümüze kadar, düşmanlarıyla birlikte yürüyüp gelmiştir. Yani onun düşmanları da, kendisi kadar eskidirler. Masonluğun yok olup dağıldığını görmek isteyen kem gözler, bugün de vardır. Bunu görüp öğrenmekle kardeşler şaşkınlığa düşmemeli, hele hele locasında veya büyük locada bir hatâ bulunduğu hissine kapılmamalıdır. Masonluk karşıtı çevrelerin bugün var olması ne bir rastlantı ne de yeni birşey değildir, bu düşmanlar her zaman vardı, bundan sonra da hemen yok olup gidecek değildirler.

Geçmişten günümüze; yüreği şefkatle dolu, çekingen ve tedbiri elden bırakmayan üstadlarımız, susup sessiz kalarak bu gerçeği gizlerler. Hattâ bazıları daha da ileri gidip, bunun çok fazla önemsenmemesi gerektiğini söylerler. Ve "bırak uyuyan köpek varsın uyusun" tutumu içerisinde; "mason karşıtlığı üzerine ne kadar az konuşulsa o kadar iyidir" öğütünü verirler. Ama masonluk hiçbir devirde böyle hayati bir konuyu görmezden gelip, onu umursamaz bir tutum içerisine girmemiştir. O, geleneksel doğruluğu açık kaplılığı, ve akliselimi ile düşmanları bulunduğunu bilir. Bunun için de kendi içerisinde gereken önlemleri alarak, kendini savunur. Bu önlemlerin tümünü bu kısa yazı içerisine sığdırmak zordur. Ama, sırası gelmişken benzerleri için de ipucu olabilecek birkaç tipik örnek verebiliriz. Örneğin; adaylar, en mükemmel şekilde incelenip araştırılırlar. Bu araştırma sadece adayın kalite ve kaabiliyetlerini ortaya çıkarmak için değil, aynı zamanda truva atı misâli içimize girip locaların ahengini bozabilecek tipleri uzak tutmak için yapılır. Avrupa masonluğu bu gibi kötü örneklerle doludur. Sonra, sadece masonik görev ve mecburiyetler, kötü niyetlileri şeytanlıktan uzak tutmaya yetmeyeceği için, kınama, ihtar ihraç gibi huzur bozanlara karşı uygulanacak cezalar da vardır. Ayrıca, sırf

merak sebebiyle içimize giren liyakatsizler, sadece huzuru bozmakla kalmaz, aynı zamanda dış düşmanlara yalan yanlış bilgi malzemesi de iletirler. Oysa, localarımız kapalı kapılar ardında toplanır, gözcü hem içeriden hem dışarıdan locayı korur. Masonik çalışmalar esnasında locanın kapıları mason olmayanlara kapalıdır. Devletin polisine de valisine'de hattâ Cumhurbaşkanına'da kapalıdır. İçerideki çalışmalar belli sınırlar içerisinde gizlidirler. Bunlar üye olmayanlara açıklanmazlar. Hele masonik çalışmaların ezoterik yönü, görevli üstad masonların dışında ne sözlü ne de yazılı olarak hiçbir şekilde dışarıya açıklanmamalıdır. Kardeşlerin içinde yer aldıkları derecelerin yüceliği, işte bu açıdan bakıldığında çok daha ayrı bir anlam taşır. Bunları söyledikten sonra; şimdi şöyle bir soru sorulabilir: "Madem ki masonluk; insanın ruhsal yücelmesi için çalışıp, hürriyet eşitlik kardeşlik ve sevgi peşinde koşuyor, o halde böyle halis bir kuruluşun niçin düşmanları olsun?" Bunun cevabını yine bir başka soruyla verebiliriz: Niçin acaba? dinlerin, devletlerin, hükümetlerin, san'atın, eğitimin düşmanları vardır... Hattâ ve hattâ... ATATÜRK gibi ülkesine can veren, dünyaya ışık olan büyük önderlerin bile düşmanları olabiliyor? Masonluk, düşmanları ile kavga gürültüye girmez, sokaklarda sesini yükseltmez çünkü herşeyden önce kendisine saygısı vardır. Olaylar karşısında daima ağırbaşlı kalır. Dahası; düşmanlarına (tabii bunların bir kısmına) karşı da saygılı kalır, onları hor görüp küçümsemez. Çünkü onlarla bir zıtlıkta içerisinde olsa bile, bu zıtlıkta şerefli insanlar arasında her zaman olabilir diye düşünür. Örneğin dinler, herbiri de kendisinin en doğru inanca sahip olduğunu düşündüğünden, diğer dinlerle mutlaka zıtlıkta içerisinde bulunacaktır. Bunun gibi devlet yasaları da başka bir devletin yasası ile olan zıtlığı hiçbir zaman tolere edemez. Özgür ortamlarda insanlar kendi inanç ve düşüncelerine uygun çeşitli organizasyonlar kurabilirler. Tabiatıyla bunların gayeleri ve buna uygun prensip ve çalışmaları farklı biçimde olabilecektir. Her organizasyonun temel prensipleri, diğer organizasyonun prensiplerine ters düştüğünde, aralarında anlaşmazlık çıkması normaldir. Masonluk da böyle bağımsız bir organizasyondur. Onunda kendine has bir dünya görüşü, gayesi ve buna uygun özel prensipleri vardır. Bu prensipleri zorla değiştirmek ya da bir kısmını zorla iptal etmek yerine, yok olmayı tercih eder. Tabii hiç kimse bütün bu farklı organizasyonlardan herhangi birinin benimsemiş olduğu hedeflerin demokrasiye ya da dünyanın temel ahlâk düzenine ters olabileceğini düşünemez. Ama, bunlara uygun olarak yapılmış olsa da bazı dernek ve kuruluşların hedef ve prensipleri şu veya bu şekilde masonlukla çelişince, bunlar arasından toplumda aktif rol oynayanlarla masonluk, bir münakaşaya girmese de ister istemez, bir mücadeleden içerisindedir.

Binlerce başlığı oluşturan tarih sayfelerinin masonlukla ilgili birkaç bölümünde rastlanan bu mücadeleler genelde bir kör döğüşü şeklinde değil, prensiplerin tersliği yüzünden, yani; masonluğun savunduğı dünya görüşü ile onun zıddını savunan dünya görüşlerinin uyuşmaması yüzünden olmuştur. Mason karşıtlığının ana sebebi işte bu noktada düğümlenir. Yakın geçmişte yaşanan birkaç tesadüfi olay hariç, bu karşıtlığın temelini oluşturan şey masonik prensiplere ters düşen ve onunla uyuşmayan doktrinlerdir. Şimdi birkaç tipik örnekle bu mekanizmanın nasıl çalıştığını ortaya koymaya çalışacağım:

Papa Clement XII, 1738 yılında seçildikten sonra ilk papalık bültenleri arasında hürmasonluğun kaldırılması gerektiğini ileri sürdü. Akli başında normal bir insan, sadece dini lider olan papanın, hangi hakla böyle bir istekte bulunabildiğini kolay anlayamaz. Çünkü ne onun ne de hariçten hiç kimsenin, masonluk konusunda dünyaya söz söylemeye hakkı yoktur. Mantık sahibi herkes "Ona ne? o ne karışıyor?" diye düşünür. Lâkin, bunu yaparken papa Clement XII, kilisenin temel prensiplerine göre hareket ediyordu. Çünkü bu tarihten birkaç yüzyıl kadar önce de (1326 yılında) Kilise konseyi, aynı dinsel prensiplere dayanarak bütün "hür dernekleri" afaroz etmişti. Bu iki tarih arasında, (yani 1326 ile 1738 tarihleri arasında) yine birçok kez Kilise Büyük Konsülü bütün hür kuruluşları muhtelif vesilelerle kınamıştı. Hür masonluk gerek kuruluş biçimi, gerekse landmarkları açısından hukuken, bir "hür kuruluş"dur. Bu yüzden onunla Roma kilisesi arasındaki zıtlaşma elbetteki kaçınılmazdı, çünkü prensipleri tersti.

1799 senesinde Büyük Britanya parlamentosu; birleştirme hareketi (Combinations Act) adı altında bir kanun çıkardı. Bu halkın dilinde; biraz da alaycı olarak (a most peculiar law) yani "çok özel kanun" şeklinde telâffuz edildi. Aslında özel kelimesi bu kanunun keyfilliğini belirtmek bakımından yeterince kuvvetli bile değildi. Hukukçu gözüyle buna kanun bile denilemezdi. Çünkü tamamen mesnetsiz ve biraz da güce dayanarak çıkarılmış bir sözde yasa idi. Hattâ mevcut diğer kanunlarla da çelişiyordu. Ama maksat açıktı; O tarihlerde İrlanda adasında gizli çalışan bir takım politik organizasyonlar vardı. Bunlardan birkaçı da Britanya adasında idi. Her iki adada varlığını sürdüren bu birbirinden farklı kuruluşlara mensup bazı üyelerin yönetime karşı olan fikir ve davranışlarda birleştikleri sanılıyordu. İşte bu yüzden hükümet, bu kuruluşların birini ya da birkaçını kapatmanın tehlikeli olabileceğini düşünerek, bütün gizli cemiyetleri toptan kapatmayı sağlayan bir kanun çıkarmayı yeğledi. Tıpkı, Charles Lamb'ın hikâyesinde; domuzu kızartmak için, evini yakan adam gibi. Mason locaları da dışa kapalı çalıştığından gizli kabul edilip bunlara dahil edildi. Ne var ki kanun ölü doğmuştu, birkaç yıl yazıda kaldı uygulanamadı. Ama bu durum teknik açıdan ingiliz hükümetinin de mason karşıt-

ları arasına girmesine vesile oldu. Çünkü eğer kanun uygulansaydı İngiltere'de masonluk kapatılacaktı.

Napolyonun Waterloo yenilgisinden sonra Avrupanın güçlü ülkeleri Viyanada bir seri kongreler düzenlediler. Bu kongreler normal fikir teatisinin ötesinde resmi ya da gayri resmi olarak avrupayı yıllarca idare edecek bir ittifak ortaya çıkardı. Adına üçlü ittifak ya da kutsal ittifak denilen Avusturya, Rusya ve Prusya devletlerinin birleşmesinden doğan bu ittifakın, avrupada uyguladığı müşterek siyasetin başmimarını Metternich idi. Bu ittifakın mason karşıtı eylemlerine karşılık, Monroe doktrini masonluk için sağlam bir savunma hattı oluşturmuştur. Hatırlatmak için kısaca ifade edeyim (*Monroe doktrini 1823 yılında Başkan James Monroe'nin hak ve hürriyetlerle ilgili olarak kongreye sunduğu bir raporla ortaya çıkan, ve A.B.D. nin avrupayı demokratik alanda etkilemeye başlayan siyasetinin ana doktrini*dir. 1870 lerde *monroe doktrini hak ve özgürlükler konusunda daha da genişletilmiş böylece A.B.D. leri avrupa'yı özgürlük yolunda derinden etkileyen bir dünya gücü olarak ortaya çıkmıştır.*) İşte kutsal ittifak karşısında masonluğun savunma hattını oluşturan doktrini budur.

Kutsal ittifak ve Metternich ve Taleyrand'ın Avrupaya getirdiği siyaset; doğmalara dayanan, ve akıldan çok ilâhi gerçeklere dayalı dini-politik bir siyasettir. Masonik prensiplerin bu siyasetle çeliştiği gerçeği, Metternich'in dikkatine sunulduğunda, O da bunu hemen görüp tasvip ederek, Masonluğun yok edilmesi emrini bizzat vermiştir. Bu yüzden Metternich, tarihte en güçlü mason karşıtı olarak anılır. Ne var ki, onun kurduğu sistem 1840 yıllarında çöktü. Eğer çökmeseydi; masonluğun onunla başatması gerçekten zor olacak, yeniden toparlanması çok zaman alacaktı. Kutsal ittifakın prensiplerdeki çelişkisi yalnız masonluğunkilerle değil, kendi içinde de vardı. Bu yüzden Metternich'in kutsal ittifak dostları, kendi aralarında olmadık bir takım siyasi sürtüşmelere de girdiler. Ama, bay Metternich sözüm ona büyük asaleti dolayısıyla bu kavgalara hiç karışmadı; olaylara üstten bakarak, her zaman olduğu gibi burnu havalarda kaldı.

Tâbir yerinde görülürse; "Mason karşıtı haçlı seferi" yani, mason karşıtı bir takım kombine hareketler, 1826 yılında üstelik Amerika Birleşik Devletlerinde, hem de hiç ilgisiz bir olay bahane edilerek başlatıldı. Bir gün New York'daki Batavia Muh. Loc. kardeşlerinden William Morgan ortadan kayboldu. Onun kendi loca kardeşleri tarafından kaçırılıp öldürüldüğü şeklindeki suçlamalarla başlayan, yanlışlıklar komedyası, belki bu kadarla kalacaktı. Lâkin mason karşıtı kimselerin işe karışması ve provokasyonu ile başlayan şiddet ve terör havası işi; dramatik yanlışlıklar komedyası na dönüşürdü. Bu mason karşıtlarının sonraki ifade ve itiraflarından da anlaşılıyor ki olaylara bir **yan-**

İşlik! sebep olmuştu. (Biz buna ahmaklık da diyebiliriz.) Thurlow Wed, John Quincy Adams, Millard Fillmore ve diğer mason karşıtı liderler ortaya çıkıp: "Masonluğun hem ateist ve hem de gizli bir suikast cemiyeti olduğunu, iddia edip, hedefinin hristiyanlığı yok etmek ve milli hükümeti yıkıp devirmek" olduğunu iddia ettiler. Bugün bu iddiaları okuyup öğrenen her kardeş, bu insanların nasıl kötü, nasıl akıl almaz biçimde yanıltılmış olduklarını anlar. Çünkü masonluk bu haçlı seferinin başladığı günlerden bu güne, benimsediği prensiplerin bir zerre-sini bile değiştirmemiştir. Neticede; bu mason karşıtları localara ve localardaki binlerce kalem mala mülke saldırdılar. O günlere kadar yazılmış yüzlerce cerideyi okudular. Ritüellerimizde yazılı her kelimeyi analiz edip, sembollerimizi kendilerine göre yorumladılar. Bulabildikleri tüm merasim âlet ve edevatını incelediler. Büyük Üs.:d'ların Ü.: Muh.:lerin yüzlercesinin özel hayatlarını soruşturup taradılar. Artık geriye araştırıp soruşturacak birşey kalmayınca da kabul ettiler ki; (çünkü kabul etmek zorunda idiler) yaptıkları bir yanlışlıktır! Ama bize göre de bu tam bir ahmaklık destanı, ve dünyada eşi görülmemiş bir budalalık örneğidir.

Hür masonluk, batı Avrupa'da faaliyetlerine başladıktan birkaç yıl sonra Rusya'da da başladı. Çarlık Rusyasının uzun tarihi boyunca da sürdü. Sürdü ama, o da siyah beyaz kareleri andıran, hattâ içinde kırıklı karelerin de bulunduğu bir kader dönüşümü içerisinde devam etti. Sovyet komünist rejiminin başlamasıyla da bitti. Bu, masonluk adına büyük bir kayıptır, çünkü Rusyanın toprakları, dünyanın insan yerleşim ve yaşamına elverişli topraklarının altıda biridir. Bu topraklar yeryüzünün çok geniş bir bölgesini kapsar. Sovyetler, Rusya'da çok eskidir. Tarihleri Cengiz Handan bile eskilere dayanır. Aslına bakarsanız oralandaki yaşam, bir komünist yaşam biçimi olarak, rus steplerinin tarihi kadar eskidir. O yüzden, diğer ülkelerin alışlagelmiş sosyal ve politik metodları dışında kalan komünist rejimin, ilk olarak Rusya'da başlamış olmasının büyük bir özelliği olmamasına karşın, sovyet olgusu ile birlikte rastlaşması çok özellikli bir durumdur. Rus steplerinde irili ufaklı binlerce sovyet vardır. Bunların özelliği; devlet tarafından yönetiliyor olmasında değil, bizzat kendilerinin devlet ya da devletin bir departmanı, bir bölümü, ya da bir ajansı gibi yapılanmadan, veya bir devlet görevlisinin kesin denetiminde olmadan varolmalarıdır. Böyle bir denetim ağı içerisinde hür kuruluşların elbette ki yeri yoktur. Bu sebeple komünist rejim, hür bir kuruluş olan masonluğu tabiatıyla dışlar. Artık bundan sonra da bu durum böyle devam edip gidecek mi? bilinemez. Tahmin etmek de zordur. Mamafih, Rusya'da mason localarının kurulmasına ve faaliyetlerine yeniden müsaade edilmiş olsa bile, bu localar devlet denetiminde ya da devletin bir bürosu gibi açılıp kapanmadan hiçbir zaman çalışamayacaklar-

dır. Buna rıza gösterecek bir loca da zaten masonik olma vasfını yitirmiş olacaktır. (**)

Mussolini İtalya'da faşizmi kurup siyaset koltuğuna oturduktan sonra ilk işi, mason liderlerini tutuklamak oldu. Bu liderler ya hapse atıldılar, yahut Lipari adasına sürüldüler. Mussolini'nin bu tutumu, ülkedeki bazı bağız ve kafasız mason karşıtlarını da cesaretlendirdi. Ülkede bir terör havası estirildi. Localardaki mallar yağmalanıp herşey alt üst edildi. Loca binaları talan edildi. Mason karşıtları İtalya'da çeşitli eylemler yaptılar. Bizzat Duçe; İtalyan masonlarının önüne; ya masonluktan ayrılıp, onu yadsıyıcı beyanlarda bulunmak, ya da hapse girip ölümü göze almak gibi alternatiflerden birini seçme şansını koruyarak; bu teröre bizzat iştirak etti. Faşizm, İspanya, Almanya, Belçika, Polonya ve Romanya da gelişirken hattâ İngilterede bile etkilerini gösterirken bütün bu ülkelerde masonluk ya yok edildi ya da ona karşı savaş açıldı. Yani; Vichy'nın Petain'ı, Berlin'in Hitler'i kadar Mason karşıtı oldu. Hülâsa Mussolini'nin mason karşıtlığını başlatmasından Berlin'in düşüşüne kadar, Hitlerin "sarı Aryan" dostu Japonya'daki mezalim de dahil olmak üzere 100.000 kadar mason; bu asil ideal uğruna zarar gördü ya da şehid oldu. Niçin? Çünkü Faşizmin prensipleri ile masonluğun prensipleri birbirlerine tersti, kafa kafaya çarpışıyordu da, onun için. Nerede bir mason locası varsa orada faşizm olmaz. Nerede faşizm varsa orada da mason locası barınamaz.

Artık masonluğun geçirdiği fırtınalı yüzyıllar içerisinde en gaddar ve en korkunç olan 20. nci yüzyılı birkaç yıl sonra bitirmek üzereyiz. Ama, masonluk dimdik ayakta. Çünkü masonluğun çok köklü bir geçmişi ve artık toplumsal şuur altına yerleşmiş, nice anlamlı anıları vardır. Bunlardan birisi de aslan pençesidir. Unutmayın ki aslan pençesi; bir yandan da yeniden doğuşu ve yeniden dirilişi sembolize eder.

Bütün bunları da sıraladıktan ve mason karşıtlığının kısaca bağız dünya görüşlerinden kaynaklandığını belirttikten sonra şimdi artık güvenle diyebiliriz ki; mason karşıtlığını temelsiz bir kavga ya da anlamsız bir çekişme şeklinde görenler, yahut bunu yeni başlamış birşey sananlar, ve en acıklısı bu düşmanlık yüzünden içinde bir tür eziklik duyanlar, kelimenin tam anlamıyla, kesin olarak yanılmaktadırlar. Masonluk insanın içini aydınlatan görkemli hasletleri, insanı insan yapan, insanı yücelten ulvi değerleri, hattâ... bugün dünyayı ayakta

(**) *Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliğinin dağılışından sonra Rusya'da, evvelâ Fransa Büyük Locası tarafından tahsisi yapılan Rusya Büyük Locası kurulmuştur. Halen Rusya Büyük Locasına bağlı olarak çalışan Loca sayısı üçtür, yine Fransa Yüksek Şurası HBÂ tarafından 6. Temmuz. 1996 tarihinde Moskova'da EKSR Rusya Yüksek Şurası tesis edilmiştir. K. Ç.*

tutan muhteşem ruh zenginliklerini, dün ya da evvelki gün buluvermiş değildir. Bütün dünya yüzlerce yıldır artık onun tahtının yüceliğini anlamış bulunuyor. Masonluğun, kendi karşıtları gibi dünya insanlığından dilenecek özür borcu yoktur. O, varlığından rahatsız olanların da içinde bulunduğu insanlık dünyasına ışık tutmaya devam edecektir. Masonluk hedefini ve bu hedefe ulaştıracak yolu çok iyi bilmektedir. Bu yol müspet bir yoldur, olumlu bir yoldur. Evrensel ahenk ve sevgi yoludur. Bu hedefe ve bu yola karşı çıkılıyor diye masonluk rotasından çark edip bir kenara çekilecek ya da ideallerinden geri adım atacak değildir. Çünkü Landmarklarımız... prensip ve öğretilerimiz... kısır menfaatler için alelacele biraraya getirilmiş şeyler değildirler. Masonluk savaşı olmamasına rağmen asla korkak değildir. Prensiplerinden fedakârlık etmek yerine yok olmayı tercih eder. Lâkin, gökler yıkılsa, sabır ve tahammülü elden bırakmaz. Düşünün ki, bunca farklı insanın, bunca farklı fikir ve düşüncenin, bunca farklı din ve siyasi rejimin, ve bunca farklı soy ve kültürlerin birlikte yaşadığı dünyamızda, bunların hiçbirinin, masonik prensiplerle temelde bir çelişkisi olmamıştır. Masonluğun da; bunca akıl almaz sosyal oluşumlara, bunca anlamsız çekişmelere, bunca birbirine zıt inanç ve itikad'lara rağmen, bütün bunların birlikte var olduğu dünyamızın prensiplerine karşı çıktığı görülmemiştir. Hiçbir mason bu karşıtlıkları, bu çelişkileri, bu düşmanlıkları görüp, ne geçmişte ne de bugün bütün bunların sahnelendiği dünyaya karşı içinde bir isyan hissi beslememiştir. Bu söylediklerimizi derinden düşünürsek, sanıyorum mason karşıtlığını da normal bir olgu olarak görebilir, günlük olaylara daha serinkanlı bir biçimde yaklaşarak, akılcı ve aydınlık yolda masonluğu bu günlere erıştiren atalarımızın izinden giderek, karanlıkla mücadele yollarını sağduyumuzla bulur ve benimseyebiliriz.

SOKRATES

Enis Nihat ECER

Büyük Yunan filozofi Sokrat, M.Ö. 470 yılında Atina'da dünyaya geldi ve 399 tarihinde intihar etti. Babası heykeltıraş Sophronisk'tir. Annesi tanınmış bir ebe idi. İlk okulu bitirdi. Daha sonra müzik ve geometri öğrendi. Anaxogor'un eserlerini tetkik etmiş ve daha sonra da gramer, şiir, astronomi ve matematik okumuştur. Babası gibi heykeltıraşlık yapmıştır. Bu nedenle Timon, ona "taş cilâcısı" adını vermiştir. Onda öğrenmek aşkı, onu dönemin en seçkin insanlarıyla tanışmaya sürükledi. Önce sofistlere karıştı. Parmenides ve Zenon'la görüştü. Öripid'le arkadaşlık etti. İlk nedenin tanrısal bir giz olduğunu ileri sürdü. Bu dönemde Sokrat oldukça gençti. Xenophon'un dediği gibi, "kendi kendisinin" Üstadı oldu. Sokrat, Xantip adında huysuz, kaba ve

kocasını anlamaktan âciz, terbiye ve bilgisi kıt bir kadınla evlenmiş ve ondan çocukları olmuştur. Sokrat hiç seyahat etmemiştir. Hattâ Atina dışına bile nadiren çıkmıştır. Onun için her şey insandan ibaretti. Tüm yaşamını insanları ve kendini incelemekle geçirdiği için, dış âleme karşı derin bir ilgi duymuyordu. O, hayatını peygamber ve havarilerde görülen güçlü bir iman ve feragat içinde geçirmişti. O, kendisinde hiçbir çeşit Bilgelik (Sagesse) hissetmiyordu. Bu nedenle "Bilge" ünvanı verilen insanlar, kim olurlarsa olsunlar, onları incelemeye koyuldu. Bu araştırmalarının sonunda, kendisinin onlardan daha üstün olduğunu saptadı. Bunun biricik kanıtı, kendisinin diğerlerinden farklı olarak, bilgisizliğini kabul etmiş olmasıdır. O, başkalarında da bu eleştiri-

rimci düşünceyi geliştirmeye çalıştı. Zira, insan ruhu, düşünmeden kabul edilmiş olan bir takım dağınık ve adi düşüncelerden ancak bu suretle kurtulabilirdi. Ona göre, kendini oluşturmak için, "kendi ruhuna özen göstermek" sözünü kullanıyordu. Bu nedenden dolayı o, resmi işlerle uğraşmamış, çoğu kez eski filozofların bu çeşit işlerden uzaklaşmayı öneren özdeyişlerini yineleyip durmuştur. O, insanları islâh etmeyi üzerine alan bir adamın, eğer bir süre yaşamak istiyorsa, devlet işlerinden tamamen uzaklaşması gerektiğine inanmıştı.

Asker olduğu sıralarda savaşlara kahramanca katıldı çünkü, ölümden korkmuyordu. Oligarşi yönetimindeyken de aynı cesaret ve tarafsızlığı koruduğu gibi, yaptığı tartışmalarda, Atina demokrasisinin büyük kurucularından olan Themistokles ve Perikles'i yurtdaşlarına, erdem aşkını telkin etmemekle suçladı ve sürekli bir egemenliğin ancak erdemle mümkün olabileceğini ileri sürerek döneminin tüm kötülüklerini sergileyip eleştirmekten çekinmedi. Siyasal hayatın entrikalarını bilmeyen ve öğrenmek de istemeyen Sokrat'ın yaşantısında ne okulu, ne de kitabı vardır. Nerede bir kalabalık görürse oraya sokulur, onlarla konuşmaya başlardı. O, insanları seviyor, insanları arıyor, herkesle, her konuda konuşuyordu. Bütün konuşmalarına ahlâkî bir yön veriyordu. Darginları barış-

tırmak, ebeveynine itaat etmeyenleri saygıya ve söz dinlemeye davet etmek; fakir insanlara servet ve çalışma kaynakları göstermek, onun sürekli işlerinden sayılırdı. Parhassium'la resim, Kliton'la heykel, Aspasia ile retorik hakkında tartışmalar yapardı. Onun etrafını daima zeki ve meraklı gençler kuşatır; o da büyük bir aşk ve heyecanla onlara yeni bir ahlâk ve yeni bir din aşılama-ya uğraşır.

Sokrat, aşktan çok söz etmiş, bir Yunan'lı artist gibi organsal güzelliklere karşı da duyarlık göstermiş ise de, ahlâk güzelliğini her şeyden üstün tutmuş ve etrafını saran seçkin gençlere üstün bir duygusallıkla bağlanmıştı. Theages, "derslerindeki yüksek başarıyı, duyduğu bu duygudaşlığa borçludur" der.

İnsanlık tarihinde, bu denli metin ve orijinal bir kişilik yoktur. Atinanın, özellikle o dönemde pek fazla incelmış olan kibar ve zarif yaşantısı içinde o, âdeta doğa ve ilkeliğe dönmek isteyen bir adam manzarasını gösterir. Genel olarak bir büyük manto giyer; yaz ve kış Atina sokaklarında yalın ayak gezerdi. Sabır ve kanaatkârlıkta eşsiz bir iradeye; dayanıklılık ve cesarete görülmemiş bir güce sahipti. Hiçbir zaman çalışma ve yorgunluk, onun gürbüz bedenini yıpratamadı. Eflatun, hocası Sokrat'ın Atina'yı ahlâk ve bilgi yönünde yüceltmek için, askerlik görevleri, gerektiğinde hatiplik yapma,

hattâ evine ait işleri ile ihmal ettiğini anlatır. Atina halkını düşünmeye yöneltmek ve arıtmak görevini Allah'tan aldığına inanırdı. Bu görevi otuz yaşını aşkıktan sonra, Atina sokaklarında uygulamaya başladı. Büyük bir kardeş içtenliğiyle yurtdaşlarına, hattâ yabancılara sokulduğu, onlarla sohbet ve özellikle iyilik hakkında tartışmalara giriştiği görülürdü. Politikacıları, ozanları, artistleri ziyarete gidiyor, onlarda gerçek erdemi uyandırmaya çalışıyor, gittiği yerlerde aklın barınağı olan ruhun bedenden sonsuz bir surette daha yüce olduğunu kanıtlamak için usanmadan açıklamalarda bulunuyordu. Ağır başlı, kaba yapılı ve ustaca konuşmasını bilen Sokrat, tüm sofistlerle başa çıkıyordu. Gençleri etkileyebilecek her çeşit belâgat (uzdillilik) ve nezâket oyunlarını pek güzel deneyip, uygulayabiliyordu. O, hem bir diyalektikçi, hem de ironi ustası (alaycı) idi. Âdeta, bir evliya, bir Peygamber gibi mistik bir ruha da sahipti: "Bildığım bir küçük bilim vardır, o da aşk bilimidir" diyordu. Kendi içinde her zaman Allah'ın sesini duyduğunu zanneden bu büyük adamın konuştuğu sırada sesinin tonuna ve mantığının gücüne hayran olunurdu. Onun ne bir özel okulu vardı; ne de verdiği derslerden para alırdı. Çoğu kez gençlere rastladığı Palestr'i ziyaret etmediği zaman, Lyce jimnasterinin bulunduğu yeri tercih ederdi. Yorulmak bilmeden sorar, karşısındakileri, bir gerçeği arama işinde

birlikte çalıştırır, gerektiğinde uzun söylevler verir ve ozanların metinlerini açıklar, okur ve okuturdu.

O, bir üstat değildi; ve üstat olmayı da istememişti. Filozof deyimini büyüklük taslayan sofistlere karşı bilgeliği seven anlamında olmak üzere, alçak gönüllülükle kabul etmiş; kendisine pek candan bağlı olan bir ortam yaratmıştı. Onu dinleyenler arasında; Öklide, Antistenes, Aristip, Phedon, Eflatun, Eschin gibi tanınmış kimseler de vardı. Sokrat, bilginin insanda doğuştan olduğunu, öğretmenin ödevi, öğrencide esasen var olan bilgileri anımsatmaktan ibaret bulunduğunu kabul ediyordu. O, hem sofistler tarafından tamamiyle yıkılmış olan bilimi, hem de yine onun tarafından bozulmuş olan ahlâk ve dini kurtarmak istiyordu. Bunun için, bilimsel, dinsel ve ahlâki kuşkuculuğa neden olan zihinsel etkenleri yıkmak ve yerine sağlam ve ciddi bir yöntem koymak gerekti. Delphe Tapınağı'nın kapısı üzerinde yazılı olan, "Kendini bil!" vecizesi, onun hem yönetimine, hem de felsefesine temel ödevini gördü. Sokrat için, kendini bilmek, belli bir bilimin konusu değil, tüm bir bilimdir; bilimin kendisidir. Kendini bilen insan, yalnız gerçeği bulmaya yarayan mantık kurallarını keşfetmekle kalmaz, aynı zamanda ahlâka ait gidış kurallarını, yani, iyi ve kötüyü de elde eder. Ona göre kendini bilmek demek, bir taraftan, insanın kendi iç göz-

lemlerine dayanan bir ahlâk felsefesine başlamak demektir. O, ahlâkta değişmeyen ve genel olan kavramları araştırmak ve bulmak istiyordu. Örnek olarak, hak ve haksızlık, acımak ve merhametsizlik, ılımlılık ve cesaret vb. gibi kavramların ne olduğunu araştırırken tüme varıma baş vuruyor ve bu işte en yakın andırışlardan (analogie) yararlanarak zihni kandıran en sade ve en esaslı bir noktaya ulaşmaya çalışıyordu. Sokrat'a göre kendini bilmek demek, aynı zamanda, insanın kendi bilgisizliğini anlaması demektir. Ona göre sonradan konmuş olan kanunlar, ilâhi kanunlardan çıkar; onlar da evrensel zekâdan bir parça olan özel zekânın, yani toplumun bir eseridir. Her şeyde esasın Allah korkusu olduğunu bilen insan, bu ahlâkın amacına ulaşmış olur. Şu halde, erdemın bir esası da ibadet ve takvadır. Allah'ı düşünmek, yüce iyiliği düşünmektir. En yüce iyilik, ibadetten önce gelen vatanın kanunlarına saygı duymak ve itaat etmektir. Onun en çok ve bir tek güvendiği şey, sözünün etkisi, hayatının örneği, seçkin erdemi ve uygarlık cesaretiydi. Dargın kardeşleri barıştırır. Aile büyüklerinden ıstırap içinde olanlara cesaret ve umut verir; fakir ve zavallılara acır; zengin öğrencilerini ve dostlarını, fakirlerin yardımına koşturur. Özetle o, nerede bir iyilik yapmak olanaklıysa oraya koşar ve usanmadan öğüt verir, yol gösterir, kölelere ve kadınlara saygı duymayı öğütler, çocuklara ebe-

veynlerine karşı şükranda bulunmalarını isterdi.

Ona önce sofistler düşman oldular. Ozanlar, kendisini ne yaptığını bilmemekle suçladılar; politika adamları ona, Atinanın mahvolmasına çalışmak suçunu ileri sürdüler. Halk ise, henüz bu büyük adamın savunduğu düşünceleri anlayacak düzeyde değildi. Özet olarak, Sokrat'ı düşmanları dinsizlikle, gençlerin ahlâkını bozmakla, Atina tanrılarını inkâr edip, yerine yeni tanrılar getirmekle, nihayet Atina'nın tüm geleneksel kurumlarına düşman olmakla suçladılar. Hattâ, Voltaire'in deyimıyla, "Bir tanrıdan başka tanrı yoktur!" diyen bu büyük adamın, bir tanrı tanımaz olduğunu iddia ederek kendisini kur'a ile seçilen beşyüz bilgisiz üyesi olan ve adına Heliast denilen mahkemeye verdiler. Bu suçlamaları yapan düşmanları arasında, bilhassa ozan Melitus, hatip Lycon, zengin bir derici olan Anytus vardı. Bunların amacı Sokrat'ı idam ettirmekle, demokrasiyi ve halk inançlarını kuvvetlendireceklerini tasarlamışlardı.

Eflatunun eserlerinde, bilhassa Sokrat'ın değimiyle yazılmış olan "Sokrates'in Müdafaası" (Apologia) adlı kitapta kendisini nasıl savunduğunu, yurdunun kanunlarına baş eğmek için, kaçmayı nasıl reddettiğini ve ölümüne dek hapiste geçen yaşantısını anlatır. Bu kitabın 26. sayfasında şöyle der: "Sokrates, biz Anytos'un fikirlerine inanmak iste-

miyoruz, seni serbest bırakacağız ama bir şartla: Artık, bir daha böyle herkesi sorguya çekmeyeceğine ve filozofluk etmeyeceğine söz vermek şartıyla; bunları yapmakla bir daha suçlanırsan, öleceksin" dersiniz, kurtulmam için ileri sürülebilecek böyle bir şarta karşı derim ki: Atinalılar, size saygı ve sevgim vardır; ancak, ben size değil, Allah'a baş eğirim, ömrüm ve kuvvetim oldukça da iyi biliniz ki felsefe ile uğraşmaktan, karşıma çıkan herkesi buna yöneltmekten, felsefeyi öğretmekten vaz geçmeyeceğim; karşıma çıkana, her zaman dediğim gibi gene de şöyle diyeceğim: "sen ki, dostum, Atinalısın, dünyanın en büyük kudretiyle, bilgeliğiyle, en ünlü şehrinin hemşehrisisin, paraya, şerefe, üne bu kadar önem verdiğin halde bilgeliğe, akla, hiç durmadan yükseltilmesi gereken ruha bu kadar az önem vermekten sıkılmaz mısın? "Kendisiyle münakaşa ettiğim bu saydıklarımaya önem verdiğini söylerse, yakasını bırakacağımı ve salıvereceğimi sanmayınız; hayır, gene soracağım, onu gene sorguya çekeceğim; onunla gene münakaşa edeceğim; erdemli olduğunun bir sözden başka bir şey olmadığını anlarsam, kendisini, değeri büyük olana az değer vermekle, değeri küçük olana çok değer verdiğinden ötürü utandıracacağım. Aynı sözleri genç, ihtiyar, yurtdaş, yabancı herkese, hele benim kardeşlerim olduklarından dolayı bütün hemşerilerime tekrarlayacağım. Çünkü, biliniz, bu bana Allahın bir buyru-

ğudur; şuna inanıyorum ki şehrimizde, şimdiye kadar Allaha benim bu hizmetimden daha büyük bir iyilik işlenmemiştir. Çünkü ben, genç, ihtiyar, hepinizi, vücudunuza, paranıza değil, her şeyden önce ruhun en yüksek terbiyesine önem vermeniz gerektiğine kandırmaktan başka bir şey yapmıyorum. Evet, benim görevim, size para ile erdemın elde edilmeyeceğini, paranın da, genel olsun, özel olsun her tür iyiliğin de, ancak erdemden geldiğini söylemektir. Ben bunları öğretmekle gençleri doğru yoldan ayırıyorsam, zararlı bir insan olduğumu kabul ederim. Ama biri gelip öğrettiğim şeylerin bunlar olmadığını iddia ederse yalan söylemiş olur. Bu noktada, Atinalılar, Anytos'a ister inanın, ister inanmayın, hakkımda ister beraat hükmü verin, ister vermeyin; her halde, iyice bilin ki, bir değil bin kere ölmem gerekse bile, yolumu asla değiştirmeyeceğim!"....

Acaba, Sokrates, birşey bilmediğini birkaç defa, neden itiraf etmişti? Hattâ, bir gün bir hayranı bu kadar bilgiyi nasıl bildiğini sorduğu zaman; "Ben bir tek şey bilirim o da hiç bir şey bilmediğimdir" diye cevap vermişti. Zamanının en bilge kişisi idi; buna rağmen bilge olmadığını söyledi. Kendisindeki bu aşağılık duygusu nereden kaynaklanıyordu? Zamanının kalbur üstü bilim adamlarıyla konuşmuş, pek çok sorular sormuş, hiç birinin kendisinininkine kadar bile bilgisi olmadı-

ğını saptamış, buna karşın kendilerini bilge olarak tanıtmalarına hayret etmişti. Büyük bir olasılıkla, bu aşağılık duygusunun nedeni, aradığı konuların cevabını hiç bir kaynakta bulamaması ve hiç bir kimseden öğrenememesiydi. Kendisine göre, atalardan kalıtımla geçen, bilinç altına gizlenmiş önemli bilgiler vardı. Adeta gençlerle çocuklara geçen beden, karakter yanında atavik bilgilerin de intikâl ettiğini sezinler gibiydi. Ancak, bu bilgileri taşıyan kimseler, kendilerindeki bu bilgilerin farkında değildiler. Bilhassa gençlere sorular sormasının nedeni buydu. Adeta, bir psikiyatris gibi şuur altındaki bu bilgileri meydana çıkarmak istiyor, fakat başaramıyordu.

Sokrat'ın aradığı şey ne idi? sokrat monoteistti, tek Allah'a inanıyordu. Buna karşın Yunanlılar politeisttiler. Atınadaki Akropolis çevresinde havada dolaşan, ancak gözle görülemeyen, sesleri işitilemeyen, hava, güneş, su, fırtına, savaş, barış, yıldırım vb. birçok tanrılara inanıyorlardı. Bu tanrılar çağın insanları gibi kavgacı, kıskanç, yalancı idiler. Kin güderler, kız kaçırlar, icabında cinayet bile işlerlerdi. Yunan halkı sanki masal etkisinde kalmış çocuklar gibi bu tanrılara inanıyorlardı. Sokrat için bu tanrılara inanmak saçma idi.

Etrafındakilere tek Allah olduğunu açıklamaya çalışıyordu. Ancak bu husustaki bilgileri kendine yeterli görmüyordu. Sokrat bu bakımdan şanssızdı. Çünkü

tek Allah'a inanmayı sağlayan şeriat dinlerinden Hristiyan dininin ortaya çıkmasına daha beş asır kadar zaman vardı. Hele, İslâmiyet onbir asır kadar sonra Arabistanda belirecekti. Musevîlik ise asırlardan beri mevcuttu. Ne yazık ki kendi içine kapalı bir dindi. Yehovah yalnız kendilerine aitti. Dışarı açılmak istemiyorlardı.

Yunus Emre'nin:

"İlim ilim demektir.

İlim kendin bilmektir

Sen kendini bilmessen

Bu nice okumaktır", diye seslenmesini Sokratın işitmesi imkânsızdı. Sokrat. Eğer, kendi bilinç altının derinliklerine inebilmiş olsaydı; Allah'la bir olabileme, yani vahdanîyete yaklaşmış olacaktı. Bu husustaki yeteneksizliği de kendini üzmüş olabilir.

Sokrat neden intihar etti? Yukarıda da bahsedildiği gibi Sokratın düşmanları ve politikacıların etkisiyle Heliast mahkemesi kendisini idama mahkûm etti. Hapşaneye kapatılmıştı. Kendisine intihar etme müsaadesi tanınmıştı. İntihar etmediği takdirde idam edilecekti. Hiç kimseye kötülük yapmamış, herkese iyilik yapmış, faydalı bilgiler vermek için çırpınmış bu büyük adamın idamı bir rezalet demektir. Bu şerefsizliği katiyen yüklenemezdi. Bir insanın kendisine yapabileceği en büyük kötülük intihardı; ama çaresizdi. İntihar etmekle itibarını kazanacaktı. Kendisini hapishaneden kaçırarak isteyen

dostlarının tekliflerini de reddetti. Hapsedildiği odaya büyükçe bir küvet koydurttu. İçine ılık su doldurttu. Daha önceden el bileği damarlarını kestirip bir bezle sıkıca bandaj yaptırmıştı. En sevdiği dostlarını ve ders verdiği gençleri yanına topladı. Küvete girdi. Biraz sonra ölecek olan sanki kendisi değilmiş gibi gayet sâkin, hattâ neşeli bir şekilde onlarla sohbet e daldı. Bir aralık şöyle söyledi: "Ölüm bir çeşit uyku ise, büyük bir kazançtır; çünkü öyle olunca, zamanın büyük akışı, tek bir gece gibi gözükcektir. Ama ölüm bizi bu dünyadan başka bir dünyaya götüren bir yolculuk ise ve herkesin dediği gibi, bütün ölenler başka dünyada yaşıyorlarsa, hâkimlerim, bizim için bundan daha büyük ne

iyilik olabilir? Gerçekten öteki dünyaya vardığımızda, bu dünyada doğruluk iddia eden kimse-lerden kurtularak, denildiği gibi asıl doğruluğu veren gerçekten hâkimleri, Minos'u, Rhadamant-hes'i, Acakos'u, Triptolemos'u bulacaksak, bu yolculuk hiç bir zaman bir ceza olamaz. Bir kimse orada, Orpheus'a, Musatos'a He-siodos'a, Homeros'a kavuşacak-sa, bunun için ne vermez ki? Ha-yır, bu doğru ise, bırakınız bir da-ha, bir daha öleyim... Bir müddet sonra hizmetçiyi çağırarak, için-de şarapla karıştırılmış baldıran çanağını bir hamlede içti. Sonra bileğindeki bandajları çözdürdü. Böylece baldıran zehirinin şid-detli ızdıraplarını uzun süre çek-mededen hasret duyduğu ölüm âlemine kavuştu.

KAYNAKLAR :

- BERKEZ Niyazi** : *Eflâtun-Sokratın Müdafası. Dünya edebiyatından tercümeler. Maarif Matbaası. 1942*
- Ana Britannica** : *Cilt: 19, Sayfa: 492. Sokrates.*
- Büyük Larousse** : *Cilt: 20, Sayfa: 10650. Sokrates.*
- Türk ve Dünya** : *
- Ünlüleri Ansiklopedisi** : *Cilt: 10, Sayfa: 5061*
- SENA Cemil** : *Filozoflar Ansiklopedisi. Cilt: 4, Sayfa: 260*

TOLERANS VEYA HOŞGÖRÜ

Adnan ŞENER

Tarih, insanın kendi inançlarını etrafa kabul ettirme zorunluluğunda görmesinden doğan insafsız ve amansız kavgalarının hikâyeleriyle doludur.

Tüm harplerin çıkış nedeni budur. Bu yüzden sayısız insan ölmüş, der-yalar dolusu kan akmıştır.

İlk insan Hz. Âdem'in oğulları Ham ve Sam'in başlattıkları bu öldüre-siye mücadele serüveni tarihin akışı içinde dayanılmaz acı, felâket ve sefaletlere neden olmuştur.

Bu, kendi inancını herkese veya en azından yakın çevresine kabul et-tirme dürtü veya iç güdüsünün dışa vuruşu Ortaçağın Engizisyon yö-netimi devrinde tarihsel doruğuna ulaşmıştır.

"Büyük Engizisyoncu" isimli romanında Dostoyevski Hz. İsa'yı kendi verdiği söze uyarak yeniden dünyaya getirir.

Geldiği yer engizisyonun en acımasız uygulandığı ülke İspanya'dır.

Bölgenin gaddar diktatörü büyük Kardinal hapse attırdığı Hz. İsa'ya pek çok sorular sorar.

Bu arada: "Sen ki her şeye kadir bir yüce Tanrısın, pek çok muziceler yarattın; niçin tüm insanları tek ve aynı dine inanacakları bilinçte yaratmadın?" diye sorar ve cevap vermesine meydan vermeden ilâve eder: "İşte biz senin bu yarım ve eksik bıraktığın olguyu tamamlamak için mücadele ediyor, insanlara neyin "Sevap" neyin "Günah" olduğunu öğretmeye çalışıyoruz." der. Böylece kendini tatmin edip iç huzurunu bulmaya çalışır. İsa'ya da bir daha görünmemek üzere kaybolmasını söyler.

Aradan bunca yıl geçti, insanlık iyilik, güzellik ve doğruyu arama yolunda pek çok yol aldı. Tüm sanatkârlar, resimle, romanla, şiir, tiyatro ve müzikle insanları iyi ve güzeli arama yolunda birleştirmek için çok büyük uğraş verdiler. Fakat insanın içindeki şeytanı susturmak veya çıkarıp atmak kimseye nasip olmadı. Anarşi, isyan ve harplerin sonu gelmedi. Ve hiçbir zaman gelmeyeceği görünümünü vermektedir.

Tarihi bu açıdan ibretle okuyup değerlendirecek olursak bizim de bireyler olarak çevremizdekilere kendi görüş ve düşüncelerimizi kabul etmeye zorlama hattâ çaba göstermeye hakkımız olmadığı açıkça görülür.

Çok ilkel bir duygu olan kendini kabul ettirme dürtü ve arzusundan kendimizi ne kadar kurtarabilir, karşıt fikir ve görüşlere ne kadar saygı ve anlayış gösterebilirsek uygarlığa okadar yaklaşabiliriz.

Dileyelim ki içimizde ve çevremizde sevgi, saygı dolu huzurlu bir ortam yaratabilmek için Tanrı hepimize yardımcı olsun.

Bu kısa Yazımıza son verirken kıymetli bir şairimizin kısa olduğu kadar veciz dizisini biraz değiştirerek yansıtmak istiyorum :

*YARGILAMAKTAN,
VAZ GEÇTİM ARTIK İNSANLARI..
O, YÜCE TANRININ İŞİ.
BENCE, TÜM OLGULARIYLA İNSAN,
BU GÜN VAR,
YARIN YOK,
ÖLÜMLÜ KİŞİ..*

ve gene başka bir şairimizden alımladığım:

*HEP SEV, O ALEVLER VARSIN,
SENİ SARSIN.
SEVİYORSAN EĞER, BİL YAŞIYORSUN,
VARSIN.
DÜNYA KÜÇÜLÜR, SEN YÜCELİRSİN,
GİDEREK,
SEMALARA SIĞMAZ, EVRENLER
AŞARSIN.*

diyorum.

HÜRMAŞONLUKTA "Kelime" SEMBOUZMASI

(Symbolism of Words in Freemasonry)

Tamer AYAN

SUNUŞ

Bu incelemenin konusu, sembolik masonluğun derecelerindeki kelimelerin anlamları ve sembolizmalarıdır. Konuya girmeden, Geçiş Kelimesi (Pass Word), Kutsal Kelime (Sacred Word) ve Yıllık Kelime (Annual Word) kavramlarının masonik anlam ve önemini hatırlatmak gerekir.

Masonlukta, 18. yy'ın ortalarından itibaren, her derecenin geçiş kelimesi ve kutsal kelimesi olması geleneği yerleşmiştir. Üstad kutsal kelimelerinde daha sonraki dönemlerde Stuartist Masonluğun yaptığı Galyaca modifikas-

yon ve metamorfozun dışında, masonlukta kullanılan kelimele-
rin hepsi de Bibliik, özellikle Tevrat, kaynaklıdır. Çünkü masonluğun sentimental kökeni Ülkü Mâbedi'nin fiziksel modeli olarak kabul edilen Süleyman Mâbedi'nin inşa edildiği Kutsal Topraklara ve İsrailiyata bağlanır. Halbuki, günümüzün spekülâtif masonluğu, bu primer monoteist kaynağı da kapsamak üzere Eski Misterleri ve geleneksel operatif masonluğun zanaatını sembolik olarak temel almakla beraber, Rönesans sonrası Aydınlanma Çağı ürünü olarak Rasyonalist ve Pozitivist kulvara

kanalize edilen, bilinç terazisinin Akıl ve İman'ın ahenkli dengesini kurarak, insanlarda sağlam etik ve yüksek moral değerleri geliştirmeye çalışan Avrupa kökenli hümanist ve filantropik bir Batı Uygarlığı kuruluşu ve erkeklere mahsus özgün bir evrensel yaşam tarzıdır. Masonluğun da benimsediği parola geleneği, Ali Baba ve Kırk Haramiler masalında Ali Baba'nın hazine gizli mağaranın kapısını açmak için kullandığı "Açıl susam açıl!.." parolasındaki "susam" kelimesi gibi; evvel eski, sır ketûmiyet ve gizlilik olan her türlü sivil, askerî, dinî ve özellikle de bâtinî kuruluşların mensuplarının birbirlerini tanıyabilmeleri için önceden belirlenmiş bir sözün telâffuz edilmesi yöntemiyle çok eski çağlardan; Mısır Hermes, Mezopotamya Keldanî, İran Magi kültürlerinden ve misterlerinden beri geçerlidir. Hattâ, İslâm'ın kutsal kitabı Kur'an'daki bazı Sûrelerin başlarında bulunan Elif, Lâm, Mim, Sin, vb. dört Arapça harfin (*Hurûf-u Mukattaât*), Allah'ın Hz. Muhammed'e hitabına ait özel bir ilâhî parolalar olduğuna inanılır. Şövalye Ramsay, masonluğun tarihinde devrim yaratan ünlü 1736/37 nutuklarında, masonlukta kullanılan kelimelerin, ilk defa Haçlı şövalyeleri tarafından, aralarına karışabilecek Müslümanları tefrik edebilmek için, kullanılan Bibliik pasajlardan ve masonluk mesleğinden seçilmiş terimler olduğunu ileri sürer. Buna karşılık, İngiltere'de 1726'da yayınla-

nan bir masonik belgede, masonluğun kutsal kelimesi, Haçlı savashları sırasında Hıristiyan şövalyeler ile heretik Sabbahiye mezhebi arasında kurulan iyi ilişkiler dolayısıyla, mezheb lideri Dağ Şeyhi (Raşidettin Sinan) tarafından öğretilen Lâ ilâhe illallâh (= *Tanrı yoktur, sadece Allah vardır*) Tevhid formülü olarak belirtilir; ayrıca, masonluğun kaybolan kutsal kelimesi İbrânî tanrısının adı olan "**Yahve**" ile Lâ ilâhe illahu (= *O'ndan başka tanrı yoktur*) tasavvufî Tevhid formülünde belirtildiği üzere Allah'ın isimleri bilinen Esmâ-ül Hüsnâ'dan "**Yâ Hu**" arasında özdeşlik kurulmaya çalışılır.

Masonluğun özgün gustosu olan sembolik kelimeler, masonları haricilerden tefrik etmenin yanında; masonların hangi derecede olduğunu anlayabilmek üzere tekris ve terfi törenleri sırasında verilen sesli tanışma modları yani kelime şeklinde parolalardır. Sabittirler; pek zamanla değişmezler. Dünyada, en azından muntazam (nizamî) obediyanlarda, istisnalar dışında, genellikle aynıdır. Masonluk tarihi boyunca ancak bir kaç defa, o da çok gerektiği için, kelimelerin değiştirilmesinde zorunluluk olmuştur. Ama, aynı kelime değişik obediyanlarda farklı dereceler için kullanılabilir.

Masonlukta kutsal kelimeler, her masonun derecesini belirleyen bir tanışma modu yani paroladır. Geçiş kelimesi, masonu

sınama yani deneme sırasında; kutsal kelime gerektiği zaman dokunuşla birlikte usulüne uygun olarak verilir. Derecenin dokunuş ve kelimesi bir bütündür. Sınamalar sırasında, dokunuşlarıyla birlikte önce geçiş kelimesi/kelimeleri ve sonra kutsal kelime/kelimeler sorulur ve karşılıkları verilir. Diğer bir önemli nokta, geçiş ve kutsal kelimelerin Muhakkik tarafından bizzat Üstadı Muhteremin emriyle verilmesidir. Geçiş kelimesi, ilgili dereceye geçiş için hazırlık niteliğinde olduğundan, Üstadı Muhteremin emriyle ve I. Nazırın bu emri tekrarıyla Muhakkik tarafından verilir. Halbuki, derecenin kutsal kelimesinin doğrudan Üstadı Muhteremin emriyle verilmesinin sebebi, ancak yemin ederek hak kazandıktan sonra öğrenebilecek bir sır olmasıdır. Yani, kutsal kelimenin adaya verme yetkisi ve sorumluluğu doğrudan Üstadı Muhteremindir.

Derecenin geçiş kelimesi, sınama sırasında sorulduğundan geçiş dokunuşu ile birlikte tam kelime olarak fısıldanarak cevaplandırılır. Kutsal kelime yine dokunuşla birlikte harflere bölünerek (*lettering*) ve hecelenerek (*halving*) teati edilir. Bunun pratik amacı güvenliğin mümkün olduğu kadar karşılıklı kontrolla korunmasıdır. Sembolizması, seçilmiş bir hariç iken tekris edilerek henüz Çıracak olan bir kişinin yeterince masonik bilgiye aşına olamayacağından dolayı, kelimeyi

ancak harflere ve hecelere ayrılarak sökebilmesidir. Nitekim bazı obediyanlarda dört harfli Çıracak kutsal kelimesinin harf harf ve hece hece olarak söylenmesine karşın; beş harfli Kalfa kutsal kelimesi, zaten harflere ayrılarak söylenmesi soran-cevaplayan arasında diyalog tersliği yarattığından, sadece iki heceye ayrılarak verilir. Böylece, Kalfanın hece ile okuyacak kadar bilgilenmiş olduğu simgelenmiş olur. Üstad kutsal kelimesi ise bütün olarak telaffuz edilir. Böylece, Çıracak aşamasında "**harf**", Kalfa aşamasında "**hece**" ve Üstad aşamasında "**kelime**" dizilimiyle, kolaydan zora, basitten mükemmelle ve acemilikten ustalığa doğru bir tedricî gelişim simgelenir.

Bunlardan başka bir de, obediyanlar tarafından müstakilen seçilen ve juridiksiyonu içinde geçerli altı aylık veya yıllık kelime vardır. Bu kelimenin yerel ve değişir olması masonluğun ulusal ve bağımsız olduğunun kanıtıdır. Her obediyan, juridiksiyonu altındaki muntazam localara ve muntazam masonlara verir. Diğer bir deyişle, geçiş ve kutsal kelimeler kişinin mason olup olmadığına ve eğer masonsa derecesinin; halbuki yıllık kelime, masonun muntazam olup olmadığına sınanmasına ve tesbitine yarar. Her çalışma döneminin başında Kardeşlik Zinciri kurularak, iki kelimedenden oluşan yıllık kelimenin biri bir kulağa diğeri öbür kulağa fısıldanarak Üstadı Muhterem tarafından munta-

zam kardeşlere verilir. Ayrıca, her tekrisi takiben yeni kardeşe aynı şekilde aktarılır. Yıllık kelime, diğer kelimelerin aksine, unutulduğunda sadece Üstadı Muhtereme sorulup öğrenebilir. Başkasına sorulmaz. Bir yere yazılmaz.

ÇIRAK DERECEŚİ

Çırac derecesinin sadece kutsal kelimesi vardır; geçiş kelimesi yoktur. Çünkü, Çırac tekristen önce haricî âlemin karanlıkları içinden geldiğinden böyle bir kelime bilmesi veya öğrenmesi mümkün değildir.

Çırac Kutsal Kelimesi

Çırac kutsal kelimesi olan **B.**, masonik ütoya Ülkü Mâbedi'nin fiziksel modeli sayılan Süleyman Mâbedi'ndeki iki sütunun **B.** ve **J.** olan isimlerinden ilkidir. Masonluğa Tevrat'tan aktarılmıştır. Semitik kaynaklı **B.** ve **J.** kelimeleri. Tevrat-I.Krallar Kitabı (7)'nda Hz. Süleyman tarafından masonların piri Hiram'a yaptırılan mâbedin giriş kapısına iki sütun dikildiği; bu sütunlardan sağdakine Jakin (*Yakin*) ve soldakine Boaz (*Boaz*) adının verildiği açıklanır. **B.** kelimesi "*Kuvvet, Kuvvette, Kuvvetle, Gücünde*"; **J.** kelimesi "*Kurmak, Tesis etmek, Pekiştirmek, Yerleştirmek, Sağlam, Üretici, Yerleştirmek*" anlamındadır. İki kelimenin ortak anlamı: Allah'ın Kitabı Mukaddes'te "*Kendisinin olan bu evi kuvvetle tesis edeceği için ilelebed ayakta kalacağı*" veya

kısacak "*Kuvvetle Tesis Etmek*", "*Kuvvetle Yerleştirecek*" veya daha da kısaca "*Sağlamlık*" olarak açıklanır. Dolayısıyla, **B.** ve **J.** kelimeleri, İslâmî Esmâ-ül Hüsnâ'daki *Kavî* ve *Metîn* anlamında **Evrenin Ulu Mimarının** isimleridir. Buna bağlı olarak iki kelimenin ifade ettiği ortak mânâ, mâbed için niyaz ve temennidir.

Tevrat-Çıkış Kitabı (12)'ndeki başka bir lejanda göre, İbrâniler Hz. Musa'nın önderliğinde Mısır'dan çıkarak çölde kaçarken, kafilenin önünde ve arkasında birer semavî direk yürümektedir. Önden giden kafilenin yolunu aydınlatan Ateş Direği; arkadan giden kaçak İbrânileri kovalayan firavun ordusunun görünüşünü engelleyen Bulut Direği'dir. Süleyman Mâbedi'ndeki iki sütun, kendilerine yol gösteren ve koruyan iki direği şükranla hatırlamak için dikilmiştir.

İki sütunla ilgili detaylı teknik bilgiler Tevrat-I.Krallar Kitabı(7)'nda verilmiştir. Sütunların Hiram tarafından Kudüs yakınındaki Suktot vâdisindeki killi zemine içleri boş şekilde tunçtan döküldüğü, Mâbed girişinde kapının hemen dışına dikildiği, yüksekliğin 9 m, çapının 2 m, et kalınlığının dört parmak, başlıkların yüksekliğinin 2.5 m olduğu belirtilir. Başlıkların, zambaklar, narlar ve ağ işlerinden oluşan süslemeleri çok etraflı ve sembolizması verilerle anlatılır. Sütun başlıklarının ne olduğu hakkında kesin bilgi yoktur. Ki-

mine göre, Eski Mısır kaynaklı kozmik yumurta simgesi, kimine göre yarı küre şeklinde çanak, kimine göre .şıklandırmaya yarayan bir tür fenerdir. Skoç Masonluğu ortası yarık bir adet büyük nar olarak yorumlar. Spekülatif Masonlukta bu yuvarlakların yerine Yerküre ve Gökküre ikâme edilerek, dinsel ve bilimsel simgelerin kombinasyonu sağlanmış ve bir inanç-akıl uzlaşması masonik sembol yapılmıştır. Sütunların tunçtan dökülmüş olması tahrip edilemezlik özelliğini simgeler.

İkiz sütunlar, Tufan Öncesi Masonluğun konusuna giren Lamek veya Enoş Sütunlarının ve Cebelitarık Boğazı'nın efsanevi Herkül Sütunlarının da bir mirasıdır. Eski fallik inançlarla ilişkili olarak fallusu; yani, üremeyi ve bereketi simgelemek üzere, Mısır, Fenike, Mezopotamya'da çoğu mâbedlerin kapı girişine dikilmesi gelenektir. Zaten eski çağlarda, mâbedlerin girişine herhangi bir yük taşımayan bir çift görkemli sütunlar yerleştirmek yaygın bir uygulamadır. Nitekim, bu politeist gelenekten Hiram tarafından monoteist inanca aktarılarak Süleyman Mâbedi'ne dikilmiş olmalıdır. Zaten daha sonra gelecek diğer dinlerdeki katedrallerin sivri çatıları, kiliselerin çan kuleleri, camilerin minareleri de aynı fallik inanç için dikilen taş sütun veya ağaç direklerin mirası olmakla birlikte; politeizmde bereket sembolü olan bu öğeler; monoteizmde Al-

lah'a dua ve yakarış simgelerine dönüşmüştür.

Tevrat-Rut Kitabı (1-4)'nda **B.** kelimesinin bir anlamı daha vardır. Rut, Yahudalı Naomi'nin büyük oğlu ile evli Moabi kadınıdır. Rut'un kocası ve çocukları ölür. Ülkede kıtlık çıkar. Halk aç kalır. Naomi vatani Yahudaya geri dönmek ve gelinlerini de kendi memleketlerine göndermek ister. Ancak, Rut yaşlı kaynanasını tek başına bırakıp gitmez. İki birlikte Yahuda'da Beytlehem'e göçerler. Çok fakirdirler. Rut aç kalmamak için, **B.** adında bir zengin soylunun yanında kellecilik yapar; yani, hasattan sonra tarlada kalan buğday başaklarını toplayıp kaynanasını besler. Rut'un kaynanasına karşı sadakati ve fedakârlığı **B.**'i etkiler. **B.** Rut'la evlenir. Bu evlilikten Hz. Davut ve Hz. Süleyman'ın doğacağı Yahuda Hanedanı türer. **B.** bu hanedanın, aynı Mâbed'in sütunu gibi, temel direği olur. Bir kadın kahraman sayılan Rut'un İbranice anlamı dostluk ve arkadaşlıktır; sembolü Başaktır. Rut, bir Masonik Yan Kuruluş olan Doğu Yıldızı Örgütü'nde 2°'nin adıdır.

İki sütun için ilginç masonik yakıştırmalar yapılır; güya, Süleyman Mâbedi giriş aralığındaki sütunlar, hem içleri boş oldukları için depo, hem de önünde nafaka dağıtıldığı için vezne görevini yapmış. Mâbed yapımında çalışan Çıraklar nafakalarını **B.** Sütunundan alır ve avadanlıklarını bu sütunun içine saklarmış; Kal-

falar J. Sütununa saklar ve nafakalarını buradan almış. Bu yakıştırmadan dolayı, iki sütun önce 1410 *Cooke*'dan itibaren El-yazmalarıyla Operatif ve daha sonra 1724 *The Grand Mystery of Free-Masons Discover'd*, 1724 *The Whole Institution of Masonry*, 1725 *The Whole Institution of Free-Masons Opened ve 1730 Masonry Dissected* yayınları ile kavram ve anlam olarak Spekülatif Masonluğa girmiştir.

Süleyman Mâbedi'ne benzetme olarak, mason mâbedlerinde Batıdaki kapının iç girişindeki, nadiren dışındaki, iki sütundan sağdakinde *Beth* yani **B** Harfi, soldakine *Jod (Yod)* yani **J** Harfi yazılıdır. Bu harfler ait oldukları sütunların adlarının olduğu gibi; aynı zamanda, Çıracak ve Kalfa kutsal kelimelerinin baş harfleridir. Bu sütunlardan solda yani Kuzeydeki Çıracak Sütunu olan **B**. Sütununun adı Çıracak kutsal kelimesi; sağda yani Güneydeki Kalfa Sütunu olan **J**. Sütununun adı Kalfa kutsal kelimesidir. **I**. Nazır oturduğu **B**. Sütununun dibinden Güneyde sağ çaprazında oturan Kalfaları, **II**. Nazır ise Kuzeyde tam karşısında oturan Çıracakları yönetir. Bazı obediyanlarda sütunların konumları ters olduğu gibi, kutsal kelimelerin ait olduğu dereceler de farklıdır. Erken dönem spekülatif ve Skoç Riti tarzında, Nazırlar Batıda yan yana oturur. Kuzeybatıda yani sağdaki **B**. Sütununun önünde **I**. Nazır; Güneybatıda yani soldaki **J**. Sütununun önün-

de ise **II**. Nazır kürsüleri bulunur. 1965'den sonra mâbedlerimizde uygulanan Anglosakson tarzına göre, **I**. Nazırın yeri ve sütunu aynı kalmakla birlikte; **II**. Nazırın kürsüsü Güneye taşınmış, **J**. Sütunu yerinde bırakılmıştır. İngiltere Emulation çalışma tarzında minyatür Nazır Sütunları uygulaması vardır. **I**. Nazırın kürsüsünde Dorik türü **J**. Sütunu; **II**. Nazırın Kürsüsünde Korent türü **B**. Sütunu bulunur. Toplantı sırasında, çalışmadan sorumlu **I**. Nazır, **J** Sütununu diker, **II**. Na. **B**. Sütununu yatırır. Toplantı kapandığında, istirahatenden sorumlu, **II** Nazır kendi sütununu diker, **I**. Nazır ise yatırır. Anlamalı bir gelenektir...

İki sütuna değişik yakıştırmalar yapılmıştır. Evrensel Düalite Yasası'ndaki zıtlıklar ilkesine göre: sol tarafta ve **J**. Sütunu, beyaz, aktif, pozitif, erkek, baba, Âdem ve Güneş; sağ taraf ve **B**. Sütunu kırmızı, pasif, negatif, dişi, ana, Havva ve Ay olarak tanımlanır.

Sembolik ve allegorik öğretisel değeri olan iki sütun, mason mâbetlerinde dışarıdaki karanlık haricî dünya ile içerideki kutsal mekân arasındaki sınırdır. Her Çıracak Mason, kendi sütunu olan **B**. 'ı gördükçe, kelimenin sözlük anlamından ilham alarak, kendi hür irade gücü ile katıldığı masonluktan optimum feyz alabilmesi için bizatihî Canlı Mâbed olan kendisinin ruhen bekasının temini için, sabırlı ve sebatlı olması, eski bir ifadeyle bütün kuvveti ve kudreti ile sabit kadem ol-

ması, gerektiğini düşünmelidir. Bu nedenle, her Çırac Mason, B.'in tecellisine **Hakikat** arayışının ilk adımları mesabesinde mazhar olacaktır.

KALFA DERECESESİ

Giriş

Masonluğun her derecesi önemli ve değerlidir. Asıl masonluk, erken dönemde, operatif kaynağın doğal mirası olarak, Çırac ve Kalfa olarak sadece iki derecedir. Üstad derecesi sonradan, biraz da zorlamayla bir ihtiyacı gidermek için eklenmiştir ve yapaydır. Ben, Kalfa derecesinin özellikle meftunuyum. Çünkü, Sembolik Masonluğun insan yaşamıyla ilgili toplumsal erdemler öğretisini yani Hayat'ı içeriyor. Mason, hayatında karşılaştığı sosyal pratikleri teorik ve uygulamalı olarak Kalfa derecesinde buluyor. Çıraclık Doğum'a; Üstad'lık Ölüm ve Sonrası'na ilişkindir. Kalfalık ikisi arasındaki *Hayat'tır. Bunun için, "Masonluğun bir sandviçe benzetilirse, Çıraclık ve Üstad dereceleri sandviçin alt ve üstündeki ekmek dilimleri, Kalfalık ise arada kalan ve sandviçe adını veren lezzetli bir katıktır."* diyen Elbert Bede'ye gönülden katılıyorum.

Türkiye Büyük Locası Kalfa ritüelimizin, inceleyebildiğim kadarıyla, dünyadaki ritüellerin en güzeli ve anlamlısı olduğunu sanıyorum. Belki de, melez olduğu için böylesi güzeldir. Bilebildi-

ğim diğer ritüeller arasında, özellikle terminolojik haricî katkıları fazla bile olsa, bizimki kadar olgun, yoruma elverişli, insancıl sembolizması derin olanına rastlayamadım. Bu itibarla, en az Çırac ritüeli kadar Kalfa ritüelinin de tekrar tekrar yorumlanmasını salık veririm. Her okuyuşta, Üç Yolculuk, Dönemeçli Merdiven, Orta Hücre, Sütunlar, Liberal Bilim ve Sanatlar, Ayna, "G" Harfi, hırs/İhtiras oranı, diğer semboller ve allegoriler hep daha derinleşen yorumlarla Kalfalığın masonik gizemlerine doğru yaklaşıtırmakta ve Hakikat arayışı yolunda yürütmektedir. Hele ritüeldeki, *"Kardeşlere Kardeşçe, bütün insanlara insanca davranacağım"* yemini, her okuyuşta *"Acaba lâyıki veçhile yerine getirebiliyor muyuz?"* diye insanın içini ürpertiyor. Bırakın yerine getirmeyi; idraki bile önemli!..

Kalfa Geçiş Kelimeleri

Nizamî masonluk obediyanlarının çoğunda, **Türkiye Büyük Locası**'nda olduğu gibi, yaygın geçiş kelimesi Şib.'tir. Bazen yanlışlıkla Jib. olarak telâffuz edilmesi, kökenini ve anlamını bozar. Doğru olarak ve vurgulanarak telâffuzu gerekir. Aksi takdirde, anlamını ve allegori konusu özelliğini kaybedip masonik değerini yitirir.

Şib., Tevrat (Hâkimler, 12)'dan aktarılan İbranice paroladır. Parolanın allegorisi, 3200-3300 yıl önce, günümüzde Filistin, Ür-

dün, İsrail devletlerinin bulunduğu bölgedeki Şeria nehrinin kıyısında geçer. Şeria'nın doğu yakasında, Hz. Musa'nın Mısır'dan çıkardığı 12 İbrani kabilesinden biri olan Giladlılar yaşamış. Giladlıların Yefta adında bir komutanları varmış. Bir gün, nehrin batısında yaşayan Efraimliler Şeria'yı geçip Gilad ülkesini istila etmişler. Giladlılar ve Efraimliler arasında savaş çıkmış. Yenilen, Efraimliler ülkelerine sığınmak için Şeria nehrine doğru kaçmaya başlamışlar. Yefta, Efraimlilerin nehirden kaçmalarını önlemek için kıyıya nöbetçiler dikerek su geçitlerini tutturmuş. Nöbetçilerden nehri geçmek isteyenlere parola olarak **Şib**. kelimesini söyletmelerini istemiş. Çünkü, Efraim halkı kendilerine özgü telâffuz bozukluğu nedeniyle "Şın" harfi ile "Ş"sesini söyleyemezlermiş. Ancak, "Sameh" harfi ile yazılan "S" sesi çıkarabilir; yani **Şib**. yerine **Sib**. diyebilirlermiş. Bu konuşma bozukluğu Efraimlileri bölgenin diğer halklarından ayrılan belirgin bir özellikmiş. Böylece, Yefta'nın askerleri, **Şib**. diyemeyenlerin Efraimli olduğunu anlıyor ve yakalıyorlarmış.

Kutsal Topraklarda, daha sonra **Şib**. kelimesi mahallî parola olarak kullanılmış. Hattâ, Süleyman Mâbedi yapımında Kalfaların geçiş kelimesi olduğu ve Dönemeçli Merdiven alt başında bekleyen II. Nazıra bu kelimeyi verip Kalfa oldukları kanıtlandıktan sonra Orta Hücreye ulaşmak

için yukarıya çıkabildikleri masonik rivayet olarak yakıştırılır. Ancak, Dönemeçli Merdiven ve Orta Hücre sembolizması yeterince işlenemediği takdirde, II. Nazıra geçiş kelimesi verilmesinin mânâsı da askıda kalır.

Kalfa Çalışma Tablosunda, Dönemeçli Merdivenin altında II. Nazırın baktığı bir peyzaj vardır. Manzarada akarsuyun kenarında başını eğmiş olgun bir başak dikkati çeker. İşte bu figür, **Şib**'i betimler. **Şib**. kelimesi İbranicede biri "*başak*", diğeri "*akarsu*" olmak üzere iki ayrı anlamlıdır. İki anlamlı bir araya getirilerek "*akarsu yanında yetişen buğdaylar gibi bol ve bereketli*" şeklinde ortak yorumlanır. Bazıları, bu bitkiyi şekil olarak mısıra benzetir ve öyle yorumlar. Ama, yanlıştır. Çünkü, mısır, Amerika kökenli bir bitkidir; ancak, Amerika'nın keşfinden sonra diğer kıtalara götürülmüştür. Bu kadar eski dönemde Kutsal Topraklar'da yetişmesi imkânsızdır. Bu nedenle, bitki, sulak yerde yetiştiği için olgunluktan başını eğmiş bir buğday başağıdır. Bundan kinaye, olgun başak başını eğerken, kof başak dimdik durur; ama, ilk rüzgârda savruluverir deyişi; bilgili ve mütevazî kâmil insanla, cahil ve kibirli ham insan ayırımına nasıl da uyar!

Akıllı komutan Yefta, telâffuzu kadar farklı anlam özelliğinden dolayı **Şib**.'i parola olarak seçmiş. Efraimlilerin "**Şın**" harfini telâffuz edememelerinin dışında, "*akarsu*" anlamıyla Şeria nehrin-

den kaçacaklarını, "başak" anlamındaki danelerin bolluğu imâsıyla kaçak Efraimlilerin çok sayıda olduklarını tek bir kelimeyle ifade etmiş ve uyarılı emir vermiştir. Yani, aklını kullanarak işin püf noktasını ve başarıya giden meşru en kestirme yolu, masonlara örnek olacak gibi, bulmuştur.

Anglosakson Masonluğunda bu kelime 1738'den beri bilinmekle birlikte, parola olarak kullanılması 1745 yılında Fransa'da *Trahi* ritüeli ile başlamıştır. 1760'dan itibaren İngiltere'ye girmiş ve özellikle 1760'dan itibaren de *Three Distict Knocks, Jachin & Boaz Shabboleth* ritüelleriyle İngiltere'ye geçmiş ve 1813 Birleşmesi'nden sonra kullanılması dünyada yaygınlaşmıştır.

Bu kelimeyle ilgili güzel sembolizmalar türetilmiştir. En anlamlılarından biri, locadaki masonların, başak üstünde sımsıkı duran buğday danelerine benzetilmesidir. Buna ek olarak, masonların hep birlikte yapacakları ortaklaşa çalışmayla alacakları sonuçların, aynı sulak yerde yetişen buğdayların bol ve bereketli olması gibi başarı kazanacağı vurgulanır. Bu benzeştirmeden Kalfalar için çok anlamlı "*Birlik Dirliktir*" mottosu çıkar.

Diğer taraftan, aynı ülküyü paylaşmak için aynı dili ve kavramları bilmek gerekir. **Şib.** değişik olayları ve şartları tek kelime ile açıklayan önemli bir paroladır.

Bu parolayı daha doğru dürüst tellâffuz edemeyen birinin, kelimenin mânâsını ve gereklerini bilebilmesi mümkün değildir. Bunun için **Şib.**'i mânâsını bildikleri için doğru söyleyen kardeşlerle, söyleyemeyenlerin yani hâlâ **Şib.** demekte ısrar edenlerin masonik ülküyü aynı oranda paylaşması mümkün değildir. Bu sebeple, **Şib.**'i bilenlerle bilmeyenler iki ayrı dünyanın insanlarıdır. Tasavvuf diliyle, biri zâhiren nurlansa da hâlâ **avam**, diğeri **havâss**'tır.

Kalfalar **Şib.** parolasıyla hayatları boyunca Ülkü Mâbedi yapımı sırasında önlerine çıkacak tehlikelere karşı uyarılırlar. Bu tehlikelerden birincisi, Efraimliler kadar çok ihtiraslıdır; en önemlileri de, itidal ve kontrolün dışındaki, servet, mevki ve iktidardır. İkinci tehlike, aynı Efraimlilerin Şeria'dan sızma girişimleri gibi, bu tehlikelerin Kalfaları nasıl etkileyebileceğinin ikazıdır; iktidar hırsının sevgiyi kaldırıp zulüme yol açması gibi... Üçüncü tehlike, Efraimlilerin tanınmasına benzer şekilde, hırsları ve ihtirasları toplum yararına yöneltmenin öğretilmesidir; akıl ve bilgiyle kullanılan iktidarın hak ve adaleti zafere ulaştırması gibi...

Özetle, Kalfa geçiş kelimesi **Şib.**, derecenin öğretisi ve felsefesi yönünden çok önemlidir. Her Kalfa öncelikle **Şib.**'i doğru telâffuz ederek, tarihçesini, allegorisini ve sembolizmasını iyi bilmeye mecburdur. Böylece tüm Masonlar, aynı bir **Şib.** gibi, **Birlik-Ba-**

riş-Bolluk içinde, Evrenin Geometrik Düzenini Kuran Ulu Yaradan'ın Doğum ve Ölüm kapıları arasında tersim ve inşa ettiği Hayat Evi'nde yaşamlarını insanca sürdüreceklendir.

Kalfa Kutsal Kelimesi

Kalfa Derecenin kutsal kelimesi **J.** veya daha doğrusu okunuşu itibarıyla **Y.**'dir. Masonik terminolojideki **J.k.** veya **J.ch.** kelimeleri, İbranic'e de "**J**" harfi olmadığından özgün olarak Yod harfiyle **I.k.** veya **I.ch.** olarak yazılır. Aynı Jod yerine Yod ve Jahova yerine Yahova gibi, **J.**'in de **Y.** olarak okunması doğrudur. Kelime Süleyman Mâbedi giriş aralığındaki sütunlardan diğerinin adıdır. Kalfanın görev tarifinin kapsamında kutsal kelime **J.**'in anlamı: güçlü bir irade, sebat ve iyilik yapmak duygusu olarak açıklanır. Tabii, özgün anlamı olan "tesis etmek" lâfzının mânâları geçerlidir. Bu kapsamda, Kalfa, Çırankan daha farklı olarak, tüm masonik erdemlerin uygulanmasında daha büyük beceri ve gelişmeye doğru sürekli bir çabayla kendisini göstermek zorundadır. Bu, bireysel yüce ahlâk ilkelerinden, toplumsal erdemlere geçişi zorunlu kılan bir evrimdir.

İbranicede **Y.**'eden türeyen **Y.k.i.**, **I.k.i.**, **J.ch...i** nin anlamı, yapan, kuran ve üreten olup; Allah'ın yapıcılık ve üreticilik sıfatlarıdır. Kalfa, "*kendini bilmeyi*" hedef

alan Çırankan daha ileri olarak; "*kendine hâkim olup nefsinin islâh etmeyle*" yükümlüdür. bunu da sadece bireysel ahlâk planında değil, toplumsal boyutta "*kuvvetle tesis ederek ve pekiştirerek*" hırs/ihtiraslarını toplum yararına dengeleyip yönlendirir. Ayrıca, kutsal kelime **J.**, hikmet, ilim ve marifette tekâmül etmiş akıl ve idrak olarak da yorumlanabilir. Ayrıca, **B.** Sütununun Kuvvetle (veya Pekiştirecek veya Sebatla), **J.** Sütununun Tesis Edecek (Ahenk ve Denge veya Metanet) anlamına geldiği ve bu kavramların sahibinin de **Evrenin Geometrik Düzenini Kuran Ulu Yaradan** olduğu kabul edilir. İki anlam bir araya geldiğinde "*Kuvvetle Tesis Etmek*" gibi, Mason Mâbedi yani Ülkü Mâbedi için güzel bir arzu ve dilek ortaya çıkar. İki sütunun Kalfa derecesindeki **Adalet** ve **Hoşgörü** anlamları, hem ahlâk, hem erdem ve hem de pratiğe yönelik bir bilinçlendirme tanımı olarak, Çırankan derecesinin bireysel ölçüğünden Kalfa derecesinin toplumsal boyutuna doğru bir masonik evrimdir. Bu nedenle, Kalfalar tarafından özellikle incelenmelidir.

Yukarıda açıklandığı gibi, iki sütundan **J.** Doğum, **B.** Ölüm ve ikisinin arası Hayattır. İki sütunun arası Doğa Yasaları'na tâbidir. Ölüm ve Doğum, masonluğun

önemli yasası Düalite'nin ekstrem simgeleridir. İki sütunun arasında durup Üstadı Muhteremi selâmlayan her mason, düalite sembolizmasında bir anlık uzlaşmayı yani ân-ı dâim'i simgeler. Uzlaşma, masonluğun özgün niteliği olan ahenkli dengedir. Aday, iki sütunun gerisindeki haricî yaşamın karanlığından gelerek Nur'la aydınlatılmış ve gerçek yaşamın güzelliğine ulaşmıştır. Tekris sürecinde, haricî adayın Doğum-Ölüm sütunlarının arasında Hayat'a başlatılmasının sebebi budur. Mistik anlamda, **B.** dişi, **J.** erkek cinsin sembolüdür. Yeni tekris bir neofit olarak dişi ve erkek sütunlarının arasında dünyaya gelir. Bu 1°'nin konusu olan Masonik Doğum veya Masonik Dünyaya Geliştir. Daha sonra evrimsel bir gelişimle, Doğudaki "**G**" Harfi'ne doğru harekete başlar. "**G**" Harfinin asıl anlamı olan God veya *Geometry* dışında türetimsel olarak *Genesis* ve *Generation*'dir. Türkçemiz'de masonik kavramlardan *Gönye*, *Güzellik* ve özellikle *Gönül yakıştırılabilir*. Hele tasavvufî mânâda Allah'ın konağı Gönül ile God çok daha iyi uyuşur ve anlam olarak evrensel düzeye yükselir. "**G**" Harfine doğru bu yürüyüş 2°'nin konusu Hayat'a eşdeğerdir. Kalfa Mason, Ülkü Mâbedi yapımı yolunda hayatını görev bilinciyle sürdürür. Böylece, iki sütunun

ortasında "**G**" Harfine doğru bütün eylemler hayatın bir parçasıdır ve Kalfanın görev alanı içindedir. Kalfa, tabanı "**B**" ve "**J**" harfleri ve tepe noktası "**G**" harfinden meydana gelen üçgenin doruğuna varmasıyla yeni bir aşamaya geçer. God ve Gönül'le başlayan bu aşama, masonlukta ku nihaî derecenin konusudur. Gönül Gözünün Açılması anlamındadır. Bu felsefî yaklaşımla, iki sütunun simgelediği ruhsal veya manevî doğuş düşüncesi inancını ve görevlere bağlılık bilincini güçlendirme ve ilerlenmeye başlanılan yetkinleşme yolunda sebat etmek için cesareti arttıran genel öğretiyi sentezi çıkarılır.

Yüce Kudret'in masonik olarak sıfatlanmasında, 1°'deki **Evrenin Ulu Mimarı** sıfatından sonra, 2°'de **Evrenin Geometrik Düzenini Kuran Ulu Yaradan** kavramına evrimsel geçişin, **Mimar'dan Geometrici'ye** doğru anlamlı bir transformasyon niteliğinde olduğunun idrak edilmesinin Kalfa derecesinin kalbi denilecek kadar önemli olduğu özellikle vurgulanmalıdır. Her Kalfa, **Şib.** ve **J.** kelimelerini düşünürken ve tellâffuz ederken bu ince liğin bilincinde olmalıdır. Ancak bu suretle her Kalfa; Çırac olarak "**kuvvetle**" tanımladığı **B.** Sütunundaki başarılı faaliyetini takiben; "**tesis ettiği**" **J.** Sütunundan da, çalışma, emek ve

gayretinin karşılığı olarak nafa-kasını **Evrenin Geometrik Düzenini Kuran Ulu Yara-dan**'dan tam olarak alacaktır.

ÜSTAD DERECESİ

Giriş

Üstad derecesinin geçiş ve kutsal kelimesi değil; kelimeleri vardır.

Üstad Geçiş Kelimeleri

Üstad derecesinde iki ayrı geçiş kelimesi vardır. Bunlardan biri **TK.**'dir; diğeri **Ga.**'dur.

TK. kelimesi. **Türkiye Büyük Locası** dahil olmak üzere, daha yaygın olarak kullanılır. **TK.**, Tevrat kaynaklıdır. Semitik inana-şa göre İlk Demirci'nin yani demircilik zenaatını ilk icad eden kişinin adıdır. Âdem'in katil oğlu Kabil (veya diğeri adıyla Kain)'in sülâlesinden gelen Lamek'in dört çocuğundan biridir. Lamek'in öteki çocukları da diğeri sanatların ve bilimlerin mucidi sayılır. Hattâ, bir rivayete göre, Tufan Öncesi Masonluğun ünlü sütunları bu aile tarafından yapılmıştır.

TK. üç ayrı kelimededen meydana gelmesine rağmen, masonluğa iki kelime hâlinde geçmiştir. İlk kelime "**Tu**" bir takıdır; "**ı**" veya "**ın**" anlamına gelir. İkinci kelime "**Baal**"ın aslı "**Bel**" veya "**Baal**"dır. Baal, Ortadoğu ve Anado-

lu'nun çoktanrılı inançlarında en güçlü erkek tanrının adıdır. Bölgesel olarak, tanrı-krallar tarafından kullanılır. Meselâ, Nemrut'un adı "**efendi**" anlamında Belus, Sur Kralı Hiram'ın babasının (masonların Hiram Abi'si) adı Abi-Baal'dır. Baal, İbranî tanrısı "**El**"in ve "**Yahve**"nin baş rakibidir. Üçüncü kelime, İslâmiyette Kabil olarak bilinen "**Kain**"dir. Bu üç kelime yanyana geldiğinde "**Baal**'lı Kain" veya "**Baal**'ın Kain" olarak, İlk Demirci'nin adı ortaya çıkar. Masonik açıdan demirci çok önemli bir kimliktir. Çünkü, masonların muhtaç oldukları avadanlıklar demirciler tarafından yapılır, onarılır veya bileyenir. Nitekim, Süleyman Mâbedi'nin yapımı için de gerekli avadanlıklar ancak demirciler tarafından imâl edildikten sonra masonlar çalışmaya başlayabilmiştir. Masonların bu nedenle Üstad olmadan önce kendi avadanlıklarıyla ilgili demircilik bilgilerine sahip olmaları ve demirci kimliğini iktisab etmeleri gerekir. Bu nedenle, her mason, Hiram'ın kimliğinde usta mason olmadan önce, İlk Demirci **TK.**'in kimliğinden geçer. Nitekim, Hiram Abi de Biblik tariflere göre mimar olmaktan ziyade usta bir demirci ve tunç döküm uzmanıdır. Zaten, **TK.**'le Hiram Abi arasında hem meslek yönünden hem de soysop yönünden bir ilişki olabilir.

Üstad derecesinin diğer geçiş kelimesi **Ga.**'dur. **Gi.** olarak da okunur. **Ga.**, Kudüs'te Süleyman Mâbedi'nin inşa edildiği Moriah Dağı'nın karşısındaki tepenin ve şehrin adıdır. Kelime, İbranice yükseklik ve tepeye anlamlarına gelir. Mâbed inşa edilmeden önce, Hz. Süleyman bu tepeye çıkarak Allah'a şükran kurbanları sunarmış. Mâbed inşası tamamlanana kadar Ahit Sandığı, **Ga.** halkına teslim edilmiş ve onlar tarafından saklanıp korunmuş. **Ga.** Tepesi'nin kutsallığı daha önceki dönemlerden kalmıştır. Hz. Musa'nın önderliği altında Mısır'dan çıkan İbranilerin başına Hz. Musa öldükten sonra Yeşu yani Yuşa Peygamber geçer. İbraniler Yuşa'nın önderliğinde Kutsal Topraklara yani Adanmış Diyar'a girerler. Tevrat-Yeşu Kitabı (9-10)'ın yazılı olduğuna göre, İbranilerin Amorîlere karşı yaptıkları savaşta **Ga.** halkı İbranîlere yardım eder ve aynı safta döğüşür. Yuşa, bu savaşta İbranîlerin kazanması için Allah'a yakararak güneşin batmamasını ve günün uzamasını sağlar. **Gi.**, günümüz Fransız Masonluğunda, Üstad Masonların dul eşlerinin sıfatıdır. Bu kelimenin, masonik açıdan, Ülkü Mâbedi yapımında görev alanların çalışma ruhunu canlandırıldığını simgelediğine inanılır.

Üstadların, **Ga.** kelimesinin "doğru" anlamının, yanında **TK.**

kelimesinin ruhundaki "bilim ve teknik" anlamıyla, mesleklerinde ustalık doruğuna çıkabilmek için, öncelikle **Yüceler Yücesi**'nin en büyük armağanı olan akıl ve bilimle Kralî Sanat'a sarılmaları gerektiğinin bilincinde olmalıdır. Çünkü, spek ülatif masonluk felsefesinde asıl Kralî Sanat; somuttan soyuta, yeni **Evrenin Geometrik Düzenini Kuran Ulu Yaradan**'dan bilinçli bir konum değiştirmeye **Yüceler Yücesi** sıfatına doğru zihnî yücelmenin idrak boyutunu tefekkür edebilmektir.

Üstad Kutsal Kelimeleri

Üstad derecesi kutsal kelimesinin de iki ayrı versiyonu vardır. Biri **MB.**, diğeri **MHB.**'dur.

İlk defa 18. yy'ın başlarında Sloan Elyazması'nda görülen bu kelimenin sayısı sekize varan ayrı telâffuzu vardır. Örnek olarak, kelime bir sınama parolası olarak Sloan Elyazması'nda *Maha-Byn* olarak geçer. İlk yarısını soran, diğeri cevaplayan söyler. Yani "*Maha*" bölümü soru, "*Byn*" bölümü verilmesi gereken cevaptır. Kelime 1711 versiyonunda *Matchpin*, 1725 yılında *Magbo* ve *Boe* olmuştur.

Kelimenin, İbranîce kökenli olduğu; biri isim diğeri fiil olmak üzere iki kısımdan türediği kabul

edilir. 1760 yılından itibaren basılan yayınlarda kelimenin çeşitli versiyonları görülmektedir. İngiltere Büyük Locası'nın bölünmesinden sonra, Eskiler Büyük Locasının, ilk dönemlerden beri kullanılan **MHB.** kelimesi alışkanlığını sürdürmüştür; Modernlerin ise **MB.** kelimesini tercih etmiştir. Bunun birlikte, tüm 18. yy boyunca arada kesin bir ayırım olmamıştır. 1813 Birleşme'den önce yapılan standardizasyon çalışmalarında kesin sonuç ve bağlayıcı karar alınmamıştır. Günümüzde iki farklı kelimenin kullanılışı çeşitli obediyanlarda süregelmektedir.

Bu kelime veya kelimeler, asıl Üstad kelimesi olan İbranî Tanrısının adı Yahve veya Yehova'nın Hiram'ın öldürülmesi ile kaybolması nedeniyle, Hz. Süleyman'ın Hiram'ın ölü veya diri bulunması hâlinde ağızdan çıkacak ilk kelimenin Üstad Kutsal Kelimesi olmasını emretmesiyle türetilmiştir. Hatırlanacağı gibi, Nazırlar, Üstadı Muhteremin emriyle Hiram'ı Çıracak ve Kalfa dokunuşuyla elinden tutup kaldırmak isterler. Ama, başaramazlar. Çünkü, çürümüş et kemikten sıyrılır. Bunu durumu Üstadı Muhtereme "*Et kemikten ayrılıyor!*" şeklinde ifade ederler.

MB. kelimesinin İbranice olmakla birlikte zamanla özgün yazılı-

şını ve okunuşunu kaybettiği sanılır. Kelimenin ilk bölümü olan M.'in, yazılışına göre, "*zayıf, parçalanmış, çürümüş*" olmak üzere üç anlamı; ikinci bölümü B.'in "*beden, oğul, yapıcı, zekâ*" olarak dört anlamı vardır. Böylece, İbranice'de **M.B.k.** veya **M.B.h.** kelimesinin anlamları: "*Yapıcı vurularak parçalanmış*" veya "*Dul kadının oğlu çürümüş*" gibi yapılmaktadır. Ama, "*Et kemikten ayrılıyor*" veya "*Et kemiğin iliğine kadar çürümüş*" anlamları daha yaygın olarak kullanılmaktadır. Diğer bazı yorumlar, "*Ölü Üstad'ın oğlu*" veya "*Oğulda yaşıyor*" şeklinde verilmektedir.

Bazıları, kelimenin Galyaca olduğunu savunurlar. Bu teze göre, "M."in anlamı "*oğul*", "B."in anlamı "*ölü*"dür. İki bir araya geldiğinde, "*Ölünün oğlu*" şeklinde bir anlam türetilir. İbranice "*Makah*" ve "*Benah*" kelimelerinin birleştirilmesiyle "Mimar öldürüldü" veya Galyaca "*oğul*" anlamında "*Mak*" ve "*dul*" anlamında "*Beanag*" kelimelerinin bir araya getirilmesiyle de "*Dulun oğlu*" yakıştırılmaları yapılmaktadır. Ayrıca, Galyaca "*Benach*" kelimesinin "*kutsanmış*" olmasından esinlenilerek "*Kutsanmış Oğul*" yorumu yapılır.

MB. kelimesiyle ilgili olarak birbirinden farklı olarak olayı açık-

layan değişik yorum yapılırsa da, "Oğul da Yaşıyor" şeklinde olanı herhalde en tutarlısı gibi görünmektedir. Çünkü, masonluğun inanç ilkesi olan ruhun ölümsüzlüğü kavramına göre, Hiram'ın kimliği ile temsil edilen masonluk, onun ölümlüyle birlikte dul kadının çocukları sıfatını üstlenen masonlarda dirilmiş ve canlanmıştı. Öyleyse, yetkin insan Hiram'ın manevî varisleri ışık çocukları olan Masonlardır. Öyleyse, "ışık taşıyan eller değişir, ama taşıdıkları ışık ölümsüzdür" ifadesi MB. kelimesinde tam anlamını bulmaktadır.

Masonik terminolojideki, dul kadın, oğul ve dul kadının oğlu gibi sıfatlar akla Stuartları ve dolayısıyla Skoç Masonluğunu getirir. Skoç Masonluğunda yaptığı önemli modifikasyonla, Sıkı İzleyiş Riti'ni kuran ve böylece Skoç Masonluğunu tamamen Tampliye Şövalyeleri'ne bağlamaya çalışan **Baron de Hund**, kutsal kelime MB.'a ilişkin şu efsaneyi aktarır: "*Tampliye Tarikatı son Büyük Üstadı Jacques de Molay'ın Fransa Kralı IV. Philippe ve Papa Clement tarafından diri diri yakılarak öldürülmesinden sonra, Tarikatın Auvegne Bölgesi Üstadı Şövalye Pierre d'Aumont adını Maeignac (Mac-Benac) olarak değiştirir ve yanına yedi Tampliye Şövalyesi alarak Mason kılığına bürünür ve İskoçya'nın Mull Adası'na kaçar.*

Orada Büyük Komandör Hamptoncourt ve diğer Tampliyelerle buluyaşak bu Tarikatı 1314 yılının Aziz Yahya günü yeniden canlandırırılar. Büyük Üstadlığa Aumont getirilir. Masonların kullandıkları kelimeleri, sembollerini, töreleri benimserler. Daha sonraları da Hür ve Makbul Masonlar adını alırlar. Merkezlerini 1361 yılında Aberdeen şehrine taşırlar." Bu açıklama Skoç Masonluğunun efsanevî kaynaklarından birini oluşturur. Konu açısından önemli olan Aumont'un aldığı Mac-Benac takma adıdır.

Masonluktaki ilginç bir terim, masonlara "dul kadının çocukları" denilmesi veya "Dul kadının oğluna yardım eden yok mu?" çağırısı gibi "dul kadının çocuğu" sıfatıdır. Stuart Hanedanı'ndan idam edilen Kral I. Charles'ın dul kalan eşi kraliçe Maria Henrietta'nın sıfatı daha çok Stuart yanlısı Jakobitler tarafından sonraki dönemlerde Young Pretender adı verilen Prens Edward Charles Stuart (Bonny Charlie)'a takılmıştır. Dul kadının oğlu veya dul oğlu sıfatının Galyaca yani İrlandacadaki karşıtı M.B. veya benzeridir. Masonluğun efsane dönemine dönülecek olursa, Hiram Abi'nin Tevrat'ta geçen sıfatı, Naftali (veya Dan) kabilesinden bir "dul kadının oğlu"dur. Böylece, Jakobitler tarafından Hiram'ın sonu ile Stuartlardan

Charles'ın sonu arasında bir benzeştirme yapılmıştır.

Böylesi Stuart Masonluğu mirasına ilişkin diğer örnek akasyadır. Masonluktaki ünlü ölümsüzlük bitkisi akasyanın ilk hâli olan *Cassia* bitkisinin (günümüz Amerikan Masonluğunda hâlâ bu isim kullanılır) kökü *Cass* Galyaca delikanlı anlamında olup Prens Charles'ın kot adıdır. Aynı şekilde, Hiram'ın diriltilmesi epizodu, Staurtların yeniden İngiltere tahtına çıkarılmasının sembolü olarak kullanılmıştır. Bu itibarla özgün kelimenin, kökü belki de gerçekten İbranice olmakla birlikte, Stuartist Skoç Masonlarının etkisiyle Galyaca bir kelimeye dönüştürüldüğü düşünülebilir. Nitekim, bu kelime özellikle Eskiler Büyük Locası ve Fransız Masonluğu tarafından kullanılan kelimedir. Skoç Masonluğu ve Staurtistlerle, Eskiler Büyük Locasını oluşturanların ve Fransız Masonluğunun ilişkileri bilinmektedir.

Derecenin öteki kutsal kelimesi, bazı obediyanlarda, özellikle Modernler kökenli Anglosakson Masonluğunda ve Amerikan Masonluğunda geçerli olan **MHB.** kelimesidir. Masonluğa yazılı girişi antimasonik yayınlarla 18. yy'da olmuştur. Aslında, **MB.** ve **MHB.** kelimelerinin ayrı ayrı olmayıp tek bir kökten geldiğini,

ama, zamanla iki ayrı okunuşa dönüştüğünü ileri sürenler de vardır. Fakat, **MHB.** kelimesinin, **MB.** gibi Galyaca kökene çekilerek Stuartist Masonlukla ilişkilendirilmesi zordur. Ama bazılarına göre bu terim, "*Savaş*" anlamında "**M.**" ve "*Son*" anlamında "**B.**" gibi iki kelimedenden meydana gelmektedir. Ortak anlamı "*Savaşın Sonu*"dur. İkinci kelimedeki "**B.**" teriminin İngilizce kemik kelimesine benzer oluşu, replikteki "*Et kemikten ayrılıyor*" ifadesine anlam kazandırmaktadır. Zaten, İbranice'de "**M.**" kelimesinin kokuşma veya çürüme gibi anlamları, kemikle birleştirilerek bugün yaygın olarak kullanılan anlam ortaya çıkmıştır.

Bu iki üstüd kutsal kelimesinin ortak yorumuyla ortaya çıkan "*Et kemikten ayrılıyor*" şeklinde olayı anlatan anlamının ve "*Dul kadının oğlunda yaşıyor*" şeklindeki eğitici uyarılı anlamının global sembolizması spekülasyon açısından çok değerli açıklamalardır.

Üstad Masonlar için **MB.** ve **MHB.** kelimelerinin ortak sembolik anlamı Yüceler Yücesi'nin ebedî ve ezeli vahdaniyeti kapsamında ruhun ölümsüzlüğünün idrakıdır. Üstad Masonu, "*ışık taşıyan eller değişse bile, taşınan ışık ölümsüzdür*" dedirtecek kadar bilinçli bir Işık Ço-

cuğu yapan da işte bu yüce idraktır.

Sonuç olarak, **B+Şib+J+TK (Ga)+MB (MHB)** dizisindeki ge-

çiş ve kutsal kelimelerin yorumları entegre olarak değerlendirildiği takdirde, üç dereceli sembolik masonluğun anlam ve ruhunun **ÖZ**'üne ulaşılır.

KAYNAKLAR

- AYAN Tamer, *Şibbolet'in Kökeni ve Anlamı*, Mimar Sinan 80, 1991
- AYAN Tamer, *Masonik Flora, Güzel İstanbul yayını, İst., 1992*
- AYAN Tamer, *Masonik Demirci, Güzel İstanbul yayını, İst., 1993*
- AYAN Tamer, *Önemli Bir Masonik Belge, Mimar Sinan 88, 1993*
- AYAN Tamer, *Akasya'nın Sembolizması ve Felsefesi, Mimar Sinan 91, 1994*
- AYAN Tamer, *Giriş Noktaları: Masonik Buket, Güzel İstanbul yayını, İst., 1994*
- AYAN Tamer, *EKSR "Olgunlaşma", EKSR Türkiye Yüksek Şûrası yayını, İst., 1994*
- AYAN Tamer, *Masonlukta Başak, Mimar Sinan 98, 1995*
- AYFER Murat Özgen, *Ansiklopedik Mason Sözlüğü, Büyük Mason Mahfili, İst., 1992*
- CARR Harry, *The Freemason at Work, Lewis Masonic, London, 1985*
- CARR Harry, *World of Freemasonry, Lewis Masonic, London, 1985*
- CARTWRIGHT, E.H., *Masonic Ritual, Lewis Masonic, London, 1985*
- CLEGG Robert, *Mackey's Revised Encyclopedia of Freemasonry, New York, 1966*
- COILS Henry Wilson, *Coils Masonic Encyclopedia, Macoy, New York, 1961*
- DOUGLAS Knoop, *The Mason Word: Collected Prestonian Lectures I.. Lewis, London, 1984*
- DYER Colin, *Symbolism in Craft Freemasonry, Lewis Masonic, London, 1986*
- ERGINSOY Abdurrahman, *Üstad Derecesi El Kitabı, HKEMBL Yayınları No. 3, 1987*
- GOULD Robert Freke, *The Concise History of Freemasonry, London, 1920*
- HAYWOOD Harry, *More About Masonry, Macoy, Richmond, 1980*
- HUNTER Bruce, *Masonic Dictionary, Macoy, Richmond, 1986*

INMAN Herbert, Masonic Problems and Queries, Lewis, London, 1978
JACKSON Keith, Beyond The Craft, London, 1982
JONES Bernard, FreeMasons' Guide and Compendium, Harrap, London, 1988
KORAY Tanju, Çırak-Kalfa-Üstad, İstanbul, 1973
PICK Fred & KNIGHT Norman, The FreeMasons Pocket Reference Book, London, 1983
PIKE Albert, Morals and Dogma, Washington, 1950
RICHARDSON Jabez, Richardson's Monitor of FreeMasonry, Pownier, Chicago
ROBERT Allen, The Craft and Its Symbols, Macoy, Richmond, 1974
WAITE Arthur Edward, A New Encyclopedia of FreeMasonry, New York, 1970
WARD J.S. Mason, The MM's Book, Lewis Masonic, London, 1986

ASYADA MASONLUK

Güres ÇARKOĞLU

Asya'da Masonluğun ilk izlerini 1730 dan itibaren Hindistan'da görebiliyoruz. İngiltere dışında mevcut en eski İngiliz beratlı loca, beratını 1740 yılında alan ve halen çalışmalarını sürdürmekte olan 67 numaralı "Star of the East" locasıdır. Masonluk, İngiliz sömürgeciliği ile birlikte Asya'da yayıldı. Asya masonluğunun en önemli çizgisi, üyelerin etnik karışıklığıdır.

Bu çok önemli IRK sorununun halli, hemen hemen iki asır almıştır. Tabii burada kısaca IRK deyimi ile ifade edilmek istenen, sosyal, ekonomik, dini, ideolojik, politik, eğitimsel, fizyolojik ve lisan farklılıklarının tümüdür.

İşte bu farklılıklardır ki Batı Avrupa ve Amerika insanı ile Asya, Uzak Doğu ve hattâ Orta Doğu insanı arasında büyük engeller yaratmıştır. Bu engeller özellikle, İngilizce konuşan insanların bu bölgeye ticari kazanç gayesi ile yerleşmeleri ile daha da belirginleşmiştir.

Masonlukta ırk sorunu bu bölgelerde Locaların açılması ile kendini gösterdi. Fakat bu, genellikle politik, dini ve yönetimle ilgili olmaktan ziyade şahsî ölçülerde kaldı.

Osmanlı İmparatorluğu, tüm Asya ve Afrika ülkeleri arasında, yönetimde muhalifler olmasına ve hattâ dini inancın keskin sorunlar çıkar-

ma olasılığına rağmen, Localarda hiçbir rahatsızlık yaratılmayan tek ülkedir. Böylesi şartlar, Çin, Japon ve Hindistan Localarında uzun yıllar süren yanlış anlamalara sebep olmuştur.

Mason Locaları beyaz ırkın ekseriyette olduğu ve hattâ İngilizce konuşan beyazların fazla ve bir Loca kurabilecek adette olabildiği yerlerde kurulabilmiştir. Bu insanlar çeşitli nedenlerle buldukları yerlere kendi geleneklerini getirdiklerinden, Masonluk da bu ananelerden biri olarak buralara taşınmıştır. Localar genellikle geçici olarak kurulmuş, yani mensupları herhangi bir sebeple ülkeyi terk ettiğinde ya onlarla beraber taşınmış, ya da lağvedilmiştir. Localar bu gibi hallerde hiçbir zaman bir Çin veya Malezya locası olarak devam etmemiştir.

Çoğu Büyük Britanya İmparatorluğu tarafından olmak üzere doğu ülkeleri kolonileştirildikçe, İngiliz hukuku, ticareti ve sosyal kurumları ile birlikte bu ülkelere gelen Mason Locaları, bilhassa üst tabaka ve zengin sınıf, ki bunların çoğu İngilizceyi akıcı bir şekilde konuşmaya başlayıp, bir çoğu da Oxford veya Cambridge gibi üniversitelerde tahsil görüp, binlerce kızıl veya sarı ırktan olanlar da Amerikan Kolej veya üniversitelerinde okudukça Mason Locaları da yerli halk tarafından benimsenmeye başlamıştır. Üye çoğunluğu Anglo-Sakson karakterini korumakla birlikte, çok seçici davranılarak bu Anglikan veya Amerikanlaştırılmış üst sınıf Localara kabul edilmeye başlanmıştır. Son dönemlere kadar bir Amerikan veya İngiliz Büyük Locasının, yalnızca yabancılardan oluşmuş bir Locaya patent düşünülemezdi. Yalnız bu davranış sadece Masonluğa özgü olmayıp o zamanlarda doğu ülkelerindeki bütün klüp, dernek ve kilise toplulukları için de geçerliydi. Ve gene son yıllara kadar bu ayrımlar herkes tarafından kabul edilmiş olduğundan kimşenin de bundan şikâyetçi olmak aklına gelmezdi.

Hindistan, Doğu ve Batı medeniyetlerinin iki asırdan fazla yakın temasta olduğu bir ülke olarak bilinir. Mason locaları da bu zaman süresinin büyük bir bölümünden beri Hindistana yayılmış olmasına rağmen Hinduların Masonlukla alâkası çok yavaş olmuştur. 1776 da bir Müslüman Rajasının oğlunun Mason olduğu söylenirse de bu teyid edilememiştir.

Masonluğa ilk alâka, Batı Hindistanın güneyine yerleşmiş Zerdüş di-nine mensup göçmenlerden geldi. Bunlardan biri, Hindistan ve İngiltere'de red edildikten sonra Paris'te Lodge de L'Universe'e kabul edilmiş; fakat sonra Hindistan'da hiç bir Locaya tebenni etmesine izin verilmemiştir. Bu durum İskoçya Büyük Üstadının dikkatini çekmiş ve 1843 de genelde Zerdüş ve Müslümanlar için 343 numaralı "Batı Hindistan Yıldızı" isimli Locayı kurmuş ve 1876 da da 587 numaralı "İslâm" Locası bunu takip etmiştir. Her iki Loca da İskoçya Büyük Lo-

casına bağılı olarak çalışmıştır. 1886 da bir Zerdüş, İngiltere Büyük Locasının Büyük Hazine emini olmuştur. Kalküta'daki 218 numaralı "Hakiki Kardeşlik" locasında 1842 ve 1850 yıllarında iki Hindu Prens; 1861 de "Doğu Yıldızı" ve "Ümit ve Azim" localarında iki Mihrace de Masonluğa kabul edilmiştir.

Hindistanda Masonların büyük bir çoğunluğu yerlilerin kabulüne karşıydı ve 1871 e kadar Bengal Büyük Locası bir levha ile Asyalıların, Büyük Üstadın özel izni olmadan kabulünü yasaklamıştı. 20. yüzyılın ortalarında, bazı Localar tamamiyle Avrupalı, bazıları tamamiyle yerli ve bazıları da karışıktı. Bugün Hindistan, Singapur, Hong Kong gibi Asya localarının çoğunun yemin kürsüsü üzerinde bildiğimiz üç Kutsal Kitaba ek olarak Farisilerin Zend Avestasını, Hinduların Rig Veda ve Bagavat-Gita'sını, Taoistlerin Tao Te King'ini ya da Budistlerin Tripitaka'sını görebiliriz.

Biraz sonra Asya ülkelerinden bazılarını tek tek incelerken bu konulara gene değineceğiz.

Asya ülkelerinin bazı müşterek özellikleri dolayısı ile YAKIN DOĞU VE UZAK DOĞU olarak iki grup halinde incelemekte yarar var sanırım. Tabii bu arada Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye'yi konumuz dışında bırakarak.

YAKIN DOĞU ÜLKELERİ :

- 1) YEMEN: Kızıl Denizin kapısı olması dolayısıyla stratejik önemi büyük olan bu ülkede, Arap Yarımadasının ilk Locası "Felix" 1850 yılında Aden'de kuruldu. 1900 yılında 2. Loca İskoçya B.: L.: ve 3. sü de 1919 yılında İngiltere B.: L.: sı tarafından kuruldu.

1518/1918 yılları arasında Osmanlı egemenliğinde olan bu ülke bilâhare, kuzeyde Yemen Arap Cumhuriyeti ve güneyde Yemen demokratik Halk Cumhuriyeti olarak ikiye bölündü. Nihayet 1990 yılında birleşerek Yemen Cumhuriyeti kuruldu ve çok partili siyasi yaşama geçildi.

1950 lere kadar çalışmakta olduğu bilinen Locaların son yıllardaki durumu hakkında maalesef bilgi edinmek imkânı bulunamamıştır.

- 2) SUUDİ ARABİSTAN - UMMAN: Bu ülkelerde Masonluk, ilk dönemden beri hiç görülmemektedir. Ancak son senelerde, ülkedeki Amerikalı asker ve yabancılar için Almanya'daki Kanada Amerika Bü.: L.: sı tarafından iki loca açılmıştır.
- 3) IRAK : Masonluğun erken dönemlerinde bu ülkede bir çalışma görülmemektedir. Ancak 1954 yılında İngiltere B.: L.: sına bağılı 9

loca görülmektedir. Temmuz 1958 de başlayan askeri otoriter rejim ülkede Masonluğu yasaklamıştır.

- 4) KUWEYT: Bir zamanlar İngiltere B. : L. : sına bağlı bir Locanın çalışmasına rastlanmaktadır. Ancak 1980 de çevredeki elverişsiz şartlar dolayısı ile son senelerde çalışamayan bu Loca, hükümetin de yasaklaması üzerine ber'atını İngiltere B. : L. :sına iade etmek zorunda kalmıştır.
- 5) SURİYE - LÜBNAN: 1738 de Halep'te bir Locanın varlığından söz edilirse de kesin ilk Loca 1848 de İskoçya B. : L. :ndan patentlidir. 1861 de Beyrut'ta bir Loca, ardından 1919 a kadar 4 Loca daha kuruldu; fakat sonraları 5 i de kaybolmuştur. 1865 de G.O.D.F. Beyrut'ta; G.O.D. İyaly Şam'da; 1920/1950 arasında ise, İskoçya ve New York B. : L. :ları Beyrut, Lazkiye, Zahle, Halep ve Şam'da olmak üzere toplam 15 Loca kurdular. Bir dönem için Suriye'de, Mısır B. : L. :na bağlı bir Bölge B. : L. : sının varlığından da bahsedilir. Bu Localardan 2 sinin İngilizce; diğerlerinin ise, Arapça çalıştığı bilinir. 1949 yılından başlayan askeri yönetim sonucu bugün Suriye'de Masonik faaliyet bulunmamaktadır.

Lübnan'da süren savaş durumu ve remzî Locaların Yüksek Şûra hâkimiyeti altında olması dolayısı ile son yılların durumu hakkında bilgi edinilememiştir. Ancak karışık çalışan Ermeni ve Arap localarının varlığı ve 1991 yılında Hiram'ın mezarının bulunduğu mekânda bir B. : L. : toplantısı yapıldığı bilinmektedir.

- 6) FİLİSTİN - İSRAİL: Masonluğun kuruluş efsanesinin geçtiği bu bölgede I. Dünya harbi sonrasına kadar hiç bir L. : görülmez. Nihayet İngiltere B. : L. : nın Kudüs'te açtığı "King Salamon's Temple" Locası ile bu bölgede de faaliyet başlar. İsrail B. : L. : nın kurulduğu 1953 yılına kadar, İngiltere ve İskoçya B. : L. : larınca Kudüs'e ilâveten, Hayfa, Tel-Aviv, Akra ve Yafa'da toplam 40 Loca kurulur. Bunlardan bazıları bilâhare Suriye ve Ürdün'e taşınırlar.

Bugün 1932 de kurulmuş olan ve 64 locanın bağlı olduğu İsrail B. : L. : sı, B. : L. : mızla dostluk ilişkileri çok ileri olan ve obediyanısı altında Türk Ritüelleri ile Türkçe çalışan Nur Muh. : L. : nın bulunduğu bir B. : L. : dir.

- 7) İRAN: İlk muntazam loca "Light in İran" 1919 yılında İskoçya'ya bağlı Hindistan B. : L. : patenti ile kuruldu. Bunu takiben uzun bir aradan, sonra 1957 yılından itibaren Tahran, İsfahan, Ahwaz ve Şiraz'da kurulan locaların adedi 1969 da 11 e yükseldi. 1960/69

yıllarında G.L.N.F. tarafından Tahran, Şiraz ve Tebrizde 10 loca daha kuruldu. Son olarak da Birleşik Alman Bü.: L.: Tahran'da 1960/66/ yıllarında üç locaya berat verdi.

İrlandaki bütün bu localarda yabancıların yanında çok sayıda İranlı aydının yer aldığını; bazılarının Acemce bazılarının ise İngilizce çalıştığını görüyoruz.

1 Nisan 1979 tarihinde kurulan İslâm Cumhuriyeti ülkede Masonluğu yasaklamıştır.

Bugün, 1969 da kurulmuş olan İran Bü.: L.:sı, merkezi Los Angeles'de olmak üzere kendisine bağlı 43 L.: ile SÜRGÜNDE çalışmaktadır. Tanınmış bir Bü.: L.: dır ve Bü.: L.: mızla da dostluk kefilisi teatisinde bulunmuştur.

ORTA DOĞU ÜLKELERİ :

- 1) AFGANİSTAN: 1866/1881 yılları arasında Kâbil'de, İngiltere Bü.: L.:sına bağlı bir locanın çalıştığı görülür. Bunun dışında herhangi bir faaliyete rastlanmaz.
- 2) HİNDİSTAN: İngiltere Bü.: L.:sının İngiltere dışında kurulan ilk locası 1728 de Bengal'de kurulan 72 numaralı Locadır. Bir sene sonra buraya bir Bölge Bü.: Üs.: gönderilmiş ve hemen ikinci bir loca tesis edilmiş; 1740 da üçüncüsü de kurularak 1794 de Bölge Bü.: L.:sına bağlı 10 loca olmuştur.

Bengal Bölge Bü.: Üs.:nın en eski iki locadan seçilmesi sonraları bir klikleşmeye yol açmış ve ilk fırsatta Kalküta'da 1767 yılında, İngiltere Eskiler Bü.: L.:sına bağlı olarak kurulmuştur. Buna tepki 1797-98 yıllarında Bengal'deki 4. ve 5. en eski localardan gelmiş ve 1. ve 2. en eski localar uykuya geçirilerek 6. en eski loca 1801 de Bölge Bü.: L.:sı kabul edilmiştir. 1804 - 1813 de Londra'da Eskiler ve Modernlerin birleşmesi hareketi ile birleşerek Bölge Bü.: L.:sını oluşturmuşlardır.

1953 de Kalküta'da 32 İngiliz, 8 İskoç ve 6 İrlanda locası; Kalküta dışında muhtelif şehirlerde 48 İngiliz ve birkaç İskoçya locası vardır.

1954 de Bombay'da 26 İngiliz, 19 İskoç ve 3 İrlanda locası; Bombay dışında Batı Hindistanda ise, 24 İngiliz ve 1 İskoç locası çalışır durumda idi.

Güney Hindistan'da ilk loca 1752 de Madras'da kurulmuştur. Daha sonraları kurulan İngiliz ve İskoç localarına ek olarak 1700 sonlarında bir takım Hollanda ve G.O.D.F. locaları kurulmuş-

sa da bilâhare bu localar kayıp olmuştur. 1953 de Madras'da 9 İngiliz ve 11 İskoç Locası; Madras dışında ise, 27 İngiliz locası bulunuyordu.

Hindistan'ın en kuzeyi olan Pencap bölgesinde 1868 de İngiltere Bü.: L.:sı tarafından bir Bölge Bü.: L.:sı kuruldu. 1953 de bu bölgede 19 loca vardı.

Hindistan'daki Masonluğun ırk sorununa ve bunun gelişimine, yukarıdaki Asya genel bölümünde değinmiştik.

Bugün 1961 yılında kurulmuş bulunan milli Hindistan Büyük locasına bağlı 293 locada 14694 K.: çalışmaktadır. Tabii İngiltere Bü.: L.:sına bağlı Bombay'de 15, Kalküta'da 14; İskoçya Bü.: L.:sına bağlı muhtelif şehirlerde 26 loca bu rakamın haricindedir. (İngiltere Bü.: L.:sı ile ihtilâf!!)

Bu Bü.: L.: da, Bü.: L.: mızca tanınmaktadır ve dostluk kefillerimiz mevcuttur.

- 3) PAKİSTAN: Önceleri Hindistanla birlikte mütalâa edilen bu ülkede 1951 yılında Haydarabad'da 2, Karachi'de 7 ve Dakka'da 1 olmak üzere İngiltere ve İskoçya Bü.: L.: larına bağlı 10 Loca görülmektedir. Askeri rejim nedeni ile 1980 de bu locaların çoğu kapanmış. Halen Karaçi'de İngiltere Bölge Bü.: L.:sına bağlı 5 loca faaliyetlerini sürdürmektedir.
- 4) BANGLADEŞ: İkinci Dünya savaşından sonra Doğu Pakistan'da İngiltere ve İskoçya'dan beratlarını almış birkaç loca çalışıyordu. Ülke, Pakistan'dan ayrıldıktan sonra bunlardan sadece "Star" locası faaliyetine devam etmiştir.

Bu locanın bir özelliği de her ay değişimli olarak Lingla ve Çita-gong'a toplanıyor olmasıdır.

- 5) NEPAL: Bu ülkede, Katmandu'da 1967 yılında kurulmuş bir İngiliz locası bulunmaktadır.

UZAK DOĞU ÜLKELERİ:

- 1) BURMA: 1860 yılını takip eden yıllarda İskoçya ve onu takiben İngiltere Bü.: L.:nın kurduğu birtakım localara rastlanmaktadır. 1954 yılında toplam 22 Loca görülmektedir. Bu localardan bazılarının mensuplarının inançları bakımından çok karışık olması dikkat çekicidir. Bir locanın kayıtlarında 13 Budist, 13 yerli ve Avrupalı Hristiyan, 5 Zerdüş, 4 Musevi, 2 Hindu ve 2 müslüman kardeşin bulunduğu saptanmıştır.

- 2) MALAYA: İlk L.: 1860 da İngiltere Bü.: L.: sı tarafından kurulmuştur. 1954 yılında İngiltere Bü.: L.: na bağlı 10 ve İskoçya Bü.: L.: na bağlı 4 olmak üzere toplam 14 Loca görülmektedir.
- 3) TAYLAND ((SİAM): İlk L.: 1910 da Bankok'da İskoçya Bü.: L.: sı tarafından kurulmuştur. Halen faaliyettedir ve üye sayısı 235 dir ve çoğunluğu Taylandlı değildir.
- 4) HİNDİ-ÇİNİ: 1868 de G.O.D.F. tarafından ilk L.: Saigon'da kurulmuş ve 1906 ya kadar buna 3 L.: daha eklenmiştir.

Fransızların bölgeyi terk etmesiyle bu localar da kapanmıştır. Harp süresinde Amerikan askerlerinin devam ettiği bir Filipin locası görülmektedir.

G.L. Nationale Française 1992 yılında Saigon'da ve 1994 yılında Chiengmai'de Vietnamlı'ların da kabul edildiği yeni iki loca tahsis etmiştir.

- 5) ÇİN - TAIWAN: İlk loca (Amity L.:sı) Kanton'da İngiltere Bü.: L.: sı tarafından 1767'de kurulmuş ve 1813 de kapanmıştır. İkincisi, ise, 1788 de kurulmuş ve 1812 de kapanmıştır. 1844 den sonra Kanton, Şanghai ve Honkong'da birer L.: kurulmuştur. 1885 yılına kadar sadece liman şehirlerini kapsayan bu kısıtlı bölgede İngiltere Bü.: L.:ndan patentli 13, İskoç Bü.: L.:dan patentli 4 ve bir Amerikan Bü.: L.:ndan patentli 1 loca bulunmaktadır.

1937 itibariyle ise Çin'de, İngiltere Bü.: L.:na bağlı 11 L.:, 5 Eğitim L.:sı, 2 Mark Derece atölyesi ve bir Kuzey Çin Bölgesi Bü.: L.:sı; Şanghai'da İrlanda Bü.: L.:sına bağlı 1 Loca; İskoçya Bü.: L.:sından patentli 7 L.: 1 Eğitim locası, 2 Royal Arch Atölyesi ve bir Bölge Bü.: L.:sı; ABD Massachusetts Bü.: L.:sından patentli 8 L.: 1 Eğitim locası, 1 Bölge Bü.: L.:sı, 2 Royal Arch ve 2 si Pekin, 2 si Şanghai'da 4 E.K.E.S. Riti atölyesi ve nihayet Filipin Bü.: L.:sına bağlı 6 loca bulunmaktaydı.

Filipin Bü.: L.:sına bağlı bu 6 loca 1949 yılı başında müstakil Çin Bü.: L.:sını kurmuştur. Bu Bü.: L.: hâkimiyetindeki localarda karışık din ve ırktan 600 K.: çalışmaktaydı. Hemen akabinde komünistlerin iktidara gelmesi ile bu locaların tamamı kapatılmıştır. Ancak kapanmadan önce Çin Bü.: L.:sı Taipei, Taiwan (Formoza) da 1 numaralı "Amity" locasını kurdu. Bunu takiben Büyük Loca da Milliyetçi Çin'e (Formoza'ya) taşındı ve bugün Taiwan'da karışık 863 üyeli 9 loca bulunmaktadır. Çalışmalarını İngilizce ve Çince yapmaktadırlar. Büyük Locamızca da tanınmıştır ve dostluk kefillerimiz vardır.

- 6) KORE: İlk Loca 1908 de İskoçya B. L. S. tarafından Seul'de kuruldu (Han Yanh L). 1941 de Japon harbi yüzünden kapandı. 1946 da tekrar çalışmaya başladı. 1950 de 247 üyesi vardı.

Komünist istilasası ile tekrar kapatıldı. 1950 yılında 30 üyesi ile Washington'da bir toplantı yaptıkları görülmektedir. Bugünkü Güney Kore'de, İskoçyaya bağlı Seul'de 3, Pusan ve Osan'da birer Loca ile gene Seul'de Filipinler'e bağlı 1970 yılında kurulmuş 2 loca bulunmaktadır ve üyelerinin çoğu Amerikalıdır.

- 7) SRİ LANKA (SEYLAN): İlk loca 1771 de kurulan bir Hollanda locası olup 1796 yılında İngilizler adayı Hollandalılardan aldıklarında 3 Hollanda locası çalışmakta idi.

Napolyon döneminde bu localar G.O.D.F.a geçtiler. Bu loca üyelerinin çoğu İngilizdi ve bunlardan biri 1838 İngiltere'den ikinci beratı alarak ismini değiştirdi. Diğer iki loca zaman içinde kapandı. 1863 e kadar 9 İngiliz askeri locasının kurulduğu ülkede ilerki yıllarda 2 İrlanda ve 1 iskoç locası daha kuruldu.

Günümüzde Sri Lanka'da 13 loca faaliyet göstermekte olup, üyeleri arasında Hindular, Müslümanlar, Sihler, Zerduştlar ve Hris-tiyanlar bulunmaktadır.

- 8) HONG KONG: En eski loca, İngiltere tarafından 1844 de Kanton'da kurulup zaman içinde politik gelişmelerle önce Şanghai'a oradan da Hong Kong'a sığınan 501 numaralı "Royal Sussex" locasıdır. 1864 de bir İskoç ve 1919 İrlanda'ya bağlı 2 loca daha kurulmuştur.

Halen Hong Kong'da İngilterenin 13 ü Hong Kong'da 1 i Japonya'da olmak üzere 14; İskoçya'nın 5 i Hong Kong'da, 3 ü Kore'de ve 2 si Japonya'da olmak üzere 10 locayı kapsayan birer Bölge Büyük Locaları ile İrlanda'nın direkt Dublin'e bağlı 2 locası bulunmaktadır.

1946 dan buyana yeni loca kurulamamış olmasına rağmen üyelerin sayısında artış vardır. Üyeleri kısmen İngiliz, kısmen de etnik Çinlilerdir.

- 9) FİLİPİNLER: Masonluk Filipinlere 1760 yılında, deniz ticareti yoluyla gelmiştir. 1812 yılında Katolik İspanyol iktidar tarafından yasaklanmış, mallarına elkonmuş ve bu katı yasak 1850 ye kadar sürmüştür. 1856 da biri Portekiz diğeri Almanya'dan berat alan iki loca, 1880 de de İspanya Grand Orient'inden aldıkları beratla 4 loca faaliyete geçmiş ve yerli ahaliyi de kabul etmeye başlamışlardır. İspanyol egemenliğinin sona erdiği 1888 Amerika-İspanya savaşına kadar Masonluk baskı altında kalmıştır. Harp

sonrası Kalifornia'dan aldıkları beratlarla birçok loca faaliyete geçmiş ve 1917 de Filipin Büyük Locası kurulmuştur. Sonradan ortaya çıkan bir bölünme, 2 gayri muntazam B.Ü. L. nın kurulmasına yolaçmıştır.

- 10) JAPONYA: Japonya'ya Masonluğun ilk girişi yarı askeri bir Loca olan İrlanda B.Ü. L. sine bağlı "Sphinx" L. nın 1864 yılında Yokohama'ya gelmesi ile olmuştur. Bu loca, Japonya'da bulunan bazı yerleşik yabancıları da içine almış ve İngiltere B.Ü. L. sindan bir Loca kurmak için patent talep etmiştir.

Alınan bu patentle 26 Haziran 1866 da 1092 numaralı "Yokohama" locası çalışmaya başlamıştır. Bunu 1869 da Tokyo'da kurulan "Tentosama" ve "Nippon" locaları ile 1872 de Kobe'de "Rising Sun" "Tentosama" ve "Nippon" locaları ile 1872 de Kobe'de "Rising Sun" ve 1883 de gene Tokyo'da "Tokyo" locaları izlemiştir.

İskoç B.Ü. L. sı beratı ile kurulan ilk loca Kobe'de 1870 yılında "Hiogo and Osaka" locası olup 1879 da kurulan "Star in the East" onu izlemiştir. Gene 1879 da kurulan "Nagasaki" locası ise, 1919 yılında uykuya girmiştir.

Yukarıda sözü edilen bu locaların tamamı sadece beyazlar içindi ve mevcudiyetlerine, Japon otoriteler tarafından, ancak Japonları kabul etmemeleri, dışa dönük ve açık davranışlarda bulunmalarını şartı ile müsaade edilmiştir. Hepsi II. Dünya savaşı süresince çalışmalarını durdurmuştur. Harpten sonra Filipinler B.Ü. L. nın Japonya'da 7 belki de daha fazla loca kurduğunu görüyoruz. 1952 lerde bu locaların üye sayısı 900 e ulaşmışsa da üye kompozisyonları bilinmemektedir. 1947 de Connecticut B.Ü. L. sı Tokyo'da "Tokyo American" locasını kurmuş ve 1952 de Massachusetts B.Ü. L. sı ise, Şanghai'daki "Sinim" locasının Tokyo'ya taşınmasına izin vermiştir.

1952 de Japonya'da İngiltere B.Ü. L. sine bağlı 5; İskoç B.Ü. L. sine bağlı 2; ve Filipinler B.Ü. L. sine bağlı 8 L. nın bulunuyordu. Japonya'da ilk Japonca konuşan loca Tokyo'da 1956 yılında kurulan "Kaute" locasıdır. II. Dünya harbinden sonra Japon sosyal, kültürel ve idari yapısında çok kısa bir zaman içinde yaşanan dramatik değişiklikler, hepimizin malûmudur. Bunun önemli bir müsebbibi ise kıymetli karakteri, dürüst ve katı davranışı ile yeni Japonya'nın kuruluşu sırasında işgal kuvvetleri kumandanı olan 33 dereceli Mason General Douglas McArthur'dur.

İmparatorluk tarafından, mevcudiyetine rağmen dışlanan Masonluk bu dönemde birden parladı ve genel bir kabul gördü. Kısa sürede Filipinler B.Ü. L. sine bağlı, Japon'lar için Japonca konu-

şan localar kuruldu. 1956 da bu localarda 10500 Japon üye bulunduğu tesbit edilir. 1957 yılı Martında 15 loca Venezuela'nın eski BÜ. ÜS. Carlos Rodriges K. başkanlığında Japonya BÜ. L. sını kurdu. Bunu takiben diğer bütün BÜ. L. lar patentlerini geri çektiler ve locaların tümü Japon BÜ. L. sına bağlandı. Ancak Amerikan askerlerinin çekilmeye başlamasıyla üye sayılarında büyük azalmalar oldu.

Bugün Japonya'nın muhtelif şehirlerinde Japon BÜ. L. sına bağlı 18 locada 2640 çoğu etnik Japon olmayan Mason çalışmaktadır. Buna ilâveten Kobe'de İngiltere BÜ. L. sına bağlı 1 L. (1872 de kurulan "Rising Sun L. sı); İskoç BÜ. L. sına bağlı Kobe ve Yokohama'da 2 loca; Massachusetts BÜ. L. sına bağlı 1 ve Filipinler BÜ. L. sına bağlı 3 loca bulunmaktadır.

BÜ. L. mız tarafından da tanınan bu Büyük Locanın dostluk kefilisi olarak, 1990 yılından bu yana, bendeniz görev yapmaktayım.

KAYNAKÇA

- 1) **COILS MASONIC ENCYCLOPEDIA**
- 2) **MACKEY'S ENCYCLOPEDIA OF FREE MASONARY**
- 3) **ARS QUATOR CORONOTORUM yayınları**
- 4) **MASONIC PAPERS - Walter F. Meier Lodge of Research No. 281 Seattle, Washington**
- 5) **TRANSACTIONS of the Missouri Lodge of Research**
- 6) **A Short Chronology of MASONARY in JAPAN**
- 7) **LIST OF LODGES 1995**
- 8) **Latin Amerika'da Masonluk Tarihi - Mehmet Fuat Akev K. :**
- 9) **MIMAR SİNAN Dergileri**
- 10) **TESVIYE DERGİLERİ "Dış Temaslar İçin Klavuz - P. Muh. C. Layıktez K. :"**
- 11) **Türk Mason Dergileri**

EVRENSELLİK ve MASONLUK

Erdal SEZENER

Her insan keşfe değer ayrı bir evrendir. Her insanda ayrı bir evren gizlidir; zira, evrenin zenginliği her insana farklı bir şekilde yansımıştır. Doğada yaklaşık yüz kadar temel element var ve bunların farklı terkiibinden neredeyse sonsuz sayıda bileşik elde ediliyor. Aynı şekilde farklı terkipteki insanî yetenek bileşenlerinin ortaya çıkardığı farklı kişiliklerin sayısı da sonsuz zenginliktedir. Özümüz aynı olmakla beraber bireyselliğimizin sırları ve sınırları, içimizde gizli olan bu farklılıklardan kaynaklanıyor. Bir kişilik kendi içine baktığında bir çok farklı akım, yön ve yetenek bulur. Akım, yön ve yeteneklerin her birinin kendi değer ölçüleri ve hedefleri vardır. Oldukları

gibi bırakılmaları halinde bir yönümüz diğerlerini bastırabilir. Veya kolayımıza geldiği için biz sadece bir tarafımıza yaslanabiliriz. Farklılıklarımızı ayıklayıp, ortaya çıkarıp, ifade etmenin kişiliğimize çok şey katacağı kesin. Sadece çaba gerekiyor. Akım, yön ve yeteneklerin kendilerini ifade edebilecekleri ortam, imkân ve fırsatlar her zaman için vardır. Zaten doğamız da kendini ifade edecek araç ve yolları daima sağlar. .

Farkını ifade edebilen kişi varlık nedenini açıklığa kavuşturup görevlerini isabetle tanımlar; görevlerini yerine getirmek yolunda kolayca umutsuzluğa kapılmayıp, karşılaştığı güçlükleri ve

yaptığı işleri zevk olarak kabul eder. Olumsuzluk yüklenmez, amaç ve anlam dolu olmayı deneyimler, iradesini özgür kılıp kendi karar ve sorumluluk dolu seçimleri doğrultusunda davranır; kendisi olabilmeyen özgürlüğünü ve hayatının doyumunu yaşar, başkalarına da doyum verir.

İnsan ya kendi özgür iradesi ve kendi kararları doğrultusunda davranır; yada bir buyruğa, bir yönergeye göre eylemlerini gerçekleştirir. Kendini ifade etme çabasını göstermemek kişiyi çevrenin değerlerine teslim eder, içindeki boşluğu ve anlamsızlığı kolay yoldan telâfi etmek üzere toplumun sunduğu hazır fikir ve görev anlayışlarını benimsemeye sevkederki buda kişiyi doğa kitabını kendince satır satır çözebilmekten, zekâsını hürriyete kavuşturmaktan alıkoyar. Bu çabayı esirgemek, sorunu müzminleştirip sonsuza dek var eder. "Sahip olduklarını bulmak için buradasın" şeklindeki bir budist atasözüne "Bilgelik, bilgeliği aramaktır" içeriği ile bir başka doğu atasözü ve "Yolculuğun kendisinde aranmalıdır mutluluk, hedefe varışta değil" ile bir çağdaş yazarın deyişi eşlik ederse önemli olanın göstereceğimiz çaba olduğunu söyleyebiliriz. Hayatımıza anlam katacak olan da bu çaba olacaktır.

Peşine düştükleri güven duygusunu dışarıda arayanlar için düşünce dünyasında her derde deva reçeteler, her kapıyı açan anahtarlar; inanç dünyasında ise, yü-

ce vecde giden kestirme yollar fazlası ile mevcut. Düşünce ve inanç dünyasında kendi yetersizlikleri ile yüzleşmeye hazır olanların açılacakları engin denizler var. Bu denizlere açılma ve dünyadaki konumunu olduğu gibi görme yürekliliği göstermeyen; kendisine kendi küçüklüğünü görme imkânı vermeyen hiç kimse muktedir olduğu yüceliğe erişemez, hakikat nuruna kavuşamaz. Ömer Hayyam'dan;

Gönül dedi: Ben neyim ki, bir damla sadece

Ben nerde, görmediğim koca deniz nerde!

Böyle diyen gönül denize kavuşunca

Baktı kendinden başka şey yok görünürde

Kendini geliştiremeyen kişi eksikliğini hazır varlık bilinci yorum ve kuramlarından birini tamamen kabul edip; bir buyruğa veya yönergeye göre davranışlarını ayarlayıp, eylemlerini gerçekleştirir. Oysa hazır bilgi ve öğretiler kendi doğrularımızı bulmanın yalnızca birer aracıdır. Dış dünya unsurlarını, iç dünyamızda doğru bir yere yerleştirebilmemiz için doğal olarak onları iyi bir şekilde inceleyip farklılık ve inceliklerini ayırtmamız gerekir. Ayırtmalıyızki onları zihnimizde sadece benzer dosyalara değilde gerektiğinde ayrı dosyalara yerleştirelim. Ayırtmalıyızki gizlenmiş hakikat parçalarını seçip diğerleri ile bütünleştirilelim. İnsan zihninin en önemli

özelliklerinden biri olan değişik deneyim ve bilgileri biraraya getirerek anlamlı bütünler yaratma, yeni yorum ve tasarımlar üretme özelliği; yaratıcılığa giden bir yoldur. Kendini yenileme ve yaratıcılık ise önemli masonik değerlerdir.

İnsanoğlunun bugünlere taşıdığı bilgi ve öğretiyi birikiminden faydalanıp kendi doğrularımızı bulmak kendimize karşı dürüst olmanın hem sebebi hem de sonucudur. Ayrıca kendimize olan saygıyı korumamızı sağlayacak görüş ve inançları elde etmek ise özbenliğimizin bir parçasıdır. Kişi kendi doğrularını buldukça isabetli görev tanımları ve kapasite tesbiti yapıp kaldıramayacağı bir yükün altına girmek hatasına düşmez. Gelişmemizin her seviyesi buna imkân verir. Bu süreç kendimize karşı dürüst olmanın yanı sıra aynı zamanda dünyadaki gerçek konumumuzu cesaretle algılamamızın da bir sınavıdır.

Optik ışıktaki her renk ayrı bir dalga boyuna tekabül eder ve optik ışık bütün renk dalgaboylarını birden kapsar. Hakikat ışığı da. Hayattaki tek doğru elbette sadece kendi doğrumuz değildir. Başkalarının doğrularını, başka ışıkları içerebildiğimiz ölçüde kendimizi geliştirir, hakikat ışığına yaklaşıyoruz. Bu şekilde çalışan kardeşlerin çokluğu ile gelecekte gelen gücümüz yeni düşünce çeşitliliğinden kaynaklanan sentezlerle daha da zenginleşir, daha üst niteliklere tırmanır.

İki hidrojen ve bir oksijen molekülünün sentezi olan suyun bileşen unsurlarının toplamından daha farklı bir nitelikte olduğunu hepimiz biliyoruz. Çeşitlilik ile nitelik arasında bir ilişki var. Onca çeşitliliğin altında hep bir birlik bulunur. Yada incelenen çeşitler aynı özün değişik görünüşleri olarak karşımıza çıkarlar. Birlik, çeşitlerin tümünü birden kapsar ve başka çeşitlerin oluşmasına zemin hazırlar. Başka çeşitler de nicelik gereği birliğin mahiyetine nitelik katar, tekâmül getirir. Örneklerini bitki ve canlı türlerinin gelişmesinde; kaya, kara, deniz, galaksi vs... oluşumunda görebileceğimiz bu birlik ve çeşitlilik ilişkilerindeki dayanışma ve dinamizmi; sadakat ve kendini geliştirme ürünü olarak yorumluyorum. Aşağıdaki alıntı, genleri konu alan bir kiptan yapılmıştır: "Beden, genlerin kendilerini değiştirmeden saklama aracıdır. Genler gelecekte yaşamlarını sürdürebilmelerinden sorumludurlar, yaşama devâm edebilmeleri, içinde yaşadıkları ve yapılmasına yardım ettikleri bedene bağlıdır. Bir beden yapımı öylesine karmaşık, öylesine işbirliği ürünüdür ki, bir genin katkısını bir diğerinden ayırmak hemen hemen olanaksızdır". Evet beden ve genler arasındaki bu işbirliği ürünü aynı zamanda bir sadakat ilişkisidir. Bizlerin de bedeni, mâbedimiz; genlerimiz ise, kardeşlerimizdir.

Parçacık - dalga ikiliği, olasılık tanımı ve gözlemcinin ölçülen

sistemin bir parçası haline gelmesi ile ifadesini bulan, doğanın temel bir özelliği olarak karşımızda duran belirsizlik ilkesi sadece atomların içinde barınmayıp toplum - ekonomi her yerde karşımıza çıkmaktadır.

Görecelik teorisi ise evrendeki bütün olayların kendi yerlerini aldığı, her şeyi kucaklayan tek bir zaman'ın olmadığını belirtiyor. Yani bize göre B olayından önce tesbit edilen A olayı; evrenin bir başka noktasında aynı anda veya daha sonra tesbit edilebiliyor. Ayrıca iki foton bilmececi olarak tanımlanan; zıt yönlere gönderilmiş fotonların birinde kutupluluk değiştirildiğinde, diğerinde de değişikliğe yol açması; iki fotonun apayrı nesnelere olmayıp, bağlılıklarını gizemli bir bi-

çimde sürdürdükleri şeklinde açıklanıyor.

Yukarıdaki örnekler; masonluğun hiç bir nazariye ve müesseseyi son ve kesin olarak benimsemeyip üyelerini değişmeyen gerçeği aramakla görevli kılmasının ne derece isabetli olduğunu açıklıyor. Evren adeta sırlarla kodlanmış. Fiziki ve manevi anlamda ancak çaba gösterenler sırları satır satır çözebiliyor. Gizlenmiş hakikat parçalarını ayırdedip, diğer parçalarla bütünleştirip hakikat ışığını güçlendirmek bir masonluk görevidir. İşte bu yüzden her mason az-çok filozof olmalıdır. Felsefi görüş ve çağdaş bilimsel verileri incelemeli; fakat hiç bir öğretiyi esas almadan insanlığı birleştiren, iyiye doğruya uzanan, güzeli kavrayan, gerçeğe ışık tutan yönlerini benimsemelidir.

İNSAN HAKLARI, ÖZGÜRLÜK, EŞİTLİK VE KARDEŞLİK ÜZERİNE DÜŞÜNCELER

H. Ahmet GİRGIN

Türkiye'nin demokratikleşme sürecindeki şu günlerde "İnsan Hakları" sık olarak tartışılmaktadır. Bu yazıda "İnsan Hakları" üzerinde düşünce jimnastiği diyebileceğim bazı fikirlerden söz etmek istiyorum.

Mesleğimizde düstur olarak benimsediğimiz konulardan üçü Fransız ihtilâlinin sembolleri olarak bilinir:

- Kardeşlik,
- Eşitlik,
- Özgürlük.

Biz duvarcı ustaları, Üstad-ı Muhteremin üzerinde, gördüğümüz Delta'nın bir kenarını az veya çok oluşturuyoruz: bu, kardeşlik Delta'nın kardeşlik kenarıdır ve arzumuz kardeşliğin dünyanın dört bir yanına uzanmasıdır: bu ütopyanın oluşmasının zor, hattâ imkânsız olduğunu biliyorum; ama bu bizim çalışmalarımızı engellememeli, elimizden geleni yapmaya çalışmalıyız.

Kardeşlik konusunu kısaca geçtikten sonra önce Eşitlik, sonra Özgürlükten sıra ile bahsetmeye çalışacağım; ama isterseniz önce eşitliği dialektik açıdan inceleyelim ve bunun içinde eşitliğin karşıtı olan Eşitsizlik'ten söz ederek işe başlayalım.

Aslında herkesin hakkı aynı olsa idi veya başka bir deyiş ile herkes diğer herkesin haklarına saygı gösterse idi, burada tartışacak bir konu

olmayacak idi! Demek ki insanlar arasında genel manada bir eşitsizlik mevcuttur ve bu eşitsizliğin başlangıcı üzerine Jean-Jacques Rousseau "İnsanlar arasındaki eşitsizliğin menşei üzerine söylev" veya kısaca "Eşitsizlik Üzerine Söylev" adlı eserinin 2. bölümünde şöyle demektedir :

"Bir toprağı ilk olarak çevirip "*burası benimdir*" demeye cesaret eden ve çevresinde buna inanan kadar *budalalar* bulan adam, uygar toplumun kurucusudur."

Şimdi bu ağır cümleyi açıklamaya çalışalım :

- Diğer kişilerden daha güçlü ve zorba biri çıkmış ve bu toprak benimdir demiş, böylece ilk eşitsizlik oluşmuştur! Yani ilk eşitsizlik bir mülkiyet sahiplenmesi ile başlamıştır; şimdi günümüze dönelim ve Levent'te bizim oturduğumuz siteden arka tarafa bir göz atalım: gördüğüm bir dizi gecekondulu... yani eşitsizliğin başladığı günden bu yana tarifte pek değil, hattâ hiç değişiklik olmamış.... işte bazı kişiler "bu toprak benimdir" demiş ve oraya, sizin benim hakkım olan topraklara bir ev kondurmuş; demek ki eşitsizlik halâ aynı hızı ile devam ediyor....
- İlk mülkiyete zorla sahip olan kimseye kimse karşı çıkmamış; yani kişi istediği gibi zorbalığını sürdürmüş. Peki bugün bu kişilere kimse karşı çıkıyor mu?; Hayır!! yani yazarın deyimi ile budalalar yani dünya kuruluşundan bu yana toplum hiç bir şey söylemiyor ve böylece eşitsizlik artarak sürüp gidiyor...
- Bu kişiye Jean-Jacques Rousseau uygar toplumun kurucusu adını veriyor, çünkü yazara göre eğer hayvanlar gibi yaşadığımız mağaralardan çıkmasaydık bunlar başımıza gelemecekti...

Bakin yazar paragrafa nasıl devam ediyor:

"Eger başka biri bu zorbaya karşı çıkıp toprağını çevrelediği kazıkları çekip atarak ya da hendeği doldurarak öteki insanlara, "bu adamı dinlemeyiniz, meyvelerin herkesin olduğunu ve toprağın hiç kimsenin olmadığını unutursanız mahvolursunuz" diyebilseydi, insanlığı ne kadar suçlardan, savaşlardan, yoksulluktan ve acılardan korumuş olurdu. "

Bu bölüme daha fazla girmeden şimdi kitabının ilk bölümüne dönelim: burada yazar iki çeşit eşitsizlikten söz ediyor :

- Doğal eşitsizlik,
- Siyasal eşitsizlik.

Doğal eşitsizlik, Darwin'in belirttiği gibi Tabiat'ın tabii seçiminin bir başka şekilde izahıdır ve kuvvetli olan ne yazık ki diğerlerini yenecektir.

Hepimiz Lafontaine'in çocuklar için yazdığını düşündüğümüz, ama aslında büyüklerin en az küçükler kadar ders alması gerektiği gereken hikâyelerinden birini sizlere anımsatmak istiyorum: Kurt ile Kuzu masalı.

Hani kurt ile kuzu aynı dereden su içerler, kuzuyu yemek isteyen kurt kuzuya bir bahane olsun diye "suyumu bulandırıyor" der, halbuki suyun kaynağına kurt daha yakındır; yani bulandırsa bulandırsa kurt kuzunun suyunu bulandırmaktadır, küçük kuzucukta bunu söyler, ama güçlü ve zorba olan kurt sonunda kuzucuğu yer: Lafontaine o fabl'ini şöyle bitirir:

"güçlü her zaman haklıdır"; aslında tam Fransızca tercümesi daha da güzeldir:

"güçlünün yorumu her zaman en iyisidir!!"

İşte doğal eşitsizliğin bir başka örneği!

Jean-Jacques Rousseau'a göre Doğal eşitsizlik sağlık ve beden güçlerinin eşitsizliğidir ve gerçek bir eşitsizlik değildir; başka bir söyleyiş tarzı ile gerçek eşitsizlik uygarlıkla başlamaktadır!...*ve ne yazık ki onunla devam etmektedir.*

Yazar Söylev'ini şu sözlerle bitirir: "Eşitsizlik, doğal değildir, gücünü insan aklının gelişmesinden almakta ve sonunda mülkiyet yasaları ile gelişmektedir."

Diğer bir eseri olan "Toplumsal Antlaşma" da ise Jean-Jacques Rousseau, insanda doğal olarak var olan iyiliğin karmaşık toplumsal koşullar yüzünden yokolup gittiğini savunur ve böylece oluşturduğu *yurttaşların eşit hak ve mecburiyetlere sahip olduğu bir ülke fikri o zamanlar A.B.D. anayasasını hazırlayanları çok etkiler.*

İsterseniz konumuzdan hafif bir sapma yaparak New York'un girişindeki şehrin amblemi olan Hürriyet Abidesi'nden bahsedelim: bu abideyi kimler yapmıştır? Amerikalılar mı? Hayır! Paris yakınlarında Fransızlar yapmış, sonra parça parça Amerika'ya götürerek Amerikalılara hediye etmişlerdir.

Jean-Jacques Rousseau, daha sonra yapıtını Voltaire'e göndermiştir.

Dilerseniz burada da bir küçük parantez açalım: bilindiği gibi Voltaire Fransız ihtilâli sırasında karşılarındakilere :

"Söylediklerinizden nefret ediyorum; ancak onları söyleyebilme hakkını savunmak için hayatını vermeye hazırım!" diyen kişidir.

"İnsanlar henüz yeterince akıllanmadılar. Tüm dinleri hükümetlerden ayırmanın şart olduğunu henüz bilmiyorlar, insanların mutfakla-

rında yemek pişirme yöntemine karışmayan devlet, dinlerine de aynı şekilde karışmamalıdır; insanlar, damak zevklerine göre yemek yedikleri gibi kendi tarzlarında Tanrı'larına dua edebilmelidirler; yasalara uyma koşulu ile, mide ve vicdan özgürlüğüne sahip olmalıdırlar." savını koruyan kişidir.

Buna karşılık ölümünden önce günah çıkartmak isteyen papazı kovan kişi de O'dur; Çünkü Allah'a inanmasına rağmen kilisenin işleyişini yanlış bulmakta idi:

"Kültüne şerefsizlik getirilebilecek bâtil itikatlar ve fanatizme rağmen, Ulu Varlığı sevmek ve O'na hizmet etmek gerekir." diyen kişidir.

Görüldüğü gibi Voltaire, dili sivri bir düşünürdür ve ölümünden iki üç ay önce fransızların ünlü Les neuf soeurs = Dokuz İlham Perisi Locası'nda tekris olan bir kardeşimizdir ve yıldızı romantizmin kurucusu olan Jean - Jacques Rousseau ile hiç barışmayacaktır.

İşte Jean-Jacques Rousseau yapıtını Voltaire'e gönderince şu yanıtı alır:

"Yapıtınızı aldım. Teşekkür ederim. İnsanlara ne olduklarını söyleyerek onları sevindiriyorsunuz ama, düzeltmiyorsunuz. Bilgisizliğimiz ve güçsüzlüğümüz yüzünden bizi hoşnut eden toplumumuzun kusurları öyle güçlü sözlerle anlatılamaz. Bizi yeniden hayvan yapmak için kimse bu kadar kafa patlatmamıştır. Yapıtınızı okuyan, elinde olmadan, dört ayakla, yürümek isteği duyuyor. Bu huyu bırakalı altmış yıldan çok olduğu için kendi payıma imkânsızlığı görüyor, bu doğal gidişi sizden ve benden çok hakedenlere bırakıyorum. Eğer gelişmeden ve bunun sonucu olan san'atlardan yakınması gereken biri varsa o da ben olmalıyım. Kötülüğe kullanıldığı halde san'atları sevmek gerektir, kötülükler bulunduğu halde toplumu sevmek gerektiği gibi...."

Görüldüğü gibi bu iki büyük düşünür eşitlik - eşitsizlik sorununa cevap bulamadıkları bir durumda benim gibi basit bir duvarcı ustasının fikirleri tabiatıyla sonuçsuz kalacaktır.

İsterseniz biraz da özgürlükten bahsedelim.

Özgürlük iki çeşittir:

- Kişisel Özgürlük,
- Millî Özgürlük.

Bir çok felsefe kitabında Kişisel Özgürlük şöyle tarif edilir :

Özgürlük, mecburiyet yokluğudur.

Doğru; Özgürlükte mecburiyet yoktur, ama biri hariç: başkasının özgürlüğünü kısıtlamama mecburiyeti. Eğer daha ilerde de değineceğimiz üzere özgürlüğümüz bir başkasının özgürlüğünü kısıtlıyorsa tanım eksik kalıyor demektir.

Örnek olarak bir işsizi alalım :

İşsiz fabrika veya işyerinin saatlerine uymak zorunda değildir, günlük yaptırımların altında ezilmez; fakat parasızlığın, sefaletin mecburiyetine katlanmak zorundadır; İş arama özgürlüğü vardır; ama iş işverenlerin de onu kabul etmeme özgürlükleri saklıdır.

Kişisel Özgürlük'ten Millî Özgürlüğe geçiş için de isterseniz aynı işsiz örneği ile devam edelim: Görüldüğü gibi özgürlüğün sosyal yönü kişinin rahatı ile ilgilidir; bir memlekette sefalet hüküm sürdükçe o millet özgür olamaz; çünkü bir çok konuda daha zengin, dolayısı ile daha güçlü milletlere boyun eğmek zorundadır.

İsterseniz Konfiçyus'un bir sözü ile Eşitlik ve Özgürlük konusunda bir denge sağlamaya çalışalım :

"Sana yapılmasını istemediğini sen başkasına yapmadığın zaman Özgürlüğe sahip olacaksın".

Bu söz bizim atasözlerimizden "Sana yapılmasını istemediğini sen de başkasına yapma!" ya ne kadar benziyor değil mi?

Eşitlik olabilmesi için ilk şart özgürlüktür, ama en önemlisi özgürlüğünüzden başkalarına dağıtabilme olgunluğuna ve dolayısı ile mutluluğuna erişme mertebesine çıkmış olabilmektir....

Zaten başkasının eşitliğini bozmamaya gayret gösterdiğimiz zaman, özgürlük, kimseyi rahatsız etmeden kendi başına oluşuyor, veya başka bir deyim ile Başkasının özgürlüğüne saygı gösterdikçe eşitlik hiç bozulmuyor.

Eşitlik konusunda yapmaya çalışmamız gerekenlerden bir kaç öneri ile yazımı noktalamak istiyorum:

- Biz Duvarcı ustaları yalnız kendi hatâlarımızı görüp düzeltmekle kalmamalı, aynı zamanda yaşadığımız toplumun kanunlarını unutmadan eşitsizliklere karşı koyarak bireylerin mutluluğu için çalışmalıyız.
- Önce yakın çevremizin, sonra tüm dünyanın problemleri ile yorulmadan, bıkmadan ilgilenmeliyiz.
- İnançlar arasında sevgi bağları kurarak mutlu bir toplum yaratılmasına katkıda bulunmalıyız.

- Kendimize ve diğ er bireylere karşı saygımızı korumalıyız.
- Özgürlük ve sonra toplumun yaşam seviyesini arttırmak için çalışmalıyız.
- Özgür düşünce için, dolayısı ile bağınazlıkla savaşmalıyız.
- Millete karşı ödevlerimizi eksiksiz yerine getirmeliyiz ki toplum da bireylerine karşılığında yükümlülüklerini yerine kolaylıkla getirebilsin.

Yukarda sıralamaya çalıştığım ana noktalar insanlar arasında Eşitliğin oluşabilmesi ve dengede kalabilmesi için şarttır ve böylece Delta'nın üç köşesi Eşitlik, Kardeşlik ve Özgürlük birbirlerini hem tamamlamakta, hem de içiçe geçerek birleşmektedirler.

FAYDALANILAN KAYNAKLAR :

1. ROUSSEAU, Jean-Jacques: *Discours sur L'origine de L'Inégalité parmi les Hommes*, Librairie Hachette
2. ROUSSEAU, Jean-Jacques: *Contrat Social*, p: 90, Edition Aubier
3. HANÇERLİOĞLU, Orhan : *Düşünce Tarihi*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1993
4. *DICTIONNAIRE DE PHILOSOPHIE*, Larousse
5. SUPREME CONSEIL POUR LA TURQUIE: *Rapports des travaux des areo-pages, souverains chapitres, loges de perfection: Commentaires*, İstanbul, 1995
6. LAYIKTEZ Celil: *Voltaire - Les neuf Soeurs Locasi - Ahlak İlkeleri Beyannamesi*, M.S. Sayı: 88, ss: 25-34, 1993.

LOCALARDAN HABERLER

Localarda Verilen Konferanslar

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
İSTANBUL			
İdeal	Aktan Okan Faruk ŐaŐar	Mason Kimliği Kardeşlik Zincirine Bir Yeni Halka Daha	21.10.1996 18.11.1996
Kültür	Ahmet Erman Halil Nadaroğlu	Düşünce Özgürlüğü Avrupa Birliğindeki Sosyal GeliŐmeler ve Uluslararası K.: 'lik Zinciri	04.10.1996 29.11.1996
Ülkü	Yüksel Öcal Semih Tezcan Nusret Semi Tamer Ayan	Ezoterik Öğretim: Allegoriler ve M.: 'luğun Levander Devri Antik Çağda Günümüze M.: 'luğun Orijini Üç Basamağın Yorumu Bilgi Çağı, M.: 'luğu Bilimsel Bilgi Paradigması	17.10.1996 31.10.1996 28.11.1996 12.12.1996
Kardeşlik	Erdal Yılmaz, Cem Toğrul Tayfun Budak, Faruk İren	Atatürk Paneli	21.11.1996
Hürriyet	M. Ali Kılıç Kamsil Günel Burhan İŐcan Yusuf Nomal	Büyük Türk Masonları Projesi 3. Konuşma: M. Ali Eren, Talat PaŐa, Hayrullah Örs K.: 'ler. Yüce ATATÜRK'ü Anma Öğretmenler ve Toplum Türkçe Yazılan ilk M.: 'ik Eser Habname	24.09.1996 05.11.1996 19.11.1996 03.12.1996

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
Sevgi	Sevil Çalışkan, Erdem Özkan, Önder Us	Özkanr hakkında	11.11.1996
Atlas	Ömer Köksal	ATATÜRK'ü Anma	06.11.1996
	Viktor Sidi	Başarılı Mason, Başarılı İnsan	20.11.1996
Müsavat	İ. Hakkı Moltay	Kutsal Kitaplar	27.09.1996
	Ünal Yılmaz	Çağlar Boyu Adalet	11.10.1996
	Önder Turan	Kişilik ve Çağın Kişisi Olmak	25.10.1996
	Naif Timur	Masonik Prensiplerin Hayata Geçirilmesi	22.11.1996
Libertaş	Savaş Tümiş	Kişilik Analizi ve Beyin Baskınlığı	11.12.1996
Hakikat	Aritoli Çokona	Heraklitos	24.10.1996
	Yani Galici	ATATÜRK ve İLKELERİ	07.11.1996
	Yorgi Petridiş	Masonluk İnkeleri ve İnsan Hakları Hakkında Düşünceler	21.11.1996
	Dimitri Frangopulos	Hakikt Locasının Kuruluş ve Tarihçesi	05.12.1996
Ahenk	Nuri Yıldırım	Konfiçyüs	16.10.1996
	Önder Taşdelen	Yaşamamızın Nedeni	30.10.1996
Fazilet	Nusret Semi	İtidal	01.10.1996
Erenler	Cesaretin Ayvaz	Eski Adetlerimiz ve Localar	22.11.1996
Sadık Dostlar	Murat Meriç	Çıraklıktan Büyük Üstatlığa MİMAR SİNAN	24.10.1996
	Tümer Argın	Cumhuriyet ve ATATÜRK	07.11.1996
	Ahmet Ersen	Masonluk, Spiritüel Bir Araştırma	21.11.1996
Şefkat	Orhan Yenigün	Evrenin Sonu	18.11.1996
Hümanitaş	Moris Alfandari	Masonik Etik	26.11.1996
Hulus	Lefter Karakaş	Masonik Felsefe	02.10.1996
	Stavro Yoanidis	Landmarklar	16.10.1996
	Lefter Karakaş	Masonik Felsefe Kısım II	13.11.1996
Freedom	Edis Embil	Değişen Dünyada Hür Masonluk	17.10.1996
	Ömer Güzel	Değişen Dünyada İnsan Faktörü	31.10.1996
	Jak Kori	Sayısal Hakikat	28.11.1996
Devrim	Volkan Olcay, Tolga Güvedik	Operatif Masonluk, Spekülatif Masonluk	25.09.1996
	Sahir Erman	Üstad Derecesinin Sembolizmi	09.10.1996
	Nusret Semi	Üç Basamağın Yorumu	23.10.1996
	Mehmet İzli	Süleyman Mabedi	20.11.1996
Pınar	Ahmet Bülent Kavaklı	Yunus Emre	10.09.1996
	Hazer Akın	Spekülatif, M.: 'lukta Önemli Olaylar	24.09.1996

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	Hazer Akın	Landmarklar	08.10.1996
	İsmet Vildan Alptekin	Peyzaj Planlaması Açısından Çevrenin İrdelenmesi.	22.10.1996
Sevenler	Muh.: Faruk Keskinel	Atatürk	15.11.1996
Üçgen	Pulad Verbas	Atatürk'ü Anma Töreni	08.11.1996
	Naif Timur	Masonik Prensiplerin Hayata Geçirilmesi	22.11.1996
Üçışık	Mahmut Kınav	Umut	30.09.1996
	Halit Şehirlioğlu	ATATÜRK'ten Anılar	11.11.1996
Gün	Tamer Ayan	Çırak Derecesi Kelimesi Sembolizması	17.10.1996
Özlem	Nişan Sönmez	Nafakamız	21.10.1996
	Murat Eriç	Atatürkü Anma	04.10.1996
	Haluk Eke	Tarihimiz ve Geleneklerimiz	18.11.1996
Başak	Şahap Sıtkı Doruk	Hayatımızdaki Üçler	19.09.1996
	Abdurrahman Erginsoy	İnisiyasyon	03.10.1996
	Ali Dinçol	Tarihsel Açından Ölümsüzlük Kavramına Bir Bakış	17.10.1996
	Süreyya Sezgin	Bir Doğa Harikası KAPADOKYA	28.11.1996
İrem	Tamer Ayan	Piri Reis	15.11.1996
	Cem Öven	Mas.:ta Teklif	13.12.1996
Evren	Üzeyir Girah	İnsanlar ve Sosyal Sorumluluklar	10.10.1996
	Erol Penso	ATATÜRK'çü Olmak Nedir?	07.11.1996
	Sami Maya	Büyük Patlamada (Bing-Bang) Günümüze Evrenin Oluşumu	21.11.1996
	İsak Nino Debahar	Tamplieler ve Onların Felsefesi	05.12.1996
Piramit	Feridun Buyurman	Kardeşlik	15.11.1996
	Erol Değerli	Adalet	29.11.1996
Burç	Turhan Bağdat	Kamil İnsan	30.09.1996
	Muh.: Müfit Birsen	Medeni Hukuk İnkılabı	14.10.1996
	Kutsal Tülbentçi	Laiklik ve Atatürk	25.11.1996
Gün	Yalkın Gencer	Sembolizma ve Bununla İlgili Terimler Hakkında Açıklamalar (Sembol, Amblem ve Semboller)	03.10.1996
	Ziya Eştaş	Reenkarnasyon ve Masonluk	21.10.1996
	Hatip Osman Pınar	Laiklik ve Atatürk İlkeleri	04.11.1996
Güven	Tanju Koray	Sofra Locası	17.10.1996
	Hikmet Erdal	Ölümünün 150. Yılında Büyük Bestekar Dede Efendi	31.10.1996

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	Abdurrahman Erginsoy	Akıl ve Hikmet	28.11.1996
Meşale	Güngör Önal	Yaşadıkça	18.09.1996
	Sadi Can Saruhan	Ne Buldum, Ne Bulabilirim?	02.10.1996
	Güngör Önal	Türk Masonluk Tarihi	11.12.1996
Anadolu	Rıza Kadılar	Sınır Aşan Sularımız	08.10.1996
	Tanju Koray	Sofra Locası	19.11.1996
	Vecihi İrak, Yalçın Gürkan, Kurultay Öztürk, Fikret Nemli	Gerçekten Mason Oluş	03.12.1996
Sezgi	Tamer Ayan	Anadoluda Hoşgörü	15.10.1996
	Yunus Borhan	Atatürk İlkeleri ve Cumhuriyet	12.11.1996
	Ümit Akif İçer	Günümüz Türkiye'sinde Hoşgörü	26.11.1996
	Naci Tuğay	Masonlukta Hoşgörü	10.12.1996
Akıl ve Hikmet	Semih Tezcan	Antik Çağdan Günümüze M.:lik Doktrinler	10.10.1996
Boğaziçi	Serdar Sağkan	Budizm	09.10.1996
Yeditepe	Coşkun İnsel	Astorojoloji ve Sembolizması	17.10.1996
Gönye	Rüştü Çelebioğlu	İnsan	25.11.1996
Güzel İstanbul	Tamer Ayan	Tevhid Kelimesinin Masonik Ezoterizmi	25.10.1996
	Ahmet Madenci, Pertev Memik, Ali İkizkaya, Osman Battal, Tuncay Gürtuna, İlhan Üttü,	Masonik Öğretiler ve ATATÜRK İlkeleri	
Günüşiği	Reha Sezgin	İnsanlık ve İnanış	23.09.1996
	Tanju Koray	Sofra Locası	07.10.1996
	Vecihi İbak, Yalçın Gürkan,	Gerçekten Mason Oluş "Konulu Teatral	
	Yalçın Gürkan, Kurultay Öztürk	Söyleşi	21.10.1996
	Adnan Ergeneli	Devrimlerini Hatırlamak	18.11.1996
	Mehmet Toplar	İnsan Olarak Atatürk	18.11.1996
	Çetin Altan	Önemli Olmak, Değerli Olmak	02.12.1996
Tanyeri	Bora Yıldırım, Bülent Kahyaoğlu		
	Gürcan Özkaya, Hüsnü Özek	M.:luğun Dünyadaki Tarihiçesi	04.10.1996
	İlker Güven	Atatürk	15.11.1996
Sadakat	T. Seza Manizade	II. Derece ve Öğretileri	22.10.1996
Marmara	Talat Sahir Akev	Fransa'da Masonluk	27.11.1996
Sabah Güneşi	Mehmet Şişmangil	Aydınlanma	23.09.1996
		Laiklik	14.10.1996
Dostluk	Muh.: Davut Berker	Atatürk'ü Neden Eleştiriyorlar	11.11.1996

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
Gelişim	Galip Dolun	Sevgi Mabedinin Kapısından İçeri Girerken	01.10.1996
Onur	Koray Dinçol	Simya Hakkında	01.10.1996
	Savaş Oray	Keops Piramidinin Sırları	10.12.1996
Umut	Aziz Mungan	Çevre ve İnsan	07.10.1996
	Önder Öztürel	Mabedin Temelleri	21.10.1996
	Ercan Mutlu, Hasan Coşkun, Nihat Pakakarar	Ulu Önder Atatürk'ü Anma Cellesi	04.11.1996
	Naif Timur	M.:nik Sohbet	18.11.1996
Yakacık	Pulat Pakiz	Amerika'daki Masonik Müze Ziyareti	21.10.1996
	Yakacık Muh.: L.: K.:leri	Atatürk ve Cumhuriyet	04.10.1996
Kadıköy	Ali Muaffer Sinangil	Kardeşimiz Mozart	07.10.1996
Geometri	Tamer Ayan	Tevhiş Ezoterizm	09.10.1996
	Tamer Ayan	Yusuf Alegorisi	23.10.1996
	Kemal Ayata	Ernst-Falk	23.10.1996
	Kemal Ayata	M.:lik Diyalog: (Ernst Falk)	06.11.1996
	Cevat Güralp	Adalet ile Hoşgörünün İlişkisi	20.11.1996
	Saffet Altınsu	Ayna	20.11.1996
	Atila Taşezen	Hakikati	20.11.1996
	Kemal Ayata	M.:lik Dialog Ernest Falk III	20.11.1996
	Mehmet Özek	Hırs, İhtiar, İktidar	20.11.1996
Doğu	Yılmaz Bahadır	Landmarklar ve Açıklamalar	24.09.1996
	Ergun Zoga	Yaşamı Somut ve Soyut Açıdan İrdeleme	22.10.1996
	Kaya Kerim Ekinci	Görevlerimiz: Onları yerine getiriyor muyuz?	05.11.1996
	Taylan Sezer	Ne Efendi, Ne Köle	19.11.1996
	Tamer Ayan	Anadolu'da Sevgi ve Hoşgörü	03.12.1996
Ülküm	Tazer Ülküatam	Atatürkü Anlamak ve Gerekeni Yapmak	05.11.1996
	P.: Muh.: Aktan Okan	Masonun Kimliği	19.11.1996
Ufuk	Turgay Pozam	Sibernetik ve Masonluk	20.09.1996
	Kemal Çiloğlu	Hoşgörü ve Tolerans	04.10.1996
	Koray Yanç	Anderson K.:imizden Günümüze Masonluk	18.10.1996
	Yiğit Tanyolaç	Atatürk	15.11.1996
	K. Neşet Üster	Gelişmiş Toplum Tarifi ve Kriterleri	29.11.1996
Doruk	Tufan Türenç	Medya, İnsan ve Biz	26.11.1996

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
Örs	Hoşcan Tura	Doğuya Seyahat	26.09.1996
	Tanju Koray	Sofra Locası	10.10.1996
	Hoşcan Tura, Erdem Öney	Atatürk'ü Anma	21.11.1996
Doruk	Rüştü Çelebioğlu	İnsan	01.10.1996
Granit	Başar Nuhoğlu	Önümüzdeki Karanlık	14.10.1996
	Ahmet Han, Atilla Erdemli		
	Enis Basim, Yavuz Alkan,		
	Metin Çavuşlar, Tayfun Özyönüm		
	Erkan Aksu	Atatürk'ü Anma Sohbet	11.11.1996
Tesviye	Murat Eriç	Çıraklıktan Büyük Üstatlığa...	
		Mimar Sinan	24.10.1996
Sabah Yıldızı	Abdurrahman Erginsoy	Akıl ve Hikmet	14.10.1996
	İsmail Erciyaş	ATATÜRK	11.11.1996
Güney	İlker Güven	Ulusal Güç Unsurları ve Ulusal Çıkar İlişkileri	19.09.1996
	Murat Eriç	Mabet	17.10.1996
Atayolu	Şadan Ersoy	Masonlukta Süreklilik ve Tatil	25.09.1996
	Erdel Vidori	Amerikada M.:luk	04.12.1996
Altar	Kamil Başer	Rehberlik Nedir? Nasıl Yapılmalıdır?	25.09.1996
	Halim Çeviker, Ziya Atakişi	Yakınçağ Felsefesi ve Yakınçağ	
	Tahir Yurtsever	Felsefecilerinin Kışa Bir Bakış	25.09.1996
	Roben İpeker, Salih Akkaya	Yakınçağ Felsefesi ve Yakınçağ	23.10.1996
	Mustafa Ünaladı	Felsefecilerine kışa Bir Bakış	
	Koray Darga	ATATÜRK ve 1996 Türkiye'si	20.11.1996
	Ahmet Akkan	Hikmet Aşkı	06.11.1996
	Koray Darga	ATATÜRK ve 1996 Türkiye'si	20.11.1996
Nar	Nejat Gülen	Dünyada ve Türkiyede Masonluk Aleyhtarlığı	02.10.1996
	Eser Karakaş	Türk Kamu Maliyesi Sisteminin Bunalımı	30.10.1996
Yücel	Ekrem Ülkü	Aklı - Hikmet	25.09.1996
	Fuat Altınsoy	Kalfa Mesleği	23.10.1996
Güzellik	Nusret Semi	M.:luk Üzerine	22.10.1996
	Erki Orkun	Atatürk Neden Büyüktür	05.11.1996
Küre	Nural Denker	Laiklik	18.11.1996
	Kayhan Armağan	Sevgide Düşünsel Evrim	03.12.1996
	Vitali Saporta	Hoş Geldiniz Yeni K.:im.	02.12.1996
Çekiç	Turgut Derinkök	Tefekkür Hücresi	15.10.1996
	Tamer Ayan	Çekiç	26.11.1996

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
ANKARA			
Uyanıő	Ahmet Erhan Işık	Yazı Olmayan kurallarımız	15.11.1996
Doğuş	Ertan Kaőahin	M.:ların Tarihi Geliőimde Fikir ve Vicdan Özgürlüğü'ne Katkıları	15.10.1996
Yükseliş	Seçkin Kirağ	Yunusa Emre "Açık Felsefesi ve İnsan"	03.10.1996
İnaniő	Ercüment Kahvecioğlu	Vasiyetnamenin Önemi	23.09.1996
	Fuat Göksel	Kaos	14.10.1996
Bilgi	Suayip Balta	Ağağ ve Masonluk	18.09.1996
	Mustafa Özgüç	Toplumsal Deęiőimlerin M.:lukta Etkileőimi	02.10.1996
	Osman Őensoy	M.:luk	16.10.1996
	Özgür Ecevit	Alman Klasikleri ve M.:luk	20.11.1996
Barış	O. Işık Nazikoğlu	Anderson Nizamnamesi	30.09.1996
Dikmen	Murat Bozkurt	Sokullu Mehmet Paőa	03.10.1996
	Hüsam Çağlıergin	Öğretim ve Masonluk	21.11.1996
	Salih Kızıklı	Gizlilik	07.11.1996
Yıldız	İlhan Hakman	Atatürk	14.11.1996
Çankaya	Yılmaz Kadioğlu	Ritler ve İskoç Ritinin Tarihsel Geliőimi	27.09.1996
	Ömer Lalik	İnsan Hakları ve M.:luk	11.10.1996
	Haluk Günüğur	Fransa'da Çalışan L.:ların Görevlileri ve Çalışma Esasları	22.11.1996
Arayış	Mehmet Tomak	Bilim ve Felsefe	01.10.1996
	Nejat Sağtekin	Sır Saklama Sanatı	17.09.1996
	Mete Güler	İdrak, İrade, Heyecan	17.09.1996
	Kemal Nazlıel	Boş İnançlar, Bilim ve M.:luk	17.09.1996
	Erol Alpay	Kaos	08.10.1996
	Mehmet Tomak	Bilim ve Felsefe	01.10.1996
	Ertan Akőahin	M.:ların Tarihi Geliőimde Fikir ve Vicdan	15.10.1996
Üçęül	Yener Çeltikçi		
	Nihat Eralp Elli, Esat Karaöz	Bilgisayar	25.09.1996
	Oktay Ergin, Haldun Ergin,		
	Korkut Özkorkut	Tek Kutuplu Dünya	09.09.1996
Ahiler	İsmail Bayer	Uzun ince Bir Yoldayım, Hangi?	10.10.1996
	Bozkurt Güvenç	M.: Kimdir?	24.10.1996
	Hasan Baş	Laiikliğin Önemi	14.11.1996
Çağ	Seçkin Kirağı	Yunus Emre "Açık Felsefesi ve	

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
		İnsan*	30.09.1996
	Tankut Ünal	Avrupada Aydınlanma Hareketi ve M.:lar	07.10.1996
	Arsan Toprak	Stres	16.09.1996
	Tankut Ünal	Avrupada Aydınlanma Hareketi ve M.:lar	07.10.1996
Eşitlik	Ayhan Erler, Taylan Lünel	Antien M.:lar Büyük Locası ve Anayasaları (Ahiman Rezon)	08.10.1996
Ankara	A. Aslan Dumanol	Belagat	06.09.1996
	Ziya Tanalı	Kültür Üzerine	20.09.1996
Yunus Emre	Metin Atamer	Kendini Bil	23.09.1996
Erdem	Selim Çubukgil	Hamtaş'ın Yontulması	17.09.1996
	Süleyrab Tamer	Atatürk'ten Anılar	19.11.1996
Denge	Erdag Aksel	Üretim Emek	10.09.1996
	Tunca Ekin	Ulus Devlet-Küreselleşme	24.09.1996
	Sami Özgey	Mutlaka Eşitlik-Eşitlik	15.10.1996
	Murat Akal	Saçma-Abşurd	12.11.1996
Doğan Güneş	Ali Kalıpçı	İnsanlık Ölümsüzdür	25.11.1996
Tolerans	Tuncay Birand,	Spekülatif M.:luğun	
	Nevzat Özay	Sembollerin Tarihi	25.09.1996
Kutup Yıldızı	Haluk Üçkarışoğlu	İyi-Kötü	19.09.1996
Üçnur	Raşit Alpay	Kayıt Dışı Ekonomi	23.09.1996
	Haluk Bosut	Templiye Şövalyeleri	14.10.1996
	Seyhun Tunaşar	Tasavvufve Mistisizm	25.11.1996
Başkent	Erdem Özşınmaz	Bir Üstat Olarak Görevlerimiz	16.09.1996
	Murat Yurdakök	Sembol	16.09.1996
	Metin Aydemir	Rehberlik	30.09.1996
	Murat Yurdakök	Bir Üstat Olarak Görevimiz	16.09.1996
	Süleyman Son	Düşünce ve Söz Özgürlüğü Tarihi Üzerine Bir Çalışma	07.10.1996
	Ertan Tatlıcıoğlu	İnanç ve Akıl	04.11.1996
	Semih Çetin	Para ve Güçlerin Dengesi	18.11.1996
	Selçuk Buket	İnsan Hakları	02.12.1996
Gökkuşaağı	Mehmet Tomak	Bilim ve Felsefe	01.10.1996
	Ahmet E. Işık	Yazılı Olmayan Kurallar	15.11.1996
Hoşgörü	Vural Olcay	Zaman	02.10.1996
	Kadir Bulhaz	Yunus Emre	18.09.1996
	Feridun Kara	Fazilet	30.01.1996
Antalya	Haluk Sayman	Ham Taş'ın Seçilmesi	17.10.1996

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	Haluk Sayman	L..d Seçim ve Görev Anlayışı	31.10.1996
Ekin	Oktay Kural, Tolga Ener, Mehmet Ataman, Erol Tuga	Hakikati Arayışta Bilim ve İnancın Yeri	27.09.1996
Pergel	A. Besim Besin	M..lukta Yardımseverlik	17.09.1996
	Halit Yıldırım	Türk Kimliği	15.10.1996
	Ünal Sakıncı	Akıl ve Sezgi	19.11.1996
Uyum	Kenan Cankılıç ve Koray Özalp	York Riti	12.09.1996
And	Çağatay Güler	HABİTAT I ve II	12.09.1996
	Selçuk Geçim	M..ik Bilgilenme	26.09.1996
	Tamer Baykara	Ahenk	10.10.1996
Eskişehir	Aktan Okan	M.. Kimliği	05.10.1996
Yörünge	Serhat Kofoğlu	Tevazu	03.12.1996
Pergel	A. Besim Besin	Masonlukta Yardımseverlik	17.09.1996
Uyum	Kenan Cankılıç, Koray Özalp	York Riti	12.09.1996
Eskişehir	Aktan Okan	M.. Kimliği	05.10.1996
Evrım	Mehmet Dalgın	Sevgi Yöntemi	25.09.1996
	Mustafa Balıkcıoğlu	Masonlukta Çağdaşlık	09.10.1996
	Ayhan Özvatan	Yeni Dünya Penceresi	27.11.1996
Pusulâ	Metin Kemahlı	Muh.. Güngör ÇAMLIYURT K..'imiz	25.09.1996
	Mennan Tüzemen	Sayıların Sembolizması	20.11.1996
	Yıldırım B. Doğan	Kişiler Arası İlişkiler ve Ülkümüz	04.12.1996
İZMİR			
İzmir	Mustafa Besimzade	Simya ve M..luk	31.10.1996
	Cihan Özcanlı	Yeni Bir Seçimin Düşündürdükleri	26.09.1996
	Necdet Çolakoğlu	Masonlukta Rehberlik	21.11.1996
Nur	Arda Aykanat	Masonizm	01.10.1996
Promethee	Selim Besimzade	Çalışmaların Birinci Derece Açılışı Hakkında Düşünceler	09.10.1996
	Josef Çikurel	Daima Seviniz	23.10.1996
Gönül	Şükrü Baran	İnsan	03.10.1996
	Eyüp Sabri Uçan, Ömer Mençe, Kayhan Moral	Neyiz Ne Yapıyoruz? Nereye Gidiyoruz?	31.10.1996
	Ahmet Bilge	Ümit	28.11.1996
İrfan	Cem Günen	İrfan	07.10.1996

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	Cemil Çetintürk	Türk M.:luğunun Tarihi ve Toplumumuzdaki Bugünkü Yeri	21.10.1996
Ümit	Orhan Alpyörük	M.:luk tarihine ve Türk M.:luğuna Genel Bakış	01.10.1996
Ephesus	Macit Toksoy	Eski Mısır Mimarisi	18.11.1996
	Albert Pardo	Düşüncelerimizin Ufuklarını Keşfetmek	30.09.1996
	Feyyaz Hamidoğlu	Karanlık ve Işık	25.11.1996
Eylem	Levent Onadan	Mevlana	30.09.1996
	Sefa Türkeş	İnsan Olmak	14.10.1996
	Alaattin Hacımüezzın	Günlük Yaşamamızda Hoşgörü ve Sevgi	21.10.1996
	Osman Berkin Aydoğmuş	Çırak Adımları	03.12.1996
Manisa	Ahmet Fuat Tatari		
	Okan Topuz	Tekris İntibaları	20.11.1996
Ege	Ragıp Aykutluğ	Türk Masonluk Tarihi	24.10.1996
	Kemal Samir	M.:luğun Kökleri	03.10.1996
	Mehmet Daldal	Aydınlanma Çağı	10.10.1996
Işın	Ömer Akyüz	Açılış	14.10.1996
Başarı	İskender Odabaşı	Kendini Bil	07.10.1996
	Derya Ercal	Biyolojik ve Felsefi Açından Evrim	14.10.1996
	Mustafa Dirin	9 Basamak	14.10.1996
Üçsütun	Cüneyt Tahtakıran	Kardeşlik Zinciri	26.09.1996
	Ayhan Yalay	Değişimler Nizami	10.10.1996
	Cengiz Özarı	M.: ve M.:luğa Kısa Bir Bakış	21.11.1996
Karşıyaka	Raşit Paksoy	Güzellik	15.10.1996
Bodrum	Fevzi Sarımuratoğlu	Sevgi	26.11.1996
Kordon	Yurdal Keskiner	M.:lukta Empati	10.10.1996
	Yusuf Kökdamar	M.:luğun İlkeleri	26.09.1996
	Bilgin Tür	Halagoriler ve Semboller	14.11.1996
	Serdar Ayan	Ayna	21.11.1996
Doğa	Ali Kökoğuz	M.:lukta ve M.:lar Arasında Tolerans	06.11.1996
Tan	Ayhan Kellep	Sevgi	15.10.1996
	Mehmet Erkul	Ülkü Mabedi	15.10.1996
	Bozok Evrenosoğlu	Görev	01.10.1996
	Yiğit Aygen	Hoşgörü	26.11.1996
	Ahmet Ekin	M.:nik Otorite	26.11.1996
Ocak	Levent Kahraman	Pergel	03.10.1996

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	Faik Koyuncu	Merdiven	03.10.1996
	Alfred Pontromali	İşıldayan Yıldız	03.10.1996
Şakul	Güreő arkoğlu	Asya ve Afrika'da M.:luk	07.10.1996
Marmaris	Ercan Güneőturar	Aklı Hikmet	05.09.1996
	Ali Tarık Gül	Sevgi	19.09.1996
	K. Burak Vardar	Alkolizm ve İnőaat Sağlığı	03.10.1996
Nokta	Selahattin Yıldız	M.:luk Hakkında Dış Alemin Ön Yargıları Nelerdir? Bu Fikirleri Nasıl deđiőtirebiliriz?	23.09.1996
	Eli Bencuya	M.:lukta Ne Arıyorum?	23.09.1996
	Selahattin Yıldız	M.:luk hakkında Dış Alemin Ön Yargıları Nelerdir? Bu Fikirleri Nasıl Deđiőtirebiliriz.	07.10.1996
	Őadi Demirmen	M.:nik Örf ve Adetler, M.:nik Disiplin	21.10.1996
	Aydemir Öztürk	Landmarklar	18.11.1996

ARAMIZDAN AYRILANLAR

ADI SOYADI	DOĞUM YERİ VE TARİHİ	TEKRİR TARİHİ	LOCASI	İNTİKAL TARİHİ
Güngör Çamlıyurt	İstanbul 1934	09.06.1975	Pusula	07.09.1996
Remzi Çakmak	K.Maraş 1935	23.01.1979	Doğuş	10.09.1996
Adnan Kocaarslan	Yanya 1920	17.06.1953	Bilgi	26.06.1996
Gültekin Koç	Bandırma 1949	12.03.1993	Tanyeri	18.09.1996
Beno Fridman	İstanbul 1922	14.03.1962	Libertaş	30.08.1996
İbrahim Usta	Tirebolu 1938	02.10.1974	Ahenk	25.09.1996
Haluk Özdeniz	İstanbul 1927	01.02.1983	Ülke	17.12.1995
Erdal Kunt	İzmir 1930	08.10.1970	İzmir	22.06.1996
Burhan Ceyhan	Kırkağaç 1933	24.10.1963	Başarı	24.08.1996
Moiz Berker	İstanbul 1915	06.11.1962	Dostluk	25.05.1996
Sadun Gürmen	Eskişehir 1911	28.03.1958	Müsavat	17.07.1996
Şefik Süher	İstanbul 1910	10.06.1958	Hürriyet	07.05.1996
Kemal Arolat	Ankara 1939	10.10.1974	Ege	08.08.1996
Ayhan Sungar	İstanbul 1937	19.04.1974	Sevenler	08.10.1996
Erdinç Ersan	İstanbul 1944	05.01.1994	Devrim	10.11.1996
Ayhan Kadam	Antalya 1941	24.05.1986	Antalya	22.11.1996

HİÇ BİR ŞEY ÖLMEZ – HER ŞEY YAŞAR

**Eb. Maş'a İntikal eden kardeşlerimize Ev .: 'in U .: Mi .: 'ndan sonsuz mağfret
ve kederli ailelerine ve bütün kardeşlerimize sabırlar dileriz.**

MİMAR SİNAN

Organ of the Grand Lodge

of Free and Accepted Masons of Turkey

CONTENTS

4. Message of the M.W. Grand MasterTunç TİMURKAN
7. Faith - Hope - Compassion..... Vitali SAPORTA
17. Volumes of the Sacred Law..... İsmail Hakkı MOLTAY
24. Report on Freemasonry by the
Church of Finland..... Celil LAYIKTEZ
41. Brotherhood Raşid TEMEL
44. On Antimasonry.....Koparal ÇERMAN
53. Socrates..... Enis Nihat ECER
60. Tolerance or Forgiveness..... Adnan ŞENER
63. Symbolism of Words in Freemasonry..... Tamer AYAN
81. Freemasonry in Asia..... Güres ÇARKOĞLU
91. Internationalism and Freemasonry..... Erdal SEZENER
95. On Human rights, Freedom,
Equality and Brotherhood H. Ahmet GİRĞİN
101. News from Lodges Mimar SİNAN
112. Obituaries Mimar SİNAN

Adress : 25, Nuruziya Sokağı — Beyoğlu / İSTANBUL

YEAR : 1996

NO : 102